

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ALGI DÜZEYLERİ
(BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ)**

Ali GÜDER

Yüksek Lisans Tezi

Danışman :Doçent Dr.Cüneyit AKAR

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2019

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ALGI DÜZEYLERİ
(BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ)**

Ali GÜDER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI**

Danışman :Doçent Dr.Cüneyit AKAR

**Uşak
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Mayıs, 2019**

ÖZET**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ALGI DÜZEYLERİ****(BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ)****YÜKSEK LİSANS****Ali GÜDER****Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı****Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2019****Danışman:Doçent Dr.Cüneyit AKAR**

Bu araştırma,ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin öğrenilmesi amacıyla yapılmıştır.Araştırmanın alt amaçları olarak ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerinin öğrencinin cinsiyetine,okul türüne,gelir durumuna,barınma türüne ve sınıf seviyesine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Yapılan bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarına dayalı olarak ortaöğretim okullarının ne düzeyde güvenli olduklarını belirleyebilmek için; düzeyine göre uygulama, çevresine göre saha, yöntemine göre ise betimsel bir araştırma olarak nitelendirilebilir.

Tarama modelindeki araştırmanın çalışma evrenini, Bilecik İl merkezindeki özel ve resmi örgün ortaöğretim öğrencileri oluşturmuş, örneklem ise sekiz resmi ortaöğretim okullarındaki gruplardan seçilmiştir.Öğrencilerin devam ettikleri okulları ile ilgili güvenlik algılarını öğrenmek için 30 maddelik 5’li likert ölçeği uygulanmış, elde edilen bulguların veri analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Öğrenci görüşlerinin cinsiyete, okul türüne, gelir durumuna, barınma durumuna ve öğrencinin sınıf seviyesine göre muhtemel anlamlı farklılaşmaları için ise bağımsız gruplarda T-testi uygulamasına gidilmiştir.

Araştırma sonuçlarına genel olarak baktığımızda öğrencilerin en fazla sekizinci anket maddesine katılım gösterdikleri “Derslerden önce ve teneffüslerde

okul bahçesindeyken kendimi güvende hissedirim” en az katılım gösterdikleri ise on ikinci anket maddesi “Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum.”olduğu görülmektedir.Ortaöğretim öğrencilerimizin birçoğunun kendilerini okul bahçesinde ve okula gelirken ve okuldan dönerken güvende hissettiklerini söyleyebiliriz.Araştırma sonuçları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde anket maddelerine erkek öğrencilerin daha fazla katılım gösterdikleri,sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde 9.sınıf öğrencilerinin daha fazla katılım gösterdiklerini,barınma durumuna göre ailesi ile birlikte kalan öğrencilerin algı düzeylerinin daha fazla olduğu,aile gelir durumuna göre ise alt gelir seviyesindeki ailelerin çocuklarının anket maddelerine daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Okul Güvenliği, Öğrenci Güvenliği, Ortaöğretim Okulu

ABSTRACT

THE PERCEPTION LEVELS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
'RELATIONSHIP TO SCHOOL SECURITY
(EXAMPLE OF BİLECİK PROVINCE)

MASTER DEGREE

Ali GÜDER

Department of Educational Sciences

Social Sciences Institutes Uşak University, May 2019

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cüneyit AKAR

This survey has been carried out to elicit the views of secondary school student's related to school safety. As sub-objective of this research, it has been studied if the perception levels of secondary school students related to school security differ logically according to gender of student, income status, housing type and class level.

This survey can be qualified, application according to its grade, range according to its environment and descriptive according to its method to specify at what level security has the ir secondary school based on the secondary school student's perception on school security.

The secondary school student's of private and state formal education in the centre of Bilecik province formed the working universe of the search in the scanning model, samples were chosen among 8 official groups in the secondary schools. To find out the sense of security of student's at which schools they are studying, 30 items, fivefold likert scale was applied are in data analysis of findings, periodicity, percentage, arithmetic mean and standart deviation values were used. In independent groups T-tests applications were used to meaningfully differ according to student's gender, type of school, income status, housing type and class level of student's views.

When we look at the results of the search generally, it is seen that, the student's mostly attend the 8th survey item "I feel myself in secure before the lessons and

during the break time in the school garden” the least attended is the 12th survey item “while coming to school or returning, I’m afraid of someone stealing my Money or belongings” We can say that most of our secondary school student’s feel themselves in secure while they are in the school garden ,coming to school or returning from school. When the results of the survey are evaluated according to gender, it is seen that male student’s attend more to the survey, if it is evaluated according to class level, 9 th grade student’s attend more, if it is evaluated according to housing type, perception of the student’s who are staying with their families are higher, and according to incoming status it is seen that the children of families whose income level is lower attend more than others.

Keywords: School Safety, Student Safety, High Schools

UŞAK ÜNİVERSİTESİ**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

Tezli Yüksek Lisans Jüri ve Enstitü Onayı

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans Programı 104001011 No'lu öğrencisi Ali GÜDER'in "Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı düzeyleri (Bilecik İli Örneği)" adlı tezi 01/07/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doçent Dr. Cüneyit AKAR	
Üye	: Dr.Öğrt.Üyesi Gökhan DEMİRHAN	
Üye	: Dr.Öğrt.Üyesi Evrim EROL	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Okul, toplumun eğitim gereksinimlerinin karşılanması görevini üstlenen toplumsal bir kurumdur. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin genel amacı bir ülkenin geleceği olan çocukların bilgi, beceri ve davranış olarak sağlıklı ve verimli şekilde yetişmelerini sağlamaktır. Okullar çocukların gelişiminde ve sosyalleşmesinde önemli rol oynayan kurumlardır; dolayısıyla, okullar öğretmenler ve öğrenciler için güvenli yerler olmalıdır. Çocuklarımızı teslim ettiğimiz okullar bütün alanlara dair güvenlik önlemlerine sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra, okulun sosyal ortamı, tasarımı, iç donanımı ile bütüncül bir güvenlik algısı sunması da güvenli okulun öne çıkan unsurlarıdır. Okullardaki güvenlik algısı öğrenciler için en az eğitim kadar önemli bir ihtiyaçtır.

Araştırmada eğitim sistemimiz açısından sorun oluşturan okul güvenliği konusu ortaöğretim öğrencilerinin algılarına dayalı olarak incelenmiştir.

Bu çalışma sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, araştırma raporunun oluşturulması aşamalarında pek çok kişinin emeği geçmiş ve desteği olmuştur.

Anketin uygulanmasında ve toplanmasında yardımlarını esirgemeyen okul yöneticisi arkadaşlarıma, araştırmaya katıldıkları ve soruları içtenlikle cevaplayan kıymetli ortaöğretim öğrencilerimize teşekkür ederim.

Araştırmanın her aşamasında bana destek olan değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Cüneyit AKAR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Tez çalışma sürecinde bana manevi olarak destek olan eşim Derya GÜDER çocuklarım Ünal Tunç ve Batuhan'a sevgilerimi sunuyorum ,gösterdikleri sabır için sonsuz teşekkür ediyorum.

Ali GÜDER

Bilecik, Mayıs, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLO LİSTESİ.....	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
GRAFİK LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1.Güven Kavramı	7
2.2.Güven Kavramının Özellikleri	9
2.3.Güven Türleri.....	10
2.4.Güvenlik Kavramı.....	13
2.5.Güven ve Güvenlik Kavramlarının Benzer ve Farklı Yönleri.....	14
2.6.Okul Güvenliği	15
2.6.1. Eğitim - Okul Kavramı.....	15
2.6.2. Güvenli Okul ve Güvenli Okulun Özellikleri	18
2.6.3.Fiziksel Altyapı Açısından Okul Güvenliği	20
2.6.4.Çevre Açısından Okul Güvenliği.....	21

2.6.5.Uygulama ve Davranışlar Açısından Okul Güvenliği	21
2.6.6.Sağlık ve Temizlik Açısından Okul Güvenliği.....	21
2.6.7.Mevzuat ve Kurallar Açısından Okul Güvenliği.....	22
2.6.8.Şiddet Açısından Okul Güvenliği	22
2.7.Güvenli Olmayan Okulun Özellikleri	23
2.7.1.Okullarda Suç.....	24
2.7.1.1. Suç İşlemeye Yol Açan Faktörler	25
2.7.1.2. Suçu Önleyici Faktörler.....	27
2.8. Okul Güvenliği Teorileri	28
2.8.1. Sosyal Düzensizlik Teorisi	29
2.8.2. Sosyal Kontrol Teorisi	29
2.8.3. Okul İklimi Teorisi.....	30
2.8.4. Davetkâr Teori	31
2.8.5. Aile Sistemi Teorisi	32
2.8.6. Zihinsel Çerçeve Teorisi	33
2.9. Okul Güvenliğinin Boyutları.....	33
2.9.1.Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenlik.....	35
2.9.2.Okulda Psikolojik Güvenlik	39
2.9.3.Okulda Toplumsal Güvenlik.....	42
2.9.4.Okulda Fiziksel Ortam ve Fiziksel Çevre Güvenliği	48
2.10. Okul Güvenliği Sorununun Çözümüne Yönelik Uygulamalar	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	66
3.1.Araştırmanın Modeli	66
3.2.Araştırmanın Evreni.....	66
3.3.Örneklem	68
3.4.Araştırmada Verilerin Toplanması.....	72
3.4.1.Anket Sorularının Hazırlanması	72
3.4.2.Veriler Toplama Aracının Güvenirlik Analizi.....	73
3.4.3.Ölçek Türünün Kararlaştırılması	74
3.4.4.Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	74
3.5.Bulgular ve Yorumlar.....	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	112
4.1.Tartışma	112
4.2.Sonuç	119
4.3.Öneriler	120
4.3.1.Milli Eğitim Bakanlığı ve Üst Yönetim İçin Öneriler	121
4.3.2.Okul/Kurum Yöneticileri İçin Öneriler	122
KAYNAKÇA	123
EKLER.....	138
Ek 1. Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Araştırma İzin Belgesi.....	138
Ek 2. Okul Güvenliği Ölçeği.....	139
Ek 3. Anket Formu Kullanma İzin Onayı	142
Ek 4. Bilecik İl Merkezindeki Ortaöğretim Kurumları ve Öğrenci Sayıları ...	143

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1 : Güven Veren Okulun Özellikleri ..	19
Tablo 2 : Güvenli Ve Güvenilir Okulun Özellikleri...	20
Tablo 3 : Bilecik İl Merkez İlçedeki Ortaöğretim Kurumları ve Eğitim-Öğretim Gören ve Öğrenci Sayıları.....	67
Tablo 4: Farklı Evren Büyüklüklerinde örneklem büyüklüğü ne kadar olmalıdır?.....	69
Tablo 5 : Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı.....	70
Tablo 6 : Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı.....	71
Tablo 7 : Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Dağılımı	76
Tablo 8 :Okul Güvenliği Ölçeği Güvenilirlik Analizi.....	74
Tablo 9:Öğrencilerin Okul Güvenliği ile İlgili Algı Düzeylerine İlişkin Analiz Sonuçları.....	75
Tablo 10 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	76
Tablo 11 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	83
Tablo 12 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Aile Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	90
Tablo 13: Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Barınma Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	98
Tablo 14:Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Okul Türü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	105

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1 : Olumlu Okul İklimi Boyutları.....	57
Şekil 2 : Güvenli Okul Oluşturmada Stratejik Süreç.....	64

GRAFİK LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Grafik 1 : Evren ve Örneklemdeki Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı.....	70
Grafik 2 : Evren ve Örneklemdeki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	71
Grafik 3 : Evren ve Örneklemdeki Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı.....	71

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve tezin organizasyonuna yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde eğitimin gerçekleştirildiği kurumlar temelde aile, çevre ve okul kümeleri altında toplanmaktadır. Bu kurumların içinde okul, eğitim ve öğrenimin gerçekleştirildiği en önemli kurumlardan biridir. Bireyin yetişmesinde ve toplumda kendisine uygun bir rol edinmesinde ihtiyaç duyduğu çeşitli bilgi, alışkanlık ve uzmanlıklara yönelik gereklilikler okulun işlevleri ile ilişkilendirilebilmektedir (Adem 2009: 21). Bu nedenle okulun birey ve toplum hayatında büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Okullar eğitimin ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarını gerçekleştirmekle görevli sistemlerdir. Bu görevi gerçekleştiren okul örgütü, öğrenciye gerçek çevreyi kolaylaştırarak, dengeleştirerek ve temizleyerek öğretmeyi görev kabul eden bir özel çevre olarak kabul edilmektedir. Bu özel çevrenin görevini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi ve eğitimsel amaçlara ulaşabilmesi için okuldaki bütün bireylerin kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulması büyük önem taşımaktadır (Işık 2004b: 18; Memduhoğlu ve Taşdan 2007:25 ; Özer ve Dönmez 2007: 12)

Maslow'un motivasyon teorisine göre, kendini güvende hissetmeyen bir öğrencinin öğrenmeye güdülenmesi çok zor ve hatta imkansız olarak kabul edilebilmektedir (Işık 2004b). Bununla birlikte okullarda öğrencilerin zorbalık, fiziksel ve duygusal şiddet, cinsel istismar gibi olaylarla karşı karşıya kalabildikleri, ayrıca okul mekânlarının fiziksel özellikleri ve tabii afetlere karşı yetersiz önlemler nedeniyle de öğrenciler için güvensiz durumların ortaya çıkabildiği belirtilmektedir (Işık 2009:21 ; Memduhoğlu ve Taşdan 2007: 18; Özer ve Dönmez 2007:22 ; Verdugo ve Schneider 2005: 35).

Yapılan çalışmalar okullarda güvenlik konusunun hem ulusal düzeyde hem de dünya genelinde bir sorun alanı haline geldiğini ortaya koymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmalarda okullarda zorbalık türü davranışlara maruz kalan ya da bu davranışı gerçekleştiren öğrencilerin oranının %30'ları bulunduğu belirtilmektedir (Fox vd. 2003: 28; Nansel vd. 2001:40). Benzer şekilde ülkemizde yapılan çalışmalarda da bu tür davranışların oranının yüksek olduğu görülmektedir. Kartal ve Bilgin (2009)'in çalışmasında öğrencilerin yarıya yakınının haftada bir ya da daha fazla zorbalığa maruz kaldığını belirtilmektedir. Kapıcı (2004) da yaptığı çalışmada öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır.

Bunun dışında konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde okullarda şiddet ve taciz konularının da okuldaki bireylerin güvenliğini tehdit eden unsular olduğu anlaşılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2002 yılında yayınladığı raporda okullarda cinsel taciz olaylarının küresel boyutlu bir sorun olduğuna dikkat çekmiş ve birçok ülke okullarında yaşanan cinsel istismar ve taciz olaylarına yer vermiştir (Krug vd. 2002:45). Ülkemizde de yine benzer durumlarla karşılaşıldığı söylenebilir. Türk Eğitim Sen(2005:22)'in ülke genelinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı taciz ve şiddet araştırmasında "okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı?" sorusuna öğrencilerin % 53.4'ü evet cevabını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 24.7'si cinsel taciz türü davranışlara maruz kaldıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada kız öğrencilerin en çok rahatsız olduğu taciz türünün de yine cinsel taciz olduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda gerçekleşen şiddet olayları ile ilgili olarak hazırladığı veritabanına ülke genelindeki ortaöğretim kurumlarının %28,5'inin şiddet ile ilgili olay kaydı girmiştir. Benzer şekilde TBMM'nin, çocuklarda ve gençlerde meydana gelen şiddet eğilimi üzerine, 2007 yılının Nisan ayında tamamladığı araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin şiddeti en sık gördüğü mekânlar içinde okul ve çevresi % 34 ile ikinci sıradadır (Erol 2009:42).

Okulların fiziksel güvenliği ile ilgili olarak ülkemizdeki okul binalarının depreme ve diğer afetlere dayanıklılığı konusu da büyük bir öneme sahiptir. Son yıllarda ülkemizde meydana gelen deprem felaketlerinde okul binalarının ve öğrencilerin zarar görmesi bu bakımdan dikkat çekicidir. 1999 yılında Marmara Bölgesi'nde meydana gelen depremde bölgedeki 100 okul binasının tamamı yıkılmış, 1000 ilköğretim okulu ise yarısı ya da büyük bölümü hasarlı hale gelmiştir. Bununla birlikte bölgedeki öğretmen varlığının %25'i depremin ardından buldukları bölgeden ayrılmak zorunda kalmışlardır (UNICEF 2001b). Benzer şekilde 1 Mayıs 2003 Bingöl depreminde hayatını kaybedenlerin yarısının bir okuldan olması da bu açıdan bakıldığında önemlidir (Erol 2009:38). Yine aynı şekilde 23 Ekim 2011 Van depreminde bir okul binası tamamen yıkılmış, 16 okul binası ve 1939 derslik hasar görmüştür.

Basın-yayın organlarında ülkemiz okullarında öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddet, saldırganlık, zorbalık, istismar vb. olaylara maruz kaldığına dair haberlere sıkça rastlanmaktadır. Bununla birlikte konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin okullarda çok çeşitli fiziksel, ruhsal ve sosyal ortam ve şartlar nedeniyle güvensizlik yaşadıkları görülmektedir.

Bu bilgiler çerçevesinde ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinden hareketle güvenlik algılarının belirlenmesi bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarını belirlemektir. Araştırmanın alt amaçlarını ise öğrenci algılarının

- okul türü,
- cinsiyet,
- sınıf seviyesi,
- öğrencinin barınma durumu,
- öğrencinin ailesinin aylık gelir durumuna göre

farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesidir. Bu amaçla Bilecik İl merkezinde bulunan 8 (resmi) ortaöğretim okulunda eğitim görmekte olan 504 öğrenciye anket uygulanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okullar, bünyesinde var olan bütün bireylerin kendilerini güvende hissetmesi gereken eğitim kurumlarıdır. Etkili bir eğitim için gerekenlerden bir tanesinin de güvenli bir okul ortamı olduğu söylenebilir. Değişen dünya şartlarında okulların güvenliğinin önemli bir sorun haline geldiği ve ülkemizde de bu sorunun yansımaları ile karşılaşıldığını söylemek mümkündür. Bu sorunların çözümünde kullanılacak yöntem için okul güvenliği ile ilgili bilimsel araştırmaların yürütülmesi ve bu araştırmaların sayısının artırılması gerekliliği yadsınamaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu noktadan hareketle bu araştırmanın ortaöğretim okullarının güvenlik açısından mevcut durumunun ortaya konmasına ve okul güvenliği ile ilgili olarak ortaöğretim okullarının eksiklerinin belirlenmesine yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın alan yazınına yapacağı katkı ile konu ile ilgili yapılacak olan diğer çalışmalarda araştırmacılara farklı bir bakış açısı sunabileceği ve okulların daha güvenli yerler olması için alınacak tedbirlerde politika oluşturuculara ve uygulayıcılara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Veri toplama aracı, uygun içerik analizine ve uzman görüşlerine dayalı olarak geliştirildiğinden ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerini yansıtmada geçerlidir.

2. Veri toplama aracının doldurulmasında öğrencilerin samimi ve yansız cevaplar vermesini sağlayacak tedbirler alınmış olduğundan sonuçlar güvenilir bilgiler içermektedir.

3. Bilecik il merkezindeki ortaöğretim kurumlarından seçilen öğrencilerden oluşturulan örneklem grubunun evreni temsil edecek nitelik ve nicelikte olması sağlanmıştır.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma kapsam, veri toplanan okullar ve öğrenciler, okul güvenliğinin boyutları açısından aşağıdaki şekilde sınırlandırılmıştır;

1. Araştırmanın kapsamı 2018–2019 öğretim yılında Bilecik il merkezindeki resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenin gören öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.

2. Veri toplanan okullar seçilirken, zamanın ekonomik kullanımı ve okul şartlarının uygunluğu açısından araştırmacının çalıştığı Bilecik İl merkezinde bulunan 8 resmi ortaöğretim kurumundan örnekleme alınmıştır.

3. Araştırmacının veri toplama aşamasında öğrenci cevaplarında yanlışlık oluşmaması için anket uygulamasında öğretmen ve okul yöneticilerinden yardım alınmış ve bütün uygulamalarda öğrencilere araştırmanın amacı, verdikleri cevapların gizli kalacağı ve araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı titizlikle açıklanarak gerekli tedbirler alınmıştır.

4. Veri toplama aracında okul güvenliğinin boyutları uygun içerik analizi ve kaynak taraması ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada yer alan okul güvenliği, okul güvenliği boyutları ve okul türleri ile ilgili kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Okul güvenliği: Okuldaki bütün bireylerin bedensel, ruhsal, toplumsal ve fiziksel çevre boyutları açısından kendilerini güvende hissedebilmeleri için uygun ortamın oluşturulmasıdır.

Okulda fiziksel/bedensel güvenlik: Okuldaki bireylerin fiziksel/bedensel açıdan kendilerini güvende hissetmeleri için gerekli beslenme, temizlik ve sağlık ortamlarının oluşturulmasıdır.

Okulda psikolojik güvenlik: Okuldaki bireylerin ruh sağlığını koruyacak, bireylerin kendilerini psikolojik olarak güvende hissetmelerini sağlayacak olumlu iklime yönelik ortamların oluşturulmasıdır.

Okulda toplumsal güvenlik: Okuldaki bireylerin okul çevresi ya da okuldaki diğer bireyler tarafından karşı karşıya bırakıldıkları zorbalık, dayak, ayrımcılık ya da cinsel istismar gibi davranışlar bakımından kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulmasıdır.

Okulda fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği: Okuldaki bireylerin okulun fiziksel imkânları, doğal afetler ve mal güvenliği açısından kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Okul güvenliği ve buna ilişkin öğrenci algılarının anlaşılabilmesi için güven ve güvenlik kavramlarının tanımlarıyla birbirleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların öncelikli olarak açıklanması gerekmektedir. Güven kavramının tanımı, güvenin özellikleri ve türleri, alan taraması yapılarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca güvenlik kavramı ve güven ile güvenlik arasındaki benzer yönler ile farklı yönler açıklanmıştır.

2.1.Güven Kavramı

Çok geniş kapsamlı bir kavram olan güven, psikoloji, politik bilim, antropoloji, ekonomi, sosyoloji, tarih ve yönetim gibi sosyal bilimlerdeki farklı disiplinlerinin konusudur. Güvenin sosyal süreçlerdeki rolünü her disiplin değişik bir bakış açılarıyla açıklamışlardır. Worchel (1979) söz konusu bu değişik bakış açılarını üç ayrı grupta bütünleştirmiştir; 1. kişilik kuramcıları, güvenin kişiliğin köklerinden ve bireylerin önceki psiko-sosyal gelişimlerinden oluştuğu görüşündedir, bu görüşe göre bu aşamada güven inanç ve beklenti olarak kavramsallaştırılır, 2. sosyologlar ve ekonomistler ise güven kurumsal bir olgudur derler. Güven kurum içi ve kurumlar arası, kişilerin kuruma aksettiği güven olarak kavramsallaştırıldığı etaptır. 3. sosyal psikoloji kuramcıları da, bireylerarası işlemler üzerine yoğunlaşmış, bireylerin kişilerarası veya grup düzeyinde güveni oluşturdukları ya da yok ettikleri yönünde bir görüş bildirmişlerdir (Tüzün, 2007:95).

Güven, risk almayı ve birinin başka birine zarar verebilecek davranışlar gerçekleştirmeyeceği inancına dayanan bir müdafasızlığı kapsamaktadır (Hoy ve Tschannen-Moran, 2003:548). Louis (2007:22)'e göre güven, bir kişinin veya grubun, diğerlerinin doğruluğuna, adilliğine, dürüstlüğüne, hakkı gözetmesine, dostluğuna inanması ve itimat etmesidir. Güven, bir kişinin bir ilişkiye katılımını ve diğeri için savunmasız olma istekliliğini bireyin güvenirlilik, yardımseverlik, dürüstlük, yetenek, açıklık ve saygıya sahip olacaklarına olan inancıdır. Tschannen-Moran (1998) güven tanımının ve ölçümünün beş unsuru içermesi mecburiyetini öne

sürmüştür. Bunları şu şekilde sıralamıştır: **Yardımseverlik:** Birinin ya da bir grubun samimiyet ile sizin iyiliğinizi düşüneneğine ve menfaatlerinizi savunacağına inanmasıdır. **Güvenirlilik:** Birşeye gereksinim duyulduğu zaman birinin sizin için birşey yapabilme kapasitesine ve sürekli olarak sizin için olumlu yönde tutum sergileyeceğine olan inanç düzeyidir. **Yeterlik:** Yeterlik birinin konumunun gerektirmiş olduğu vazifeyi gerçekleştirebileceğine olan inançtır. Mesela, bir yönetici güvenilir ve yardımsever olsa da gereken yöneticilik ve liderlik becerileri yoksa, çalışanlar büyük ihtimalle bir işi yapabilecekleri hususunda yöneticilerine güven duymayabilirler. **Dürüstlük:** Bir insanın karakteri, tutarlılığı ve gerçekçiliğidir. **Açıklık:** Açıklık birinin diğerleri ile bilgilerini özgür bir şekilde paylaşmasıdır. Kontrollü iletişim güvensizliğin oluşmasına neden olur. Çünkü insanlar bilginin kendilerinden neden ve niçin gizlendiğini sorgularlar (Cerit, 2009:645). Tereddütlü bir iletişim şekli karşından farkına varıldığı takdirde güven oluşum evresini geciktirmede insanların samimi bir ilişki kurmasını engellemektedir.

Bökeoğlu ve Yılmaz'a (2008:227) göre güven kavramı, hemen herkesçe bilindiği düşünülen ancak açıklanması ve tanımlanması güç olan kavramlardan birisidir. Güven kavramının tanımlanmasında yaşanan bu zorluğun yanında güvene kanıt bulmak da çok güçtür. Çünkü güven birden çok birey ile ilgilidir.

Sosyal bilimcilerin yaptıkları güven tanımlarında da güvenin boyutları ve içeriği arasında farklılıklar söz konusudur (Tschannen-Moran ve Hoy, 2000:561). Baier ise (1986) güveni; diğer insanları, onlardan kötülük gelmeyeceğini kabul etmek olarak tanımlar. Mishra (1996) güveni, güvenilir insanların sahip olunan kaliteye duyulan saygı olarak, Zand (1971) ise güveni, bir davranış olarak tanımlamıştır (Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008:228).

Türk Dil Kurumu çevrimiçi sözlüğüne göre “güven”; “korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat” olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). Bu tanımda bulunan inanma bağlanma ve itimat esasında bireyler gözönüne alınarak yazılmışsa da “güven” kavramının tanımına dair literatürde yapılan taramalar neticesinde ulaşılan bilgiler ışığında benzer açıklama ve tanımlamaların yapıldığı görülmüştür. Netice olarak güven insan ilişkilerinde sağlıklı bir iletişim, etkileşim ve alış-verişin olmasında bireylerin birbirine hissettikleri zarar görmeyeceklerine dair inanca dayalı duygu ve düşüncelerin bütünüdür demek yanlış

bir tanım olmaz. Ayrıca güven duyulan insanlar ile bunların bulunduğu ortamlarda insanın daha rahat bir şekilde yaşamını sürdürdüğü ve bunun daimi olmasını istediği yönünde sürekli bir talep ve çaba vardır. Çünkü insan ancak güven duygusu içerisinde birtakım hedeflere ulaşmayı başarabilir. Tersi durum ise tehlike olarak algılanmakta risk faktörü olarak görülebilmektedir. Bu durum insanın mutsuz olmasına ve endişe verici bir hal alarak sağlıksız bir ruhsal durum meydana gelmesine sebep olabilir.

2.2.Güven Kavramının Özellikleri

Güvenin bireyler ve toplumlar için taşıdığı önem çok önceden bilinmektedir. Bu alanda araştırma yapanlar toplumdaki güven düzeyinin yüksekliğinin işbirliği eğilimini de artırdığını ifade etmektedirler. Sonuç olarak işbirliği de yeniden güven üretme konusunda önemli bir unsur olmaktadır (Sargut,2001:76). Güven kavramı için araştırmacıların en çok üzerinde hem fikir oldukları nokta güvenin durumsallıkla ortaya çıkmasıdır. Genelde iki durumdan söz edilmektedir. Bunlardan biri, “kaybetme” ihtimalini içeren risktir. Güven ile risk alma arasındaki karşılıklı ilişki kişileri risk alma eğilimine sokarak güven oluşumu için bir imkan sağlar. Kaynağı belirsiz olan riskin hiç olmadığı durumlar düşünülürse güvene ihtiyaç kalmayacaktır (Lewis ve Weigert, 1985:51). Güven için gereken bir başka durumsa taraflardan birinin menfaatinin diğeriyle bağlantılı olması, yani birbirine bağımlılık durumudur (Rousseau vd., 1998:396). Çıkarların çakışması veya kesişmesi durumuna göre şahısların veya grupların karşılıklı duyulan güven değişim göstermekte güvene dayalı münasebetlerin gelişmesi için çıkarların çakışması yerine ortak noktada buluşması gerekmektedir.

Gerek risk gerekse de birbirine bağımlılık durumları güven için şart olmasına rağmen birbirine bağımlılık durumları yükseldikçe risk ve güven ilişkisi de değişiklik gösterir. Diğer bir ifade ile bağımlılık derecesi risk ve güvenin oluşumuna etki edebilir. Öngörülebilirlik ve güven arasında da belirgin bir ilişki söz konusudur. Öngörülebilirlik ve güven belirsizliğin en aza inmesi demektir. Bununla birlikte bir mana ifade edebilmesi için de bu ikisinin paralel olması veya eşitlenmesi gereklidir. Ancak bu da yine risk alabilme faktörü ile alakalıdır. Başka bir deyişle karşdakinin tahmin edilebilirliği kişinin risk alması için yeterli değildir (Mayer vd., 1995:716). Risk faktörünün öngörüsü mevcut insani münasebetlerde bireylerin birbirlerine

hissettikleri güven duygusu oluşmamaktadır. Tahmin edilebilen bir risk unsuru daha temkinli yaklaşımların ön plana çıkmasına neden olmakta verimli iş yada üretimini sınırlamaktadır.

Bazı araştırmacılar güveni bireycilik ve ortaklaşa davranışçılık kavramlarıyla ilişkilendirmiş, ortaklaşacı olan toplumda güven düzeyinin yüksek, bireyci olan toplumda ise güven düzeyinin düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Burada ortak tema, ortaklaşacı toplumun bireyci topluma nazaran daha fazla bağımsız bir dünya görüşünde oldukları, ilişkilere ve ilişkileri beslemeye daha çok önemsedikleri konusundadır (Huff ve Kelley,2003:14).kültür ve güven arasındaki ilişkinin teorik tartışmasını şu şekilde belirtmiştir; ortaklaşacı toplumda yüksek düzeyde güven, güçlü ilişki ve iyiliksever güdüler söz konusu iken, bireyci toplumda düşük düzeyde güven, zayıf ilişki ve hesaplı güdüler söz konusudur. Geleneksel değerlerin hakim olduğu toplumlarda buna rastlamak daha belirgindir. Geleneksel değerlerin çok önemsenmediği toplumlarda insan ilişkilerinde güven gelişimi evresi zaman almaktadır.

Beraber çalışanların karşılıklı bağımlılığa gereksinimleri vardır. Bireysel ve örgütsel amaçlarına ulaşmak için birbirlerinden destek almaları gerekir. İdareciler, iş görenlerine karşı yardımsever davrandıklarında güven duygusu oluşur. Gamson ise güven ve iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemiş, karar vermeye katılma konusunda güven düzeyinin etkili ve önemli olduğunu belirtmiştir. Gamson yüksek düzeyde güvene sahip olan grupların var olan otoriteyi kabul ettiklerini ve bu kabullenmeyi karar vermeye etkide bir ikna aracı olarak kullandıklarını ifade etmiştir (Driscoll,1978:48). Güven kavramına ilişkin olarak yapılan tanımlarda farklı algılamalar olduğu gibi, güven türlerini tanımlama konusunda da farklı yorumlar söz konusudur. Bu sebeple güven türlerine yönelik açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.3.Güven Türleri

Tüzün (2007:100)'ün aktardığına göre 1950'li yıllardan sonra farklı güven boyutları ortaya konulmaya başlanmıştır. Örneğin, Deutsch (1958), öngörülebilirliği güvenin bir boyutu olarak ileri sürmüştür. Strickland'a (1958) göre yardımseverlik güvenin önemli boyutlarından biridir. Yardımseverlik; paydaşların örgütün refahına olan ilgisi ve örgütü olumsuz etkileyecek beklenmeyen eylemleri yapmamasıdır.

Hovland ve Kelley (1953)'göre motivasyon, güvenin en temel özelliğidir. 1960'lı yıllarda başka katkılar da ortaya çıkmıştır. Giffin (1967), uzmanlık, Kwant(1965) ise güven boyutu için değerlendirme yapmışlardır.1970'li yıllarda özveri, işletme karakteri, sezgisi,yargılaması, boyutları incelenmiştir. 1980'li yıllarda Butler ve Cantrell (1984) tutarlılık boyutunu söylemiştir. 1990'lı yıllarda Sitkin ve Roth (1993) uygunluk boyutunu ortaya koymuşlardır. Bütün bu boyutlar Swan ve Travick'in (1987) geliştirdiği güven boyutları kapsamında sınıflandırılabilir.

Güvenin belirleyicileri; hesap,bilgi, bilişsel,kurum ve kişilik temelli güven biçiminde dile getirmiştir. Kişilik temelli güvende kişinin diğerlerine inanması ve sonucunda güvenmesi söz konusudur. Bu güven şeklinde esas olan diğer bireylerin iyi ve güvenilir olduğunda dair inançtır. Bilişsel temelli güvende, tecrübe neticesindeki kişisel etkileşimlerin yerine ilk izlenimlere göre güvenin nasıl oluştuğu tartışılır. Bu güven türü sınıflandırma veya kontrolün illüzyonu şeklinde oluşur. Sınıflandırma aşamasında kişilerin kendilerine benzeyen kişilere daha fazla güven duygusuna sahip oldukları öne sürülür. Kontrolü illüzyonundaysa kişiler karşısındaki kişilere güvenmek için farklı kanıtlar ararlar. Hesap temelli güvende ise güven karşısındaki davranışlarının neticesinde maliyetlerin ve menfaatlerin mantıksal olarak değerlendirilmesiyle hesaplanmaktadır. Kurum temelli güven,kişinin teminat, güvenlik kurumları ve diğer kişiler arasındaki yapıların sayesinde kendisini güvende hissetmesidir (Gefen vd., 2003:74).

Shapiro, Sheppard ve Cheraskin (1992:369) güvenin birbirlerini izleyen şekilde 3 etapta oluştuğunu belirtmişlerdir. Bir diğer güven etabının oluşması bir önceki etabın gerçekleşmesi ile oluşmaktadır. Bu üç güven çeşidi şöyle açıklanabilir; hesaplanmış, bilgiye dayanan ve özdeşleşmeye dayanan güven. Bu üç etaplı tanımlamada tarafların yeni bir ilişkiye başladıkları ve daha önce bir geçmişlerinin olmadığı kabul edilir. İki taraf da birbirlerine karşı belirsizdir, yakınlaşmanın hızlı olması halinde müdafasız kalacaklarını düşünürler, geleceğe yönelik bir belirsizlik vardır. Güven gelişen ve değişen bir ilişkilendir. Şayet tarafların ilişkileri olgunluğa doğru tamamıyla gelişir ise, güven etaplarında hesaplanmış, bilgiye dayanan ve özdeşleşmeye dayanan güven olarak gelişir. Bu etaplar birbirini izleyen adımlardır. Birinin oluşması diğerinin gelişmesini sağlar. Hesaplanmış güven türü davranışların tutarlılığına dayanmaktadır. Kişiler söylediklerinin ve yaptıklarının neticelerinden

korktuklarından güven duyma zorundadırlar. Eğer herhangi bir şekilde güven ilişkisi zedelenirse kişiler kendilerinden güven ilişkisi içinde beklenen taahhütlerini gerçekleştirmeyeceklerdir. Bu etapta, güvenin ihlal edilmesi halinde bunun cezayla neticeleneceği ihtimali hakimdir.

Cezalandırmanın ödüllendirmeden daha fazla motive edici olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple güvene dair etkili bir ün oluşturulmasının ehemiyeti üzerinde durulmaktadır. Sözü edilen güven biçimi tehdide dayanan güven olarak tanımlamasına rağmen, Lewicki ve Bunker'ın (1996:119) tehdide dayanan güvenin yerine hesaplanmış güvenin tanımını yapmalarının sebebi, hesaplanmış güvende fayda sağlama unsurlarında bulunmasıdır. Hesaplanmış güvendeki olumlu algılamalar, karşıdakinin niyeti ya da konusuyla alakalı yeterliliği hakkındaki algılamaları temel alan sağlam bilgilere dayanmaktadır. Ancak yine de tehdit unsurları bu etapta daha motive edicidir. Bu ilk etapta güven oluşumu iki tarafın birbirlerini izlemeleriyle gerçekleşmektedir. Bu ilerde iyi ilişkiler oluşturmanın bir koşulu olarak görülmektedir (Rousseau vd.,1998:399).

Güvenin bir diğertürüde bilgiye dayanan güvendir. Güvenin bu türü diğerinin öngörülebilirliği üzerine kurulur. Başka bir deyiş ile diğerini yeteri kadar bilme ve davranışlarını tahmin edebilmeye tabidir. Bilgiye dayanan güven ilişkisi tehdit veya korkuya değil, iki tarafın birbirleri hakkında sahip oldukları bilgiye dayanan bir tür güven ilişkisini kapsamaktadır (Robbins ve Decenzo,2001:64). Aslında insanlar birbirlerine dair bazı önemli özellikleri bildiği takdirde kimi zaman bunu olumlu yada olumsuz yönde kullanabilme fırsatını ele geçirebilmekte buda olası bir risk oluşumunu erken müdahale ederek engelleyebilmektedir.

Kuruma dayanan güvene yasal sistem, sosyal bağlamlar, çatışmanın yönetimi ve işbirliğiyle alakalı sosyal değerler gibi kurumsal etmenlere dayanılarak oluşan güven türüdür. Kuruluşun yapısına inanılan güven olarak da algılanır. Kurum düzeninin güçlü esaslara dayandığı inancıyla çalışanların daha çok risk alması sağlanır (Rousseau vd., 1998:400). Çünkü kuruma olan inancı yüksek personelin çalışmasını daha özverili şekilde yaptığına dair bir çok gözlem mevcuttur.

Yukarıdaki güven kavramı ve güven türlerine ilişkin tanımlamalardan anlaşılacağı gibi güven, bireylerin birbirlerine karşı hissettikleri psikolojik bir

duygudur. Bu duygunun bireylerin ve bireylerden oluşan örgütlerin ilişkilerinin olumlu yönde sağlanabilmesi için vazgeçilmez bir unsur olduğu güçlü bir kanıdır. Bireyin kendine güvenmesinde, beraber çalıştığı iş arkadaşlarına güvenmesinde ve çalıştığı kuruma güvenmesinde, güven inancının derecesi aslında güvenli ve güvenlik kavramlarının algısında paralel bir yaklaşımdır.

2.4.Güvenlik Kavramı

Güvenlik kavramı insanlığın ortaya çıkışından başlayarak yaşamımıza geçmiş ve günümüze ulaşana dek değişik aşamalardan evrilmiştir. Bu nedenle tarihin tüm dönemlerinde güvenlik kavramı bir süreç kapsamında ele alınmaktadır. Zamana ve şartlara göre değişen olaylar güvenlik kavramının muhteviyatını değiştirmiş ve zenginleştirmiştir (Dedeoğlu, 2008:2).

İnsanın yaşam hakkının doğuştan gelen bir hak olduğu ve yaşamını sürdürebilmesi için kendi canına kast edebilecek her türlü tehlikelere karşı önlem alması, güvenlik kavramının temelini oluşturur. Güvenlik aynı zamanda insan yaşamının temel ihtiyaçları içerisinde yer almaktadır (beslenme, barınma, cinsellik, uyku ve güvenlik). İnsanın yaşaması için öncelikli olarak yaşam hakkının, güvenliğinin sağlanması gerektiği aynı zamanda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde doğal bir hak olarak belirtilmiştir (Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır).

Güvenlik kavramıyla ilgili yapılmış olan pek çok çalışma olmasına karşın henüz herkes tarafından üzerinde mutabık kalınmış bir tanımının yapılamaması bu kavramın çok boyutlu olmasından ileri gelmektedir. Booth'a (2003:55) göre ise güvenlik tanımının net bir şekilde yapılamamasının nedeni kavramın türetilmiş bir kavram olmasından kaynaklanmaktadır. Güvenlik nedir sorusunun bütün mekanlar ve zamanlar için geçerli olacak bir tek yanıtı yoktur. Bireylerin ve toplumların güvenlik anlayışları, onların politik yaklaşımları ve felsefi dünya görüşlerinden türemektedir hipotezini savunmaktadır. Buzan (1991:8) ise, güvenlik kavramını az gelişmiş bir kavram olarak nitelendirmiş ve kavramın alan yazındaki eksikliğinden bahsetmiştir.

Bununla beraber güvenlik ile ilgili yapılan tanımlamalardan bazıları aşağıda verildiği gibidir:

Güvenlik; dışarıdan gelen olası saldırılara karşı kendini savunabilme kabiliyetidir. Devletler açısından bakıldığında güvenlik; sulh zamanında kendi değerlerini risklere karşı koruyabilme ve muhtemel bir harp durumunda muvaffak olabilme gücüdür (Bellamy, 1981:102).

Demir'e (2009:13) göre güvenlik kavramı, farklı biçimler ve anlamlar taşısa da insanların toplu yaşamaya geçişlerinden sonra korunma, barınma ve varlığını sürdürme ihtiyacının karşılanmasını kapsamaktadır. Güvenlik nasıl tanımlanırsa tanımlansın, sonunda, mevcut ilkelerin muhafazası amacındaki çalışmalar neticesinde risklerin ve tehditlerin bulunmaması durumunu ifade eder (Çetinkaya, 2008:242).

Yukarıdaki tanımların en genel anlamı özetlenecek olursa; güvenlik, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için dışarıdan gelen tüm tehdit, saldırı ve oluşabilecek doğal ve suni afetlere karşı gerekli olan önlemlerin önceden alınarak bireyin kendini güvende hissederek, sağlıklı yaşamını sürdürebildiği bir süreçtir. Bu sürecin aynı zamanda tüm organizasyonlar ile eğitim örgütlerinde devam ettirilmesi, okul güvenliğinin sağlanmasında zorunlu bir faktördür. Nihayetinde eğitim örgütü olan okullar, bünyesindeki tüm bireylerin sağlıklı yaşamını sürdürebilmesi için bütün tedbirleri önceden alarak huzurlu ve özgür bir ortam yaratmak zorundadır.

2.5.Güven ve Güvenlik Kavramlarının Benzer ve Farklı Yönleri

Güven ve güvenlik kavramları ve tanımları incelendiğinde hayatın her alanında, toplumsal ilişkilerde bireylerin birbirlerine karşı güven duygusunu tesis etmeleri gerektiği, aynı zamanda güvenliğin de toplumsal ilişkilerde önemli bir etken olduğu göze çarpmaktadır. Bundan dolayı güven ve güvenlik kavramlarının en benzer tarafı toplumsal ilişkilerin olumlu yönde düzenlenmesinde her iki kavramın da zorunlu olmasıdır. Güven bireyin psikolojik anlamda hissettiği beklenti ve duygularının bir hali durumundayken, güvenlik ise olası risk ve tehlikelere karşı önceden belirlenerek alınmış olan tüm tedbirleri pratik anlamda içeren bir durumdur. Yani güven soyut bir kavram iken güvenlik ise bireyin kendini güvende hissedebilmesi için yapmak zorunda olduğu bir takım eylem ve davranışların somut anlamda bütünüdür. Ancak güvenin, bazen hiçbir tedbir almadan da toplum içerisinde ve kişiler arasında duygusal olarak bir bağ kurulup ve bireyin kendini

güvende hissedebildiği durumların sağlanabildiği görülebilmektedir. Sağlanan bu durumun topluma ve bireye karşı açık tehdit oluşturan tehlikeli zamanlarda ise kırılgan bir yapıya sahip olduğu da gözlenebilmektedir.

Sonuç olarak güven duygusunun soyut olması, güvenlik durumunun ise somut olması ve güvenlik durumundan dolayı hissedilen güven duygusunun düzeyinin kişiden kişiye farklılıklar göstermesi okul güvenliğine ilişkin öğretmen algılarının da bununla orantılı biçimde değişiklikler gösterebileceği görülmektedir. Okul güvenliğinin tesis edilmesinde alınan tedbirler ve yapılan tüm uygulamaların yeterliliği öğretmenlerin buna ilişkin algı düzeyinin belirlenmesi, mesleki bağlılık ile örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesinde güven kavramının soyut, güvenlik kavramının somut ifadeler olduğu söylenebilir.

2.6. Okul Güvenliği

Okul güvenliği kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikli olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği okulları derinlemesine analiz etmek için eğitim ve okul kavramları açıklanmaya çalışılmıştır.

2.6.1.Eğitim - Okul Kavramı

Eğitim,kişilerin kendi yaşantılarıyolu ile istenenyönde davranışlar geliştirmesüreci olarak tanımlanabilir. Diğerbir tanımlamayagöre ise eğitim, toplumsal yeteneğin, en verimli şekilde bireysel gelişiminin sağlanması için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi içeren toplumsal bir süreçtir (Tezcan, 1997:3).

Yapılan bu tanımlarlabirlikte eğitime ilişkin yeni bir tanım yapmak gerekirse,eğitim, yeni nesillerin, toplum hayatında yerlerini almak için hazırlanırken,lazım olan bilgiler,beceriler ve anlayışlar edinmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine ortam ve imkan sağlama faaliyetidir.

Eğitimin içeriğini belirleyen tanımlar, içerik değiştiği zaman anlamı da değiştirirler. Süreç tanımları, eğitimin olgular yolu ile değiştiğini ifade eder. Süreç, bir eylemin, işlemin, olayın, peş peşe gelen uyumlu olgularla bir neticeye doğru varışıdır. Süreç olarak eğitim, kültürden kültüre, halden hale değişim göstermediğinde bu tanımlar somuttur ve özel olmak beraber, aslında soyuttur ve geneldir. Örneğin eğitim, önceden tespit edilmiş hedef ve amaçlara göre kişilerin

davranışlarında belli gelişmeler sağlamayı amaçlayan planlı etkinliklerdir (Oğuzkan, 1974, 57).

İnformal eğitim, yaşamda kendiliğinden ortaya çıkan ve gelişen bir süreçtir. Amacı ve planı olmayan, gelişimi güzeldir. Bireyler karşılaştıkları durumlar ve içerisinde buldukları topluluğun üyeleri ile etkileşimde buldukça farketmeden yeni şeyler öğrenirler. Formal olmayan eğitim aşamasının iki ana öğrenme şekli gözlemlemek ve taklit etmektir (Fidan, 2012:5). Eğitim terimi, tek başına ele alındığı zaman, pek çok çağrışımlara yol açar ve herkese göre farklı anlam kazanan soyut bir kavram haline gelir. Her kavram gibi eğitim teriminin, somutlaşabilmesi, başka bir sözcükle tamamlanmasına yada birleşmesine bağlıdır (Başaran, 2007:173). Klasik eğitimde öğrencilere bilgiler yükleyerek yalnızca zihin gelişimini önemseyen anlayış, yerini yeni ve farklı bir anlayışa terk etmiştir. Modern anlayışta eğitim kişinin düşünsel, duygusal, bedensel ve sosyal kabiliyetlerinin kendi ve içerisinde yaşadığı toplum için uygun bir şekilde gelişmesini hedefler. Diğer bir ifadeyle modern eğitim, bireyin bütün yönleriyle bir bütünlük içerisinde kendi ve içinde yaşadığı topluluk için en iyiseviyede taşınması sürecidir (Yeşilyaprak, 2006:2). Eğitim süreci bireyin kendi kendini yetiştirme çabası ve sorumluluğudur (Başaran, 2007:173). Bireyler hayatları boyunca kabiliyetlerini hünere dönüştürerek, başka bir deyişle bilgiler, beceriler ve tutumlar kazanarak kendilerini eğitirler. Bununla beraber eğitim bir bireyin bir başka bireyi eğitime sürecidir.

Eğitimin amacı toplumda yaşayan bireyleri bilgiyle donatırken, onların içerisinde buldukları topluma ayak uydurmaları, toplum ile uyumlu bir şekilde yaşamaları ve sosyalleşmelerine katkı sunmaktır (Kuş ve Karatekin, 2009:184). Çocukların ve yetişkinlerin içinde buldukları topluma uyum sağlayıp toplum ile özdeşleşmeleri, toplumsal kurallara uymaları, toplumda kabul görmüş olan davranışları kazanmalarıyla sağlanır. Yeteri kadar sosyalleşmiş bireyler, içerisinde yaşadıkları toplumun kuralları ve beklentileriyle uyum içerisinde olan, kabul gören davranışlar sergileyen kişilerdir. Kişilerin toplum içinde istedik davranışları kazanmaları öğrenmeyle mümkündür. Toplumda gösterilmesi istenen davranışların planlı olarak bireylere kazandırılmasını hedefleyen eğitim, formal eğitimidir. Formal eğitimin hedefi toplumla uyumlu, nitelikli işgücü yetiştirmektir. Bunun okulda gerçekleşip gerçekleşmeyeceği de kaliteli öğretmenlerin varlığıyla ilgilidir.

Öğrenme ve öğretme birbirlerine samimi ve karşılıklı münasebetler temelinde, davranışların değişimini sağlayan etkinlikleri içermektedir. Bu değişimlerin düzenli ve planlı olması davranışların istendik olmasını sağlamaktadır ve bu alanda başarı, öğrencilerin neleri öğrenmeye gerek duyduklarıyla bu davranışlarının şekilde kazanılacağına dair kararların dikkatli bir şekilde alınmış olduğuna bağlıdır (Sünbül, 2004:151).

Modern anlayışa göre eğitimin amacı ve hedefleri kişiyi kendi ve toplum için yetiştirmektir. Bir meslek sahibi olmasını sağlamak, topluma uyum göstermesini sağlamak, kendini geliştirme imkanları sağlamaktır. Kişiyi toplum için yetiştirmekse toplum düzeni, iyi yurttaş, iyi insan, kaliteli insan gücü, toplumun ekonomik durumu, iş hayatında esneklik, gelişmeye açıklık, yaratıcılık ve verimli olabilecek davranışlar edindirmektir. Modern anlayışta eğitimin işlevi bireyin, bütünsel olarak (psikolojik ve bedensel) toplumla uyum halinde yaşayabilecek mutlu ve üretken bireyler olarak yetişmelerine imkan sağlamaktır. Burada maksat kişinin kendisini her yönü ile bütün olarak geliştirmesine olanak sağlayacak bir ortam oluşturmaktır. Birey kişilik hizmetleriyse bireylerin öğretim etkinliklerinden en verimli şekilde faydalanabilmeleri ve kendilerini her boyutuyla geliştirmeleri için uygun ortamlar sunmaya dönük hizmetlerin tümüdür. Okul yönetimi, öğretim ve öğrenci kişilik hizmetlerinin iyi bir şekilde devam etmesi amacıyla gereken personeli, araç-gereci sağlamak ve programları yürütmek ile sorumludur (Yeşilyaprak, 2006:3).

Eğitim işlevini üstlenen kurumların ortak adı olan okul, eğitim sisteminin tüm özelliklerini taşımaktadır. Okul çevresinde malzeme, insan, bilgi türünde farklı girdiler vardır. Okullar bunları eğitim süreciyle işleyerek çevresine çıktı olarak verir. Bu süreçte çevre ile karşılıklı etkileşim halindedir. Eğitim sürecinin verimli olması için okulda kontrol-denetimle etkili olarak kullanılması gerekli olan dönüt-düzeltilme mekanizması bulunur (Fidan ve Erden, 1998:14)

Okul kontrollü bir ortam olup, öğrencilere kazandırılacak bilgiler, beceriler ve tutumlar daha önce tespit edilmiştir. Öğrencilere kazandırılması beklenen bilgiler, beceriler ve tutumlar öğretmenler tarafından planlı bir şekilde düzenlenen öğretim faaliyetleriyle kazandırılabilir. Okullar verilen eğitim düzeyleri ve niteliklerine göre okul öncesi eğitim kurumu, ilkokulu, lise, meslek okulu, yüksek okul ve üniversite türlü adlarla ifade edilebilir (Erden, 1985:63).

Okulun amaçları aslında eğitimin amaçlarıdır. Öğrencilerden iyi yurttaş, iyi üretici, iyi tüketicisi, politik bilince sahip yurttaşlar ve liderler yetiştirmek gibi okul amaçları uluslararası bir niteliğe sahiptir. Uluslararası bu genel amaçların dışında, kendilerine özgü amaçları da vardır. Örneğin “1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu”nda çocukların laik, Atatürkçü, demokratik değerlere bağlı yurttaşlar olarak yetiştirilmesi gibi özel amaçları vardır. Okul bu amaçlara ulaşabilirse, bir anlamda da geleceğin yetişkinleri olan çocukları zihinsel,bedensel ve duygusal yönden geliştirilip onları yarınlardaki rollerine hazırlayabilirse etkili olabilecektir (Balcı, 1993:59).

Okulun sorunları toplumu,toplumun sorunları da okulu etkiler.Bu sıkıntıların etkileri, okullarda bilinmesinden sonra eğitimin daha üst birimlerindeki örgütlerinde duyulmaya başlar(Başaran, 2007 :71).

Okulların sorunları arasında ekonomis sorunlar, eğitim kalitesi sorunları, işgörenin mesleğe ve örgütsel bağlılık sorunları, örgüt içi iletişim ve yönetim sorunları, okulun çevresi ile olan sorunları, diğer örgütlerle olan sorunları, araç, gereç ve donanım sorunlarının yanında güvenlik sorunu başlıca ele alınması gereken bir sorundur. Çünkü can ve mal güvenliğinin sağlanamadığı ortamda eğitim-öğretim faaliyetlerinin amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek daha zor olabilmektedir.

Dolayısıyla okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde öncelikli olarak okul güvenliğinin yeteri kadar sağlanması en temel ihtiyaçtır.

2.6.2.Güvenli Okul ve Güvenli Okulun Özellikleri

Literatüre bakıldığında güvenli okulu açıklamaya yönelik birçok tanımla karşılaşmaktayız. Güvenli okul; öğrenci, öğretmen, yönetici, okul çalışanı ve ziyaretçilerin pozitif etkileşimine izin veren, okulun eğitimsel misyonunu yansıtan, pozitif ilişkileri ve kişisel gelişimi sağlayan tutum ve davranışların yer aldığı okul iklimidir (Bucher ve Manning, 2005). Stephens (1995) güvenli okulu, öğrenci ve öğretmenlerin sıcak ve samimi bir ortamda korku ve tehdit olmadan öğrenebilecekleri ve öğretebilecekleri bir ortam olarak ifade etmiştir.

Caulfield'a (2000) göre güvenli okul şiddet vakalarının az meydana geldiği, öğretmen ve idarecilerin öğrenci disiplininden çok eğitimsel görevleriyle ilgilendiği, öğrencilere öğrenme için önemli imkânların verildiği yerdir. Güvenli okullar,

güvenliği sadece emniyet tedbirleriyle sınırlamayan aynı zamanda çocukların sosyal, duygusal ve eğitimsel gelişimini, olumlu ilişkileri, ailelerle işbirliğini önemseyen ve destekleyen okullardır (MEB. ve Unicef, 2006).

Dönmez ve Özer'e (2009) göre güvenli okul kavramı şiddet ve saldırganlıkla birlikte taciz, cinsel istismar, madde kullanımı ve bağımlılığı, kriz vakaları, depresyon, yangın, sel, terörist saldırılar, kimyasal ve nükleer sızıntılar, trafik, savaş olayları vb. birçok konuyu içinde barındırmaktadır. Bu geniş yelpaze içinde güvenli okul için alınacak tedbirler sadece bireysel düzeyde kalmamalı bunun yanında kurumsal gelişimi ve farklılaşmayı da içermelidir (Kartal, 2011).

Güvenli bir okul ortamının oluşturulması bir ekip işidir. Güvenli okulların sağlanabilmesi için eğitimcileri, öğrencileri, velileri, sivil toplum örgütlerini ve kanun yapıcıları içeren toplumdaki pek çok sektörün ortak gayreti gerekir (Rosiak, 2009). İyi yolu gösterme, olumlu iklim ve atmosfer, tüm öğrencileri okul hayatına katma, akademik olarak başarılı olma güvenli okulun amaçlarını oluşturmaktadır (Schneider, Walker ve Sprague, 2000). Suarez'e (1992) göre güven veren okulun özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1 : Güven Veren Okulun Özellikleri

<p>1) Öğrencileri destekleyici çevrelerdir.</p> <p>2) Olumlu bir ortam yaratmada güçlü bir liderliğe sahiptir.</p> <p>3) Öğrenciler için yüksek beklentilere sahip ve aynı zamanda öğrencilerin akademik, kültürel ve gelişimsel ihtiyaçlarına dayanan yönergeleri vardır.</p> <p>4) Öğrencileri sadece cezalandırmaktansa onlara yardım etmek için tasarlanmış açık politikalar ve sonuçlara sahip olmalıdır.</p> <p>5) Güvenli okullar veli katılımı, toplum desteği ve iş birliği olan yerlerdir.</p>
--

Kaynak: Suarez, 1992

Okullar öğrencilerin başarı seviyelerini yükseltmek için güvenli ve düzenli bir öğrenme ortamı oluşturmak mecburiyetindedirler (Kadel, 1995). Dwyer ve Osher'e (2000) göre güvenli ve güvenilir okulun özellikleri Tablo 2'de şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 2 : Güvenli Ve Güvenilir Okulun Özellikleri

<p>1) Güçlü liderliğe sahiptir.</p> <p>2) Okulu, aile ve toplum katılımını önemser.</p> <p>3) Kolluk güçlerinin ve topluma dayalı örgütlerin politikalarının ve programlarının tasarımında öğrenci katılımı mevcuttur.</p> <p>4) Okulun fiziksel çevresi güvenlidir.</p> <p>5) Önleme ve müdahale programları devamlı, koordineli ve kapsamlıdır.</p> <p>6) Müdahaleler öğrenci ihtiyaçlarının dikkatli değerlendirilmesine dayanır.</p> <p>7) Kanıt dayalı yaklaşımlar kullanılır.</p> <p>8) Personele programları ve yaklaşımları tamamlamada eğitim ve destek yardımı sağlar.</p> <p>9) Müdahaleler izlenir ve değerlendirmeler programların hedefleri ve amaçları karşılayıp karşılamadığından emin olmak için yapılır.</p> <p>10) Akademik başarıya odaklanır.</p> <p>11) Toplumla bağlantılar geliştirir.</p> <p>12) Öğrenciler ile personel arasında olumlu ilişkileri vurgular.</p> <p>13) Güvenlik konularını açık bir şekilde tartışır.</p> <p>14) Öğrencilere eşit saygı ile yaklaşır.</p> <p>15) Endişelerini paylaşmak için öğrencilere yollar sunar.</p> <p>16) Çocuklara duygularını güvenli bir şekilde ifade etmelerine yardım eder.</p> <p>17) Sistem içerisindeki kötü muamele görmüş ya da ihmal edildiğinden şüphe edinilen çocukların gönderilebileceği yerlerle haberleşme sağlar.</p> <p>18) Çocuklar için genişletilmiş gün programları sunar.</p> <p>19) İyi vatandaşlık ve iyi karakteri teşvik eder.</p>
--

Kaynak: Dwyer ve Osher, 2001

2.6.3. Fiziksel Altyapı Açısından Okul Güvenliği

Fiziksel ve mekânsal unsurlar, okulların psiko-sosyal ortamını besleyen ve sağlıklı bir eğitim ortamına zemin oluşturan unsurlardır (Karal, 2011:6). Okulun fiziksel altyapı güvenliği oluşabilecek her türlü kaza, sabotaj, doğal afetlere karşı gerekli önlemlerin alınarak okul binasının elektrik ve ısıtma tesisatlarının, laboratuvar ve atölyelerinin, spor salonlarının, sınıflarının, bahçesinin ve okul zemini ile merdiven, kapı ve pencere ekipmanlarının öğrenci ve diğer işgörenler için güvenli hale getirilmiş durumudur.

Işık'a (2004:164) göre ülkemizde, okulların etrafında ve sınıflarda fiziksel ortamların öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasına ve korunmasına yönelik düzenlemelerine dair ideal ölçü ve standartlar henüz geliştirilmiş değildir. Birçok

ülkede okul alanlarının planlanması özel bir uzmanlık alanı olarak görülürken, Türkiye’de buna yönelik çalışmalar henüz yeterli düzeyde yapılmamaktadır. Okulların güvenliklerinin sağlanması konusunda okullarda risk oluşturan faktörlerin, tehlikelerin tanımlanması önemli bir husustur. Okul güvenliğinin fiziksel altyapısıyla ilişkili tehlike unsuru oluşturan faktörler iki ana başlıkta incelenebilir. Bunlar: iç mekan güvenliği; 1-yapısal öğeler ve kullanılan malzemeler, 2- güvenli kapı ve pencereler, 3-acil durumlarda alınacak önlemler, dış mekan güvenliği; 1- Bina yapısı; a-güvenlik çitleri, b-güvenlik ışıkları, c-güvenlik teknolojileridir.

2.6.4.Çevre Açısından Okul Güvenliği

Okul binasının yer aldığı konumunun dış çevresinden gelebilecek her türlü tehlikelere karşı güvenlik önlemlerinin alınarak can ve mal güvenliğinin korunması durumu okulun çevre güvenliği kavramını tanımlayabilir. Okul açık bir sistem olması dolayısıyla çevresinde bulunan bütün dinamik yapılarla etkileşim ve iletişim halindedir. Bu yapılarda ortaya tehlike çıkarabilecek güvenlik tehditleri doğrudan okulun güvenliğinde risk unsuru oluşturur. Bu unsurlar şöyle sıralanabilir. 1-okul çevresindeki trafik, 2-trafo, akaryakıt ve baz istasyonları, 3-alkollü içecek satışı yapan eğlence mekanları ile oyun salonları, 4-havaalanları, demiryolları, 5-okul servis araçları, 6-inşaat alanları, 7- uyuşturucu madde satıcıları, 8-terörist organizasyonlar.

2.6.5.Uygulama ve Davranışlar Açısından Okul Güvenliği

Okul yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve diğer çalışan personellerin okul güvenliğine ilişkin mevcut kural ve talimatnameler doğrultusunda güvenliği sağlamadaki görev ve rollerinin uygulama ve davranış açısından yeterli olup olmadığı üzerinde değerlendirme yapılması bu boyutu oluşturmuştur. Dolayısıyla okulun mevcut insan kaynaklarının okul güvenliğini sağlamadaki uygulamalarının ve denetim mekanizmalarının etkinliği boyutun ana unsurudur.

2.6.6.Sağlık ve Temizlik Açısından Okul Güvenliği

Okul içinde çalışan tüm personeller ile öğrencilerin bedensel sağlığını etkileyebilecek, salgın hastalıklara karşı önlemlerin alındığı ve hijyenik olarak temizlik hizmetlerinin yapıldığı ve okul içinde satılan gıda maddeleri ile içme suyu

şebekelerinin tehlike unsuru oluşturacak risklerinden arındırılmış hali okul sağlığı kavramını açıklamaktadır.

Toplumda okul çağına gelmiş tüm çocukların mümkün olduğunca sağlıklı olmalarını sağlamak(vücut,ruh ve akıl sağlığı vb.) öğrencilere ve dolayısı ile topluma sağlıklı eğitimi verilebilmesi amacıyla yapılan faaliyetlerintamamına okul sağlığı hizmeti denilmektedir.

2.6.7.Mevzuat ve Kurallar Açısından Okul Güvenliği

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul güvenliğine ilişkin yayınlamış olduğu kanun, yönetmelik, yönerge ve genelgelerdeki güvenlik tedbirlerinin yeteri kadar okul güvenliğini sağlayabilirliği üzerinde yapılan tartışmanın okul güvenliğinin mevzuat ve kurallar açısından olan boyutunu oluşturur. Bu boyut içerisinde disiplin yönetmelikleri, sabotaj planları, güvenlik talimatnameleri, acil durum planları ve stratejileri, acil çağrı merkezleri ile olan iletişim durumunun yeterlilikleri üzerinde değerlendirilmiştir.

2.6.8.Şiddet Açısından Okul Güvenliği

Şiddetin sözlük anlamı “sertlik, katı ve kaba davranış, fiziksel zor uygulama, vücutsal incinmeye neden olma, bireysel özgürlüğü zorlayıcı yöntemlerle engelleme, haşinlik, rahatça gelişim sağlamasını ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal aşamalara, alışkanlıklara vb. sınırlamalar getirme yönündeki davranışlara” işaret etmektedir (TDK).

Şiddetin sadece “fiziksel zarar” ile açıklanması yeterli değildir. Şiddetin neden olduğu zararlar bireysel veya toplumsal düzeyde olabilir. Ruhsal olarak bireyde zamanla kalıcı tesirleri de oluşabilir. Şiddet şekilleri gözden geçirildiği zaman, fiziksel, duygusalpsikolojik, cinsel, sözel, ekonomik ve daha bir çok davranış şekliyle karşılaşılabilmektedir (Atman, 2004:74).Ülkemizdegenellikleşiddet davranışı,insanların birbirlerinefiziksel olarak zararvermesiolarak düşünülmektedir.

Fiziksel şiddet bireye fiziksel olarak zarar vermeyi hedefleyen vurma, tekme atma, tokat atma, kol bükme, itme, herhangi bir alet ile yaralama vb. gibi hareketleri kapsamaktadır. Bir başka şiddet türü olan sözlü-duygusal-psikolojik şiddet ise alay etme, aşağılama, başkaları ile karşılaştırma, küçümseme, itibarsızlaştırma,

küfretme, kişisel gelişimine engel olma, karar verme hakkına engel olma, aile ile arkadaşlar ile görüşme hakkını engelleme gibi davranışları kapsamaktadır. Şiddet türlerinden cinsel şiddet, taciz, ensest, tecavüz, zorla evlendirme vb. gibi konuları kapsamaktadır. Okullarda yapılan çalışmalar zaman zaman bu şiddet türlerine de rastlandığını göstermektedir. Bir başka şiddet türü olan ekonomik şiddet ise çalışmaktan alıkonulma, zorla çalıştırılma, kişisel malların izin almaksızın kullanımı, hırsızlık, gasp, haraç kesme vb. gibi konuları kapsamaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2002:5).

Kısacası zorla beden gücü ile birtakım fırsatlar veya yetkiler kullanılarak istenmeyen tüm kötü davranışların insanlar üzerinde uygulanması bir şiddet durumudur. Çünkü kişi istemediği bir duruma can ve mal güvenliği yâda hürriyeti kısıtlanarak maruz kalıyorsa burda şiddetten söz etmek doğru olacaktır. Birde literatürde bahsedilmeyen bir şiddet türü daha zannımızca vardır. Buda kişinin eğitim hakkının birtakım yollarla engellenmesi, durdurulması veya başka bir şekile kişi istemi dışında değiştirilmesi de ayrı bir şiddet vakasıdır. Ayrıca ilkel bir yöntem olarak öğretim metodları içerisinde şiddet etmeninin kullanılması da böyle bir vakaya örnektir.

2.7.Güvenli Olmayan Okulun Özellikleri

Okulların güvenli olarak kabul edilmesini sağlayan özelliklerin yanında okulların güvensiz olarak algılanmasına sebep olan özellikler de bulunmaktadır. Amerikan Ulusal Suç Önleme Konseyi'ne göre güvensiz okulun özellikleri şu şekilde belirtilmiştir; okul sahalılarının düzenlenmesinde ve kullanımında yetersizlik, yardımsever, tutarlı ve değişmez disiplin kurallarının eksikliği, farklılık ve çok kültürlülüğün kabul edilmemesi, öğrenci yabancılaşması, riskaltında bulunan öğrencilerin akranları ve öğretmenleritarafından kabuledilmemesi, okulun günlük hayatındaki kızgınlık ve öfke, kalabalıklık.

Welsh'e (2000) göre okulu güvensiz yapan etkenler şu şekilde belirtilmiştir; kuralların adil, tutarlı ve net olmaması, yöneticilerin ve öğretmenlerin kuralları bilmemesi, yanlış davranışların görmezden gelinmesi, öğrencilerin kuralların meşru olduğuna inançları, okulun büyük oluşu, öğretim kaynaklarının azlığı,

öğretmenyönetici işbirliğinin yetersizliği, yöneticinin aktif olmayışı, öğretmenin cezalandırıcı davranışları (Işık, 2004a).

Gottfredson ve Gottfredson'a (1985) göre ise okul güvenliğini olumsuz etkileyen faktörler şunlardır: Disiplin sorunu olan okullarda kurallar net değildir ve tutarlı bir biçimde uygulanmaz, öğrenci davranışlarına belirsiz veya dolaylı tepkiler verilmektedir, öğretmenler ve yöneticiler öğrencilerin yanlış davranışlarına yönelik olarak okul kurallarını tam olarak bilmemekte ve fikir ayrılığı yaşamaktadır, yanlış davranışlar görmezden gelinmektedir, okulda kuralların uygulandığına öğrenciler tarafından inanılmamaktadır.

2.7.1.Okullarda Suç

Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliğini tehdit eden, eğitim ve öğretimi sekmeye uğratıp kalitesini düşüren her türlü kusurlu hareketlere suç denir.

Okullarda öğrencilerin işlediği suçlar çocuk suçluluğudur. Genellikle bu suçlar hırsızlık, Vandalizm, çeteleşme, saldırı, uyuşturucu madde kullanımı, cinsel taciz, itaatsizlik, okuldan kaçma vb. suçlardır.

Suçu oluşmasına etki eden çeşitli faktörler vardır. Bu faktörleri daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilmek için Türkiye ile ilgili bazı istatistiklere göz atmakta yarar bulunmaktadır. İstatiksellere göre tahminen 9 milyon çocuk yoksulluk sınırının altındadır. Beş yüz bin kadar sokak çocuğu veya sokakta çalışan genç bulunmaktadır. Her gün üç bin çocuk veya genç sigaraya başlıyor. Bu çocukların %30 okula gitmiyor, büyük çoğunluğu gayet sağlıksız koşullarda çalışmak zorunda bırakılıyor. Doğal olarak bu olumsuz şartlar suça zemin hazırlamakta ve çocukların suça yönelmesinde önemli rol oynamaktadır.

Öğrencilerin küçük bir oranı mağduriyetlerini bildirmelerine karşın, kurban olma korkuları dahafazladır. Nolin ve arkadaşlarının yapmış oldukları bir araştırmaya göre (1995), okulda yada okula gidiş-dönüş yolunda, öğrencilerin %25'i zorbalık, fiziksel saldırı ve soygun korkusu bildirmiştir. Oysa, sadece %12'si zorbalık ve sadece %4'ü fiziksel saldırıya maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Bu durum, düşmanlık ve okula yabancılaşma duyguları hisseden öğrencilerin, şiddet ve bir suçla karşılaşmaktan daha çok korku duygusu geliştirmelerine meyledcekleri ile

açıklanabilir. Bu mağdur olma korkusu, Okullarda kuralların yetersiz uygulanması sonucunda ise, öğrencilerin daha fazla mağdur olma korkusu hissettikleri tespit edilmiştir.

Schreck ve Miller (2003), toplum ve okul düzensizliğine yönelik öğrenci özellikleri, okul güvenlik yöntemleri ve öğrencilerin suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ortaya çıkan sonuç, bayanlar, azınlıklar ve yakınında suçlu akranları olan öğrenciler en fazla suç korkusunu bildirmişleridir. Okulda suç korkusunun diğer önemli habercileri, öğrencilerin önceden mağdur olmaları, okula yönelik yabancılaşma ve okul çetelerinin varlığı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, okuldaki güvenlik önlemlerinin varlığı (örneğin, metal detektörler, kilitli kapılar, gözetilen koridorlar) öğrencilerin suç korku olasılığını arttırdığı sonucu da ortaya çıkmıştır. Okul güvenliğine yönelik alınan aşırı önlemler doğrudan yada dolaylı olarak, okulda gerçekten bir suç eyleminin varlığına öğrencilerin inanmalarına neden olmasından ötürü bu durum öğrencilere, mağdur olma tehlikesinin gerçekte olduğundan daha büyük olduğunu düşündürür.

2.7.1.1.Suç İşlemeye Yol Açan Faktörler

Miller vd. (2000) tarafından suça yönelten risk faktörleri dört gruba ayrılmış olup bunlar arkadaş çevresi ile ilgili, okul ile ilgili, aileyle ilgili ve toplumla ilgili olanlar olarak gruplandırılmıştır (Işık, 2006: 292).

Suç işlemeye yol açan etmenler şöyle sıralanabilir (Ögel,K., I. Tarı ve C. Y. Eke, 2006: 9).

1- Çocukların davranışlarını ve dürtülerini kontrol etmekte zorluk yaşamaları ve düşünmeden hareket etmeleri,

2- Hayal kırıklıklarına karşı toleranslarının düşük olması ve bir engellenmeyle karşılaştıkları zaman bununla nasıl basa çıkacaklarını bilmemeleri,

3-Sosyal becerilerinin zayıf olması ve sorunları ve çatışmaları çözmede, öfkelerini kontrol etmede ve iletişim kurmada problem yaşamaları,

4- Ailelerin çocuklarının eğitim yaşamını ihmal etmeleri,

5- Ailenin çocuğa olan ilgisinin zayıflığı ve çocuğun yaşamını takip etmekte başarısız olması,

6- Ailenin tutarsız ve sert disiplin uygulamalarında bulunması,

7- Aile iç çatışmaların olması,

8- Ev içinde şiddetin ve istismarın varlığı,

9-Çocuklardamadde kullanımı ve depresyon belirtileri olması bunların fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerindeki kötü etkileri.

Suç işleme riskini artıran faktörleri:

1.Okulda bulunan mekanların kötü kullanımı ve tasarımı,

2.Öğrenci sayısının aşırı derecede fazla olması,

3.Koruyucu disiplin prosedürleri yerine katı disiplin anlayışının hakim olması,

4.Risk altında bulunan çocukların öğretmenler ve aileler tarafından reddedilmesi ve ya dışlanması.

Suç işlemeye yol açan mahalleden kaynaklı risk faktörlerini Hawkins ve arkadaşları şöyle sıralamıştır (Kepenekçi ve Özcan, 2001: 154).

1.Yüksek oranda değişimin olması: Uzun süre aynı ortamı paylaşan kişilerin birbirine toplumsal bağlanma olasılığı daha fazladır. Yüksek taşınma olasılığı toplumsal bağlanma olasılığını düşürür.

2.Yoksulluk: Genel olarak uyuşturucu bağımlılığını ve suçu doğrudan artıran bir etken olarak bulunmamıştır. Fakat yoksulluk bir ara değişken olarak saptanmıştır.

3.Bireyin dahil olduğu grupta uyuşturucu kullanımının yaygınlığı ve şiddete karşı belirlenmiş kesin normların olmaması suç işleme olasılığını artırmaktadır.

Suçta bulaşmada etkili olan risk faktörlerine ilişkin literatür incelendiğinde geniş birbilgi birikimininolduğugörülmektedir (Işık, 2006: 291). Çocuk suçluluğuna ilişkin psiko-sosyal risk faktörlerini belirtmiştir. Bu nedenler;

1. Yeteneklerini kullanabilme konusunda bilişsel yetersizlikler,
2. Yeteneklerini toplumun kabul ettiği şekillerde ifade edebilme yeterliğinden uzak olma,
3. Şiddete kurban olma,
4. Aile ilgisinin yetersizliği ve tek ebeveynli aileler olarak listelenmiştir.

Yapılan bir araştırmaya göre, okullarda öğretmenlerin en sık rastladıkları disiplin (suça ilişkin) problemleri olarak itişme kakışma türü davranışlar (%28), sözel olarak hakaret (küfürlü konuşma) (%26) ve hırsızlık davranışı (%19) sıralanmıştır (Işık, 2006: 293).

Her ne kadar ergenlik, bazı kalıtsal etkenler, psikiyatrik sorunlar ve bedensel kusurların suçlulukta etkili olabileceği teorileri destek görüyorsa da, günümüzde daha çok çevre faktörlerinin etkili olduğu kabul edilmektedir. Sevgi yoksunluğu, yanlış ve ya eksik eğitim, baskıcı disiplin yöntemleri, çocuk istismarı, iç ve dış göçlerin oluşturduğu kültür çatışmaları, gecekondulaşma, yöresel gelenek ve görenekler, ekonomik bunalımlar, çocuğun erken yaşta çalışmak zorunda kalması, parçalanmış aileler, ailede suçlu birey örnekleri ile kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve suçlarla ilgili programlar çocukları suça iten nedenler arasında sayılabilir (Yağcı, 2009:93.) Suçun oluşmasında okulun rolü üzerinde durulacak olmasına rağmen, suçun oluşmasında önemli faktörler olan aile, toplum ve çevre faktörleri de etkilidir.

2.7.1.2.Suçu Önleyici Faktörler

Hem yetişkinler için hem de çocuklar için suçla mücadele etmenin en etkin yolu; suçun oluşumuna engel olmak, yani önleyici etkinlikler düzenlemektir. Bireyi suça iten etmenler üzerinde titizlikle çalışma yapılarak gerekli önlemler ve ıslah çalışmaları yapılabilirse, çocuğun suça sürüklenmesi engellenebilir.

Suç önleme genel bir ifadeyle; “suçun risk faktörlerinin ortadan kaldırılması veya suça karşı koruyucu faktörlerin etkinleştirilmesi” şeklinde tanımlanabilir. Alınacak önlemler, hem bireysel düzeyde, hem de toplumsal ve kurumsal düzeyde olabilir. Çünkü herkes bir ailenin, bir toplumun, bir iş yerinin veya bir okulun üyesidir. Ayrıca suçun önlenmesinde bireylerin, toplumun ve kurumların birbirine

destek olması gerekir. Suçluluk olgusuyla mücadelede esası oluşturan nokta, suçun işlenmeden önce önlenmesidir. Bu ise toplumiçindeki suç kaynaklarının kurutulması, suçun oluşumuna etki eden faktörlerin bertaraf edilmesiyle mümkün olabilir (Uludağ, 2001: 2-4).

2.8.Okul Güvenliği Teorileri

Okul ortamının ve sınıf içi etmenlerin öğrencilerin şiddet davranışları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Öğretmenlerin öğrencileri tanımaları ve onların davranış özelliklerini bilmeleri şiddet içerikli davranışların ortaya çıkmadan önlenmesinde etkili olmaktadır. Okul güvenliği ile ilgili kuramlar okul güvenlik kavramına farklı bakış açılarıyla bakmamıza imkan sağlar. Alan yazın çalışmaları incelendiğinde farklı kuramlara da rastlamak mümkün olacaktır. Bu kuramlardan en yaygın olarak bütün alan şunlardır:

1-sosyal kontrol teorisi

2-Toplumsal çözülme teorisi

3-Okul iklimi teorisi

Bunların yanında;

4-Davetkar teorisi

5-Sosyal düzensizlik teorisi

6-Gerilim teorisi

7-Aile sistemi teorisi

8-Ahlaki gelişim teorisi

9-Zihinsel çerçeve teorisi gibi teorilerde vardır.

Şimdi bunları sırayla açıklayalım.

2.8.1.Sosyal Düzensizlik Teorisi

Sosyal düzensizlik kuramına göre, belirli çevresel özelliklerin zararlı etkilerinden dolayı çevre üyelerinin davranışlarında özdenetim yetersizliği nedeniyle çeşitli suçlar meydana gelmektedir. Silaha ulaşabilme, yardıma ulaşmada engel ya da eksiklik, ikamet yerlerinde hızlıdeğişkenlik, yüksek oranda işsizlik, çevrede uyuşturucu ve alkol kullanımı, çetelerin bulunması, okul ve çevresindeki şiddetin artmasına ve çevresel dezavantajlara neden olabilir. Sosyal düzensizlik teorisinde yapısal olarak üç önemli esas nokta ele alınmaktadır (Stewart, 2003):

- 1) düşük ekonomik statü,
- 2) etnik, çeşitlilik,
- 3) yüksek derecede yerleşim değişikliği.

Shaw ve McKay'ın yaptıkları araştırmada suçun yoğunlaşmasının biyolojik, fizyolojik veya psikolojik özelliklerinden daha çok yaşadıkları sosyal çevrenin özellikleriyle bağlantılı olduğunu ileri sürmüşlerdir (Başbüyük, Karakuş, 2010: 74).Araştırmacılar sosyal çevre ile suç oranları arasındaki bu ilişkiyi çevrenin bir takım karakteristik özelliklerine dayanarak açıklamışlardır. Shaw ve McKay istatistiksel verilerin yanısıra örnekölay çalışmaları, hayat hikâyelerinininincelenmesi ve derinlemesine mülakat yöntemleri gibi nitel araştırma yöntemlerini de kullanarak kişilerin yaşadıkları sosyal çevrelerin fakirlik, hızlı nüfus hareketleri ve heterojenlik (değişik etnik ve ırksal grupların bulunması) gibi bazı özelliklerinin suça yol açtığını ileri sürmüşlerdir, Shaw ve McKay'e göre sosyal yapısı oturmuş, daha az değişken ve toplumun çoğunluğu tarafından benimsenmiş ortak değer ve normların olduğu toplumlarda suç oranları daha düşük olacaktır. Diğer taraftan, değişimin daha hızlı yaşandığı, ortak ilgi alanlarından ziyade birbiriyle çatışan ilgi ve menfaat alanlarının bulunduğu, bu nedenle de grubun çoğunluğu tarafından üzerinde uzlaşma sağlanmış ortak değerlerin bulunmadığı toplumlarda suç oranları daha yüksek olarak görülecektir (Başbüyük, Karakuş, 2010: 75).

2.8.2.Sosyal Kontrol Teorisi

Sosyal kontrol teorisine göre suçu önlemede toplumsal bağlar ve iletişim mekanizmaları en önemli unsurlardır. Aile, okul, din ve arkadaş gibi geleneksel

kurumların veya unsurların suçun önlenmesinde büyük önemi vardır. Bireyin bu kurumlara bağlılığının güçlü olması, suçlulukta engelleyici bir rol oynamaktadır. Bağlılık düzeylerinin zayıflığı artıkça kişilerin suç işleme ihtimalleri artış göstermektedir (Kızmaz, 2005).

Williams III, Frank ve Marilyn'e (1999) göre sosyal kontrol kuramı; çocukluk döneminde öz denetimin yeterince gelişmemesi veya sonradan işlevselliğini kaybetmesi ile ebeveyn, akran grubu ve okulda edinilen sosyal rollerin birbirine karışması veya edinilen davranışların karışıklık göstermesi gibi etkenler, kişinin suç veya dengesiz davranış göstermesinde etkilidir. Kartal'a (2011) göre kişinin suça karışmasını önleyici bir öz denetim oluşturmasında en önemli rol aile ve okul gibi sosyal kontrol mekanizmalarının aktif çalışmasıdır.

Welsh'e (2000) göre sosyal kontrol teorisinde sosyal bağlanmanın gerçekleşebilmesi şu dört hususa bağlıdır: 1) Geleneksel hedeflere bağlılık: Geleneksel davranış da kişilik, enerji ve zaman yatırımını dikkate alma 2) Sosyalleşmiş diğer insanlara bağlılık: Diğer insanlara, beklentilerine ve düşüncelerine önem verme 3) Geleneksel aktivitelere katılım: Suç sayılan faaliyetlere karşı geleneksel faaaaliyetlerde bulunma 4) Geleneksel kurallara inanç: Gençlerin geleneksel normlara bağlı olduğunda ya da olmadığında ahlâkî değerlerin derecesi.

2.8.3.Okul İklimi Teorisi

Okul iklimi teorisi okulun sağlıklı ve açık bir iklime sahip olmasıyla okulun güvenliği arasında doğru bir ilişki eder (Işık, 2004b). Okul iklimi öğrenci davranışlarını belirleyen en temel unsurdur. Stewart'e (2003) göre okulun iklimini; sahip olduğu kültürü sosyal ve ekolojik çevresi, örgütsel yapısı gibi öğeler oluşturmaktadır. Okul iklimi denince öğrenci, öğretmen ve veliler arası iletişimin niteliği, öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımı, akademik beklenti düzeyi ve güvenli bir okul atmosferi akla gelmektedir. Yönetici, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin zayıf olduğu, olumlu çalışma koşullarının sağlanmadığı, paylaşılan okul aktivitelerinden yoksun ve disiplin politikası olmayan okullarda istenmeyen davranış problemleri daha fazla baş göstermektedir.

Okul iklimi teorisine göre öğrencilerine karşı destekleyici olan, normları ve değerlerini aktarabilen, üyelerinde birliktelik hissi yaratabilen okullar öğrenci

davranışlarını denetim altına almada ve okul sorunlarını çözmeye daha etkili ve başarılı olmaktadır (Adelman ve Taylor, 2002).

2.8.4. Davetkâr Teori

Davetkâr teoriye göre okul güvenliğini sağlama; suçu önlemek için geliştirilen tedbirler, okulun kendisi, öğrencilerin farklılık gösteren özellikleri, okulun başarısı ve okulun kültürü gibi etkenler incelenmeden başarı gösterememektedir (Kartal, 2011). Fiziksel tedbirlerin alınması güvenliğini sağlamada yeterli değildir. Okulun kültürü ve sosyal ortamıyla öğretmen ve öğrenci başarısı da sürece dâhil edilmelidir. Davetkâr teorisinin vurguladığı en temel noktalardan birisi yaratıcılıktır. Çocuğun değişik ilgi alanlarını, yeteneklerini geliştirmesi, eğitimcilerin de çocukların gelişim aşamalarında, yaratıcılık çerçevesinde uygulamalarla çocuklarla iletişim kurmalarını belirtmektedir (Kartal, 2011). Teorinin 4 temel noktası bulunmaktadır. Bu temel noktalar; saygı, güven, iyimserlik ve kasıttır.

Davetkâr teori; öğrencilere, çalışanlara ve diğer şahıslara öğretilebilecek ortak bir dil dönüşümünü kullanır. “Davet ve engel” kelimeleri üzerine kurulu bir dildir. Davet olumlu ilerleyiş ve beklentileri, engel ise gelişme ve iletişimi engelleyecek engelleri kaldırmayı anlatır.

Purkey’a (1992) göre davetkâr teorisinin yerine getirilmesini şu araçlar sağlamaktadır: insan, mekan, politikalar, programlar ve süreç. Bu araçları ise şu şekilde açıklamaktadır:

1) *İnsan*: Okullardaki çalışmalar başarılı olmak ve güvenliğini sağlamak için insan merkezli olmalıdır.

2) *Mekan*: “Okul, insanların bulunmak ve öğrenmek istedikleri bir yer mi?” sorusu için cevap bulmaya çalışmaktadır.

3) *Politikalar*: Okulun işleyişini düzenleyen kurallar ve yönetmelikler ile yazılı ve yazılı olmayan prosedürleri kapsamaktadır.

4) *Programlar*: Okullarda şiddeti azaltmaya çabalamaktan ziyade koruyucu ve önleyici önlemleri almak daha çok önem arz etmektedir. Okul sonrası gelişim

programlarına özendirilebilir veya risk grubundaki çocukların aktivitelere etkin katılımları teşvik edilebilir.

5)Süreçler: Diğer dört unsurla ilgilenmektedir. İşbirliği, demokratik faaliyetler, etik ve ahlâkî konular, ortak çaba, yardımsever öğretmenler ve şiddetten uzak eğitim gibi okulun daha kaliteli olmasına yönelik konularla uğraşmaktadır.

2.8.5.Aile Sistemi Teorisi

Aile içi saldırganlık ile okuldaki öğrenciler arasındaki saldırganlık doğrusal olup, olumsuz öğrenci davranışlarının en önemli nedeni olumsuz aile içi ilişkilerden kaynaklanmaktadır.

Ayan'a (2007) göre öğrencilerin saldırganlık davranışları ailede yaşayan birey sayısı, annenin davranış tarzına göre farklılaşırken, öğrencinin kökeni, anne ve babanın eğitim düzeyi ve mesleği, ailenin gelir düzeyi, ailenin kararları alma biçimi, anne ve baba arasında şiddet olması değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Çocuk eğitiminde ailenin önemi ve sorumlulukları son derece önemlidir. Gerek çocukluğun ilk yılları olan okul öncesi dönemde, gerekse okul yıllarında ailenin vermiş olduğu eğitim veya takındığı tavır çocuğun kişilik gelişimini önemli oranda etkilemektedir. Çocukların ayrı bir birey olduğunun farkına varılmalı, onun ilgi ve isteklerinin olabileceği bilinmeli, çocuklar sevgiden ve ilgiden yoksun bırakılmamalı; fakat bu sevgi ve ilgi gereğinden fazla olmamalıdır. Çocuklara sorumluluk verilmeli, onun kendini ifade etmesi ve gerçekleştirilmesi teşvik edilmelidir. Ailenin önceliği çocuğunun sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmasını sağlamak olmalıdır. Kendi ayakları üzerinde durabilen, kendi kararlarını alabilen bir birey hayatında mutlu ve başarılı olacaktır. Çocuklarımızın iyi birer yetişkin olması bizlerin iyi birer anne ve baba olmasına bağlıdır. Önemli olan çocuğun içinde bulunduğu dönemi sağlıklı yaşayabilmesi ve sağlıklı bir kimlik oluşturabilmesidir. Çocuğun yaşadığı dönemlerin özellikleri dolayısıyla ihtiyaçları birbirinden oldukça farklıdır. Çocukluk döneminde anne-babayla uykuya dalmak isteyen çocuk ergenlik döneminde böyle bir isteği talep etmeyecektir. Yine anne-babasıyla gezen çocuk ergenlikte değil anne-babasıyla gezmek arkadaşlarıyla birlikte iken ebeveynleriyle

karşılaşmayı dahi istemeyecektir. Dolayısıyla çocukla iletişimde çocuğun yaşı, cinsiyeti ve kişilik özellikleri oldukça önem taşımaktadır (Edirne, MEM).

Aile bir toplumun temel taşıdır. Çocuk ailenin yansımasıdır. O halde küçük bir toplum olan ailenin istenilen seviyede olması için; aile içi iletişimin sağlıklı olması, ebeveynlerin çocuklara rol model olması, aile bağlarının güçlü olması vb. faktörler gereklidir. Ve bu faktörler ailelerin manevi olarak güçlü olmasına gelenek göreneklerine bağlı olmasına bağlıdır. Sağlıklı aileler sağlıklı çocuklar, sağlıklı çocuklar sağlıklı toplum, sağlıklı toplum sağlıklı okul demektir.

2.8.6.Zihinsel Çerçeve Teorisi

Zihinsel çerçeve teorisine göre, okullarda zorba davranışlar gösteren ve okul güvenliğini sıkıntıya sokanların çoğu okula karşı önyargılı öğrencilerdir. Bu kişilerin okula bağlılık duyguları yetersiz düzeyde olduğundan kendilerini okula ait hissetmemektedirler. Okula karşı öğrencilerin aidiyet hislerinin zayıf kalması ve okul aktivitelerine istenen düzeyde katılmamaları okullar bakımından bir risk meydana getirmektedir.Sorunlu öğrencilerin topluma kazandırılabilmesi için okullardaki sosyal etkinliklerin artırılması, aile ziyaretleri gerçekleştirilerek öğrencilerin daha yakından tanınması sağlanmalıdır.

2.9.Okul Güvenliğinin Boyutları

Okul güvenliğinin kapsamı okulda hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin güven içerisinde yaşamasıyla ilgilidir (Memduhoğlu ve Taşdan 2007). Işık (2004b) okul güvenliğinin kapsamını öğrencinin ve diğer bireylerin okula gitmek için evden ayrılmasından tekrar eve dönüncüye kadar geçen bütün süreçler olarak ortaya koyarak okul güvenliğinin mekân olarak kapsamını okul ile ev arasındaki güvenlik, okul içindeki güvenlik ve sınıftaki güvenlik olmak üzere üç maddede toplamıştır.

Schnedier, Walker ve Sprague (2000), okul güvenliğindeki sorun alanlarını dört ana boyutta incelenebileceğini belirtmektedir. Bunlar:

1. Okul alanlarının tasarımı, kullanımı ve denetimi
2. Okuldaki yönetsel uygulamalar

3. Okulun bulunduğu bölge ve okul çevresi ile yürütülen ilişkiler

4. Okul öğrencilerinin davranış özellikleri ve geçmişleri

Bucher ve Manning (2005), okul güvenliğinin kapsamında fiziksel güvenlik odaklı yaklaşımın zihinsel ve duygusal güvenliği de ön plana alacak şekilde değişerek, bütün öğrenciler için destekleyici bir iklimin oluşturulması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Okul güvenliğinin boyutlarını okullarda güvenlik alanında yaşanacak sorun alanları olarak düşünmek mümkündür. Memduhoğlu ve Taşdan (2007), okul güvenliği ile ilgili sorun alanlarını şiddet ile ilgili yaşanan sorunlar, okul ortamı ve araç-gereç kullanımı ile ilgili sorunlar, tabii afet, yangın ve kazalardan kaynaklanan sorunlar olarak üç başlık altında incelemiştir.

Özer ve Dönmez (2007), okullarda güvenliği etkileyen etkenlerde kurumsal öğeleri incelemiş ve bunları, okulun fiziksel çevresini ve binasını konu alan fiziksel etkenler, okuldaki bireylerin ilişkilerini etkileyen okul iklimini konu alan psikolojik etkenler ve okuldaki bireylerin arasında var olan değer, inanç ve normlarla oluşan okul kültürünü konu edinen sosyal etkenler olarak üç başlıkta toplamıştır.

Bireylerin güvenlikle ilgili yaşadıkları sorunlar ve güvenlik algıları zaman içinde değişiklik gösterebildiğinden okul güvenliği ile ilgili sorun alanları da zaman içinde farklılaşabilmektedir. Farklı sorun alanları ile ilgili farklı boyutlandırmalar yapılabilirse de okul güvenliği hakkında genel ve kapsayıcı bir boyutlandırma Işık(2009: 26) tarafından yapılmış ve okul güvenliğinin boyutları dört ana maddede toplanmıştır. Bunlar;

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenliği: Bu boyut okullarda temizlik, sağlık ve beslenme ile ilgili sorunları kapsamaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Psikolojik Güvenliği: Bu boyut okuldaki bireylerin ruh sağlığını etkileyen uygulamaları kapsamaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Toplumsal Güvenliği: Bu boyut okuldaki öğrencilerin ve diğer bireylerin zorbalık, dayak, ayrımcılık ve cinsel istismarı konularını ele almaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulların Fiziksel Ortamlarına ve Fiziksel Çevreye İlişkin Güvenliği: Bu boyut okulun fiziksel imkânları, doğal afetler ve okullarda mal güvenliği ile ilgili sorunları konu edinmektedir.

2.9.1.Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenlik

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin fiziksel/bedensel güvenlik boyutu ile ilgili okullarda temizlik, sağlık ve beslenme konularına yer verilecektir.

Okulda Temizlik: ABD’de okulların mevcut olanakları üzerine, 10. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin sorulduğu bir araştırmada okulların % 60’ında zeminde çöplerle karşılaştığı, % 33’ünde katların ve duvarların temiz tutulmadığı, % 30’unda kapısı sağlam olmayan tuvaletlerin bulunduğu ortaya çıkmıştır (Planty ve DeVoe 2005) . Ülkemizde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlarla karşılaştığını söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalarda okullarda tuvaletlerin temiz tutulmadığı, sabun v.b. temizlik maddelerinin yetersiz olduğu, okullarda yeterince temizlik görevlisinin istihdam edilemediği gibi sorunlarla karşılaştığı belirtilmektedir (Akın vd. 2000).

Okulların sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için temiz olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak okulların temizliği konusunda bütün çabayı temizlik görevlilerinden beklemek doğru bir yaklaşım olarak görülmemelidir. Eğitsel açıdan bakıldığında okulun temizliği için öğrencilerin ve öğretmenlerin de sorumluluk alması önem taşımaktadır. Özellikle yemek ve pansiyon hizmetlerinin bulunduğu okullarda öğrencilere temizlik konusunda sorumluluk verilmesi okulda temizlik sorununun azaltılması açısından daha da büyük öneme sahiptir (Işık 2009).

Okulda Sağlık: Okulların öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin sağlığını koruyucu yerler olması gerekmektedir. Bu amaçla okul ve çevresinde sağlığı olumsuz etkileyen etmenleri denetleme ve okuldaki bütün bireylerin sağlıklı bir yaşam biçimi geliştirmesine katkıda bulunma faaliyetlerinin tamamı okul sağlığı hizmetlerinin kapsamındadır (Arabacı 2010). Bu anlamda okullarda özellikle öğrenci sağlığı konusunda karşılaşılan sorunlara yönelik tedbirlerin alınması, ayrıca karşılaşılabilecek riskleri ve muhtemel tehlikeleri belirleyerek anında müdahale

edilmesi yönetimlerin sorumluluğu altındadır. Okullarda öğrenci sağlığını etkileyebilecek başlıca etkenler şunlardır (Taşdan ve Memduhoğlu 2008):

1. Hastalıklara karşı koruma ve bakım
2. Hijyen ve temizlik
3. Beslenme alışkanlıkları ve beslenme programları
4. Okul mekânlarının öğrenci grupları açısından paylaşımı
5. Okulda var olan oyun alanları ve okul bahçesi
6. Kaza ve yaralanma
7. Alkol, sigara ve zararlı madde kullanımı
8. Öğrencilerin taşımak zorunda kaldıkları ağır eşyalar (okul çantaları vb.)
9. Okul fiziksel ortamının özellikleri
10. Okula gidiş-geliş
11. Öğrencilere karşı kötü muamele

Bu faktörlerle birlikte, okulların çok sayıda öğrenci ve çalışanı bir araya getiren mekânlar haline gelmesi, okullarda ilk yardım, acil müdahale, salgın hastalık durumlarının belirlenmesi gibi sorun alanlarıyla ilgilenecek bir sistemi ihtiyaç haline getirmiştir (Nicholson ve Wyche 1997). Bu amaçla ABD’de okul sağlığı sorunlarının çözümü için okullarda (1) eyalet yönetimi emrinde, sağlık taraması, aşılama hizmetlerinin yürütülmesi ve salgın hastalıklarda konusunda bilgilendirme hizmetleri yürüten, (2) basit şikâyetleri değerlendirerek ilaç tedavilerini yöneten ve öğrencileri özel sağlık sorunları konusunda bilgilendiren, (3) acil ve zorunlu durumlarda müdahale hizmetlerinde bulunabilen sağıkhizmetlerinden birinin sağlanması beklenmektedir (Brener vd. 2007).

Türkiye’de ise okul sağlığı hizmetleri, 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 3. maddesinde ve 01/02/2005 tarihli ve 2005/15 Sayılı Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Genelgesi’nde belirtildiği biçimiyle

Sağlık Bakanlığı tarafından öğrenci sağlığı, okul çevresi, sağlık eğitimi ve okul çalışanlarının sağlığı olmak üzere dört ana boyutta yürütülmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı 2008)

Okullarda sağlık sorunlarının çözümünde sağlık personelinin istihdam edilmesi özellikle gelişmiş ülkelerde sıkça rastlanılan bir durumdur. 2007 yılı verilerine göre ABD’de devlet okullarının %45’inde tam zamanlı, %30’unda ise yarı-zamanlı hemşireler bulundurulmaktadır (Gordon 2010). Ülkemizde ise okul sağlığı hizmetleri genelde sağlık taraması yapmak ve bağışıklığı sürdürmek ile sınırlı bir faaliyet alanı olarak kalmakta, devlet okullarının çoğunda hemşire ve hekim bulundurulmamakta, özel okulların ise bazılarında hekim ve hemşireler istihdam edilmektedir. Hâlbuki okula dayalı sağlık sistemi sosyo-ekonomik farklılıkların belirgin olduğu toplumlarda, sağlık hizmeti alamayanlara ulaşmanın etkili bir yolu olarak görülmekte ve bu yönüyle bütün öğrencilerin sağlık sorunlarının çözümüne yardımcı olacağından öğrenci başarısına olumlu etki yapacağı belirtilmektedir (Bulduk ve Pek 2005; Güler ve Kubilay 2005). Genel itibarı ile okul sağlığı hizmetlerinin bir program dahilinde yürütülmesi ile ortaya konan çıktılar şu şekilde toplanabilir (Kolbe 2002) :

1. Sağlıkla ilgili bilgi, tutum ve becerilerin geliştirilmesi
2. Sağlığa ilişkin davranışların ve sağlıkla ilgili çıktıların iyileştirilmesi
3. Eğitimle ilgili çıktıların iyileştirilmesi
4. Sosyal çıktıların iyileştirilmesi

Okulda Beslenme: Yapılan çalışmalarda, çocukluk döneminde açlık ile akademik ve psikolojik fonksiyonlar arasında ilişki saptandığı, düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin yeteri kadar beslenemediği, yeteri kadar kalori alamayan ve beslenme yetersizliği yaşayan başarılarının düşük olduğu, daha çok devamsızlık yaptıkları, sağlık sorunlarıyla ve psikolojik problemlerle daha sık karşılaştıkları belirtilmektedir (Alaimo vd. 2001). Bu nedenle okullarda sağlıklı beslenme ortamlarının oluşturulması ve öğrencilerin güvenli gıda tüketimi için uygun şartların sağlanması bir zorunluluk olarak kabul edilebilir.

Bunun yanında okullarda taşınmalı ve normal öğretime devam eden öğrenciler için oluşturulan yemekhanelerin, yemek hizmetlerinin ve kantinlerin kalitesi de öğrencilerin sağlıklı beslenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Sivas ve Antalya’da ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, taşınmalı eğitim gören öğrencilerin %60’ından fazlasının çıkan yemeklerden memnun olmadıklarını ve hem taşınmalı hem de normal eğitim öğrencilerinin günlük besin alımlarının ihtiyaç duyulanan altında olduğunu tespit edilmiştir (Yaman vd 2007).

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından ulusal düzeyde yürütülen bir araştırma sonuçları okullarda beslenme ihtiyaçlarının niteliğini ortaya koyması açısından önemlidir. Bu araştırmaya bazı sonuçlarına göre:

1. Öğrenciler ile okul yöneticileri ve öğretmenler okul kantinlerinde satılan simit, poğaç, tost, ekmek arası v.b. ürünlerin tazeliğini yeterli görmemektedir.
2. Öğrencilerin yarısından fazlası bu tür yiyecekleri hijyen açısından da yetersiz bulmaktadır.
3. Öğrencilerin de % 25’i okul kantinlerinden aldıkları yiyecekler nedeniyle rahatsızlık yaşamıştır.
4. Okul kantinlerinde satılan yiyecek ve içecekler dışarıda satılanlardan daha pahalı bulunmuştur.
5. Öğrenci görüşleri kantinlerin ve çevrelerinin arzu edilen düzeyde temiz ve düzenli olmadığı yönündedir (Ardıç 2008).

Yukarıdaki noktalar değerlendirildiğinde öğrencilerin okullarda beslenme ihtiyaçlarının giderilmesi için kullandıkları yerlerin ve yedikleri yiyeceklerin sağlıklı bir yaşam ve eğitim için uygun olması zorunludur. Bunun yanında okullarda sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılması, kilo dengesinin sağlanması yönünde uygulamalar ile temiz su ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik çalışmalara ve olanaklara da yer verilmelidir (Işık 2009).

2.9.2.Okulda Psikolojik Güvenlik

Bu boyutun “okullarda ruh sağlığına y6nelik uygulamaları” kapsadığının s6ylenmesi m6mk6nd6r (Işık 2009: 27). Ruh Sağlığı D6nya Sağlık 6rg6t6 tarafından “bireyin potansiyelini ger6ekleştirebilme ve yaşamda normal sayılan baskı durumları ile başa 6ıkabilme 6zellikleri ile sosyal ve duygusal y6nlerden iyi olma durumu” olarak tanımlanmıştır (Seven 2008: 2). Kılı6c6 (2006: 10) 6eşitli psikolojik bakış a6ıların ışığında ruh sağlığını “ kişin, kendisiyle ve 6evresiyle ilgili gereksinimleri karşılayabilmesi i6in onun kendi i6 g66çlerinin 6evre olanaklarını kullanabilecek olgunluğa erişmes6reci” olarak tanımlamıştır. Ruh sağlığının gelişimi kişinin bir b6t6n halinde işleyişiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle duygusal olarak gelişimini tamamlamamış bir bireyin zihinsel melekeleri ne kadar g66çl6 olsa da bu y6nden gelişimi de sınırlı kalacaktır (Kılı6c6 2006).

Okullarda ruh sağlığı 6đrencinin duygusal gelişimi ve sağlığı a6ısından b6y6k 6nem taşımaktadır. Yapılan 6alışmalarda 9-12 yaş 6ocuklarının okuldaki sınavlar ve okul performanslarını birer korku nedeni olarak g6rebildiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca saldırganlık ve sosyal becerilerin kazanımı da okullarda duygusal gelişim a6ısından 6nemli g6stergeler olarak kabul edilebilir. Duygusal olarak sağlıklı kabul edilen 6ocukların sahip olması gereken 6zelliklerden bazıları şunlardır (Seven 2008):

1. Psikolojik duygusal, entelekt6el ve ruhsal y6nlerden gelişmiş olma
2. Kişiler arası ilişkileri başlatmada ve geliştirmede yeterli olma
3. Yalnız kalabilme ve yalnız kalabilmekten hoşlanma
4. Diğer bireylerin farkında olma ve onları empatik olarak anlayabilme
5. Doğru ve yanlış hissini geliştirme
6. Problem 66zerek bu 66z6mden bir şey 6đrenme

6ağdaş eğitim sistemleri her ne kadar bireyi sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel a6ıdan geliştirmeyi hedeflese de bunu uygulamalarına tam olarak yansıtamamaktadır. Okulların yalnız akademik başarının 6nemsendiği, duygulardan arındırılmış yaşantılara ağrılık verilen ya da 6đrenciler arasındaki 6st d6zey rekabet

nedeniyle yetersizlik duygusunun yoğunlukla yaşandığı yerler halinde olması bireyin ruh sağlığının bozulmasında okulun önemli bir etkisinin olduğunu düşündürmektedir (Kılıçcı 2006: 27- 28).

Okullarda ruh sağlığını bozan ya da olumsuz bir iklim algısı oluşturan koşullardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir(Kılıçcı 2006;Dönmez ve Özer 2009)

1. Okullarda uygulanan günlük der programlarına öğrenci ilgilerine cevap veremeyecek durumda olması

2. Sessiz, edilgen, bağımlı, gelenekselliği ve alışılmışlığı başarı kabul eden bir sınıf ve öğrenci ortamının yeğlenmesi

3. Akademik gelişime önem verilirken akademik olmayan gelişimin geri planda tutulması

4. Öğrenme yerine sınıf geçmenin amaç haline getirilmesi sonucu kişilik bütünlüğünü bozucu davranışların ortaya çıkması

5. Yüzeysel ve duygulardan arındırılmış bir şekilde, öğrenci için ne anlama geldiği önemsenmeyen bilgilerin kazandırılmasına önem verilmesi, sevmeye, hissetmeye gibi öğrenmelere yeterince ağırlık verilmeyişi

6. Öğrenci sayısını fazlalığı nedeniyle öğrenci-öğretmen arasındaki iletişim dikey bir hal alması sonucu yüz yüze iletişimin azalması

7. Okulda öğrencilerin yeterince saygı görmeyişi

Yukarıdaki durumlarla birlikte okullarda öğrencilerin psikolojik güvenliğini olumsuz etkileyen durumlardan bir tanesi öğrencilerin duygusal yönden istismarı ya da tacizidir. Duygusal taciz çocuğun güveninin yok edilerek rahatsızlık ya da travma davranışlarının ortaya çıkarılması durumudur. Bu durum aşırı eleştiri, sevgi göstermeme küçük düşürme ya da tehdit etme gibi davranışlar sonucunda ortaya çıkabilir. Çocukta duygusal tacizin başlıca göstergeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (NSW Department of Community Service 2005)

1. Kendisinin ve yaşamının değersiz olduğu yönünde duygular

2. Diğer bireylere yeterince değer vermeme
3. Çevresindeki bireylere karşı güvensizlik
4. Günlük hayatta ihtiyaç duyulan becerilerden yoksun olma
5. Dikkati aşırı derece kendi üzerinde toplamaya yönelik davranışlar
6. Kendisinden küçük bireylere karşı yıkıcı, saldırgan ve zorbalık türü davranışlar
7. Evin içerisinde şiddete maruz bırakılma

Duygusal istismarın dışında okullarda öğrencilerde depresyona rastlanılabilir. Çocuklarda depresyona sebep olan olaylar çeşitlilik göstermektedir. Kalımsal değişimler, psiko-sosyal ve sosyo-kültürel olaylar ve gelişmeler, bazı organik sebepler yada tedavilerde kullanılan ilaçlar depresyona sebep olabilmektedir. Bunların yanında ailede depresif bir kişinin var olması, anne-baba ya da sevilen bir arkadaşın kaybı, depresif kişilik özellikleri, yakın ilişki azlığı ya da bedensel bazı hastalıklar gibi çocuğun hayatına özel bazı olaylar da depresyona sebep olabilmektedir. Çocuklarda ve gençlerde buna benzer sebeplerle görülen davranışlarda tipik depresyon belirtileri olmamakla beraber bazı davranış ve tutum değişiklikleri gözlenebilmektedir. Okul çağı çocuklarında depresyonla ilişkili değişimlerden bazıları şunlardır (Çetinkaya vd. 2008: 100):

1. Kendini geriye doğru çekme
2. Okul arkadaşları ile ilişkilerinde bozulma
3. Okulda başarısızlık
4. İlgide ve etkinliklere katılmada azalma ve dikkat eksikliği
5. İştah artışı biçiminde görülen iştah değişimleri
6. Uyku artışı biçiminde görülen uyku düzeni değişimleri
7. Üzgün bir bakış ve daha çok sessiz ve sakin kalmayı tercih etme
8. Uzun süre yalnız vakit geçirme isteği

9. Tutturma nöbetleri ve öfke krizlerine girme

2.9.3.Okulda Toplumsal Güvenlik

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili okulda zorbalık ve okul çeteleri, okullarda dayak, cinsel istismar ve ayrımcılık konularına yer verilecektir.

Okulda Zorbalık ve Okul Çeteleri: Okullarda zorbalığın tanımı bu konuda ilk çalışmaları yapanlardan biri olan Olweus(1999: 10) tarafından, “bir öğrencinin, bir ya da daha fazla öğrenci tarafından, zaman içinde tekrarlanır bir biçimde, olumsuz eylem ve davranışlara maruz bırakılması” olarak yapılmıştır. Bu tanıma göre bir davranışın zorbalık olarak kabul edilmesi için üç temel ölçüt bulunur. Bunlar; (a) saldırgan davranış ya da kasıtlı olarak zarar verme, (b) davranışın zaman içinde ve tekrarlı olarak gerçekleşmesi, (c) kişiler arası oransız bir güç kullanımudur (Olweus 1999: 11).

Smith ve Brain (2000: 1), ise zorbalığın “gücün sistematik olarak kötüye kullanımı” ile ilişkisine dikkat çekmiş ve bu tanımda iki temel noktaya işaret etmiştir. Bunlardan birincisi zorbalığa maruz kalan kurbanın bunu defalarca yaşaması yani davranışın tekrarlı oluşu, diğeri ise kurbanın zorbalığı gerçekleştirene göre fiziksel ya da psikolojik olarak daha güçsüz oluşudur. Zorbalığa maruz kalan kurbanlar genellikle diğer öğrencilere göre daha yetersiz, güvensiz, sessiz ve duygusal olanlar oldukları görülmektedir. Kurbanın zorbalığa maruz kaldıktan sonraki tepkisi alt okul kademlerinde çoğun zaman ağlama türü davranışlar olurken, kurbanlar çoğunlukla kendilerine karşı olumsuz tutumlar geliştirmekte, özgüven kaybı, kendini başarısız ve etkisiz hissetmeye başlamaktadır. Kurbanlar zamanla yalnızlaşmakta hatta okuldan ayrılmaktadır (Olweus 1999).

Zorbalık olarak kabul edilen davranışlar fiziksel (tokat, tekme vb.), sözlü (alay etme, lakap takma vb.) olabileceği gibi sosyal ilişkilere zarar veren dedikodu, söylenti yayma ya da dışlama şeklinde de gelişebilir. Bu anlamda zorbalığı fiziksel, sözlü ve psikolojik zorbalık ve doğrudan (yüz yüze) ya da dolaylı (kişinin arkasından) zorbalık olarak sınıflandırmak mümkündür (Pepler ve Craig 2000). Bunun yanında elektronik iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve gençler arasında yaygınlaşması ile e-posta, anlık mesajlaşma programları, cep telefonu mesajı vb.

araçlarla gerçekleştirilen “siber-zorbalık” ya da “elektronik-zorbalık” davranışları da bir tür zorbalık olarak kabul edilebilir (Sherer ve Nickerson 2010: 217).

Farklı ülkelerdeki araştırmalar zorbalığın birçok ülkede ilköğretim okullarından liselere kadar geniş bir alana yayılan büyük bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Amerika’da yapılan çalışmalarda kurban ya da zorba olarak zorbalık olaylarına karışan çocukların oranı % 30’ları bulmuş durumdadır (Fox vd. 2003; Nansel vd.2001). Türkiye’de yapılan çalışmalarda da benzer şekilde yüksek oranlarla karşılaşmıştır. Kartal ve Bilgin (2009: 217)’in çalışmasında öğrencilerin yarıya yakınının haftada bir ya da daha fazla zorbalığa maruz kaldığını belirtilmektedir. Kapıcı(2004) de yaptığı çalışmada öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmalar, okullarda öğrencilerin sınıflarda, bahçede ve tuvaletlerde zorbalık davranışlarına maruz kaldıklarını, bu alanlardaki denetimlerin yetersiz olduğunu ve öğrencilerin kendilerini bu nedenle güvende hissetmediğini ortaya koymuştur(Kartal 2008; Kartal ve Bilgin 2009). Bununla birlikte olumlu akran ilişkilerinin olduğu ve öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri bir okul ortamının zorbalığa yönelik davranışları azalttığı belirtilmektedir (Çalık vd. 2009)

Bu konuda okullarda güvenliği tehdit eden oluşumlardan biri de okul çeteleridir. Çeteler gençlerin belirli konularda çoğunlukla şiddet ve suça yönelik davranışlar kalıplarında birleşerek hareket ettiği oluşumlar olarak tanımlanabilir. Gençlerin birlikte hareket ettiği bu konular belirli bir fiziksel bölgenin hâkimiyet altında tutulması olabileceği gibi suça yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesi de olabilir. Bu tür eylemler çoğunlukla okulları etkilemekte ve üyelerin dışında kalanlar da çete faaliyetlerinden korunma amacıyla okula silah getirebilmektedir(Gaustad 1990).

Çeteler kendilerine üye olan çocuklarda başka hiçbir yerde bulamadıkları kabul edilme, statü ve özgüven duygularını vermekte ayrıca ailelerine ve arkadaşlarına karşı yabancılaştıkları durumlarda geniş bir sosyal alan oluşturmaktadır (Gaustad 1990). Bunun dışında gençlerin aileden ayrılma, yeni bir kimlik edinmek amacıyla okulu ve diğer topluluk örgütlerini değiştirme, tanınma ve korunma faktörlerinin de çetelere katılmada etkili olduğu belirtilmektedir(Reinboldt 2001)

Burnett ve Walz (1994) okullarda öğrenciler tarafından çetelerin oluşturulmasında dört ana faktörün rol oynadığını belirtmektedir. Bu faktörler:

1. Öğrenciler öncelikle aile ve okul gibi geleneksel destek birimlerinin yardımından uzak kaldıkları için yabancılaşma ve güçsüzlük hissi yaşamaktadır. Bu durum öğrencide hayal kırıklığı ve öfke duygularının birlikte gelişmesine yol açmakta ve öğrenci okul ve aile dışında kendisine destek olacak kişi ya da gruplara aramaya başlamaktadır.

2. Çete üyeliği öğrenciye aidiyet duygusu kazandırdığından öğrenciler için önemli bir kimlik kazanma aracı haline gelmektedir. Bununla birlikte çete üyeliği öğrenciye güç ve kontrol hissi kazandırmakta ve öğrenci çetenin faaliyetleri ile birlikte var olan öfkesini yönlendireceği alanlar elde edebilmektedir.

3. Çeteler üyelerini ve bölgesini korumak için güç kullanımı, çetenin devamı ve bölgesinde hâkimiyetini koruması için kaçınılmaz hale gelmektedir.

4. Son olarak çeteeye yeni üyelerin kazandırılması ve çetenin kontrolünde olan bölgelerin genişletilmesi çetenin güçlü kalabilmesi için önem taşımaktadır. Gönüllü ve gönüllü olmayan üyelerin tamamı çeteeye yeni kaynak oluşturmak maksadıyla bu şekilde gruba dâhil edilmektedir.

Okulda dayak: Okulda dayak ya da fiziksel ceza “çocuğun davranışını düzeltme ya da kontrol etme amacıyla ona acı veren ancak yaralamayan bir fiziksel güç kullanımı” olarak tanımlanabilir. Bununla beraber “çocuğuneline hafifçe vurma veya onu sopayla dövme veya onu uzun süre acı veren bir durumda oturtmayada ayakta bekletme gibi rahatsızlık verici eylemler” de okullarda fiziksel ceza uygulamalarına dâhil edilebilmektedir (Gershoff 2008: 9).

Okullarda fiziksel ceza ve dayak uygulamaları alınan tedbirlere rağmen devam etmektedir. ABD’de fiziksel ceza 29 eyalette yasak olmasına rağmen bir milyondan fazla olayın rapor edildiği, yılda 15 bin öğrencinin fiziksel ceza ve dayak uygulamalarından dolayı tıbbi müdahale gördüğü belirtilmektedir. Ülkemizde ise okullarda fiziksel ceza uygulamaları yasak olmasına rağmen, yapılan çalışmalar öğrencilerin öğrenim hayatlarında fiziksel ceza ve dayak uygulamalarına maruz kaldıklarını göstermektedir (Mahiroğlu ve Buluç 2003). 1992 ve 2006 yıllarında aynı

örneklem ve aynı veritoplama aracını kullanarak yaptıkları çalışmaları ilişkinin sonuçları değerlendirirken “öğretmenlerin 14 yıl öncesine göre dayanın gerekliliğine ve öğrencilerin dayayı hak ettiğine ilişkin inanışlarının arttığını” belirtmektedir. Çalışmalar ve örnekler ülkemiz okullarında dayanın hala yaşanır ve normal karşılanabilir bir ceza olarak görülebildiğini ortaya koymaktadır.

Fiziksel ceza ve dayak uygulamaları okullarda çoğunlukla sınıfta disiplini sağlamanın bir yolu olarak kabul edilmektedir. Bununla beraber ceza uygulamalarının ne derece etkili bir disiplin aracı olduğu tartışmalıdır. Arif ve Rafi (2007) yaptıkları deneysel çalışmada bedensel cezaya maruz bırakılan öğrencilerin olumsuz davranışlarının arttığını ve akademik düzeylerinde de gerileme görüldüğünü belirtmektedir. Okullarda bedensel ceza uygulamaları cezalar kararsızlığı ve başarısız kimlikleri güçlendirmektedir. Fiziksel ve psikolojik olarak etkilenen çocuklar odaklanma sorunları yaşamakta, ayrıca ve risk alma ve yaratıcılık gibi konularda çekingen davranabilmektedir. Bunun yanında fiziksel ceza uygulamaları başkaldırma, direnç gösterme, intikam ve içerleme hislerini güçlendirmektedir (UNICEF 2001a).

Okulda ayrımcılık: UNESCO, eğitimde ayrımcılığa karşı sözleşmenin birinci maddesinde ayrımcılık kavramını “ ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, ekonomik koşul ya da doğum temeline dayanan, eğitimde muamele eşitliğini engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan uygulamalar” olarak tanımlamıştır.

Yukarıdaki tanım dikkate alındığında okullarda ayrımcılık etnik kökene, cinsiyete, kullanılan dil ya da dini inanışa göre ortaya çıkabileceği gibi ekonomik ve toplumsal koşullarla da ilişkili olabilmektedir. İnsan hakları politikalarının dünya genelinde etkinlik kazanmış olmasına rağmen öğrenciler dünyanın çeşitli bölgelerinde hala ayrımcılıkla karşılaşabilmektedir.

Sagastizabal(2000) Arjantin’deki öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir çalışmada öğretmen adaylarının farklı bireylerin asimile edilmesi gerektiğini düşündüğünü, okulların kültürel tekilliğin olduğu ve hakim kültürün tek uygun model olarak empoze edildiğini ortaya koymuştur. Japonya’da farklı etnik kökenden gelen öğrencilerin istedikleri lise ve üniversitelere gidebilmeleri ile ilgili sorunlar

yaşanmaktadır. ABD'deki Afro-Amerikan kökenli öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada, bu öğrencilerin yaşadıkları etnik ayrımcılık tecrübelerinin akademik motivasyon, zihinsel sağlık ve özsaygı gibi değerler için potansiyel bir tehdit olduğu belirtilmektedir (Wong, Eccles ve Sameroff 2003).

Ülkemiz okullarında da ayrımcılığa dayalı çeşitli uygulamaların gerçekleştiğine dair bilgiler bulunmaktadır. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin raporlama çalışmaları kapsamında, Şenyurt Akdağ vd.(2011)'nin, Türkiye'de Engellilik Temelinde Ayrımcılığı İzlenmesi'ne dair hazırladıkları raporda, engellerin istihdam, eğitim, barınma, sağlık hizmetleri ve mal ve hizmetlere erişimine ilişkin ayrımcılık vakalarını izlemiş ve bu alanların içinde en çok eğitim alanında ihlallerle karşılaştığını belirtmişlerdir. Yine aynı çalışma kapsamında Kayabaş ve Kütük (2011)'ün yaptıkları izlemede okullarda dini inanç ve kabulleri nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia eden öğrencilerin varlığına yer verilmiştir. Bunun yanında ülkemizdeki okullarda cinsiyete dayalı ayrımcılığa da rastlanılabilmektedir. Okullarda cinsiyete dayalı ayrımcılığın görülmesinde okuldaki toplumsallaşma sürecinin cinsiyetçi olması, öğretim programlarının var olan cinsiyet kalıp yargılarını güçlendirici nitelikte oluşu, ders kitaplarında kadına ve erkeğe verilen ayrımcı sosyal rollerin vurgulanması gibi olayların etkili olduğu belirtilmektedir (Gök 2004).

Okullarda öğrencilerin cinsel istismarı ise (a) arkadaşları, (b) öğretmenleri tarafından gerçekleştirilen istismar şeklinde gruplandırılabilir (Işık 2009: 29). Çocukların istismarı ise başlıca üç ana grupta toplanabilir. Bunlar:

1. Dokunulmaksızın sataşmalar, ayıptelefon konuşmaları, teşhircilik, röntgencilikvb.
2. Dokunmanın yer aldığı ve genellikle bir yetişkinin çocuğa cinsel haz amaçlı dokunması,
3. Şiddet kullanılarak çocuğu fuhşa zorlamak ve müstehcen yayınlara konu ederek para kazanma gibi davranışlardır (Durmuş 2004).

Okullarda cinsel istismar ve taciz olayları dünya genelinde yaşanan sorunlar arasında yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2002 yılında yayınladığı

raporda okullarda cinsel taciz olaylarının küresel boyutlu bir sorun olduğuna dikkat çekmiş ve birçok ülke okullarında yaşanan cinsel istismar ve taciz olaylarına yer vermiştir (Krug vd 2002). ABD okullarında saldırganlık ve zorbalığın yanında cinsel taciz olaylarının da yaygın bir şekilde görüldüğü belirtilmektedir (Espelage ve Swearer 2011).

Ülkemizde debenzer durumlar yaşanabilmektedir. Türk Eğitim Sen (2005)'in ülke genelinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı taciz ve şiddet araştırmasında okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunuda düşündüğünüz davranışlardan bulunan çocuklar var mı? Sorusuna öğrencilerin % 53.4'ü evet cevabını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 24.7'si cinsel taciz türü davranışlara maruz kaldıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada kız öğrencilerin en çok rahatsız olduğu taciz türünün de yine cinsel taciz olduğu görülmektedir. Durmuş (2004)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmen ve öğretim üyelerinden öğrencilere cinsel çıkar amacıyla yaklaşan, bu amaçla notu tehdit olarak kullanan öğretmen ve öğretim üyeleri olduğunu belirten öğrenciler yer almaktadır.

Çocukluk döneminde yaşanan cinsel istismara yönelik olaylar çoğunlukla gizli kalabilmektedir. Yaşanan olayların toplumda kabulleniş biçimi, çocuğu günahından dolayı cezalandırılacağını ya da terk edileceğini hissetmesine, suçluluk ve utanç gibi duyguları yaşamasına sebep olduğundan çoğunlukla saklanmaktadır. Bu durum ancak çocuk cinsel istismar esnasında fiziksel olarak da zarar görmüşse ortaya çıkmaktadır (Aktepe 2009).

Çocukların cinsel istismara uğradığının anlaşılmasını sağlayan bedensel veya davranışsal göstergeler bulunmaktadır. Bu göstergelerin birinin varlığı her zaman cinsel taciz olayının gerçekleştiği anlamına gelmemekte, çocuğun yaşantısına özel durumların da birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte çocukta çocuğun cinsel tacize maruz kaldığının anlaşılabilmesi için aşağıdaki göstergelerin bilinmesi yararlı olabilir (NSW Department of Community Service 2005):

1. Cinsel etkinliğin çocuk tarafından tanımlanması
2. Çocuğun cinsel eylemi dolaylı ya da doğrudan aktarması

3. Uyuşturucu bağımlılığı, intihar ya da kendine zarar veren diğer davranışlar
4. Hiç yemek yememek ya da aşırı derecede yemek düşkünlüğü
5. Açıklanamayan para ve hediyelerin var oluşu
6. Giyinik bir şekilde yatma
7. Cinsel organlarda kanama ya da çürüklük
8. Cinsel yolla bulaşabilecek iltihaplar
9. Göğüs, kalça ve karnın alt kısımlarında yer alan çürüklükler
10. Sürekli olarak evden kaçma davranışı
11. Cinsel saldırı faili ya da şüphelisi olan birisiyle ilişki içinde olma
12. Ergenlik döneminde hamilelik
13. Yatağı ıslatma vb. gibi geriye dönük davranışlar

Cinsel istismar çocukta duygusal, cinsel, davranışsal ve kişilik gelişimi üzerinde birçok etki bırakabilir. Cinsel yönden istismara maruz kalan çocuklarda çok eşlilik, ihanet duygusu, acizlik, damgalanmış benlik algısı, mutsuzluk, saldırganlık, arkadaşlarından uzaklaşma, içine kapanıklık, arkadaşlarına güvenmeme hatta intihara teşebbüs gibi durumlarla karşılaşılabilen bu çocuklarda kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sağlıklı sürdürebilme becerisi olumsuz etkilenmektedir (Ovayolu, Uçan ve Serindağ. 2007: 18-20).

2.9.4.Okulda Fiziksel Ortam ve Fiziksel Çevre Güvenliği

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili okulda zorbalık ve okul çeteleri, okullarda dayak, cinsel istismar ve ayrımcılık konularına yer verilecektir.

Okulun Fiziksel İmkânları ve Fiziksel Çevresi: Okulun fiziksel imkânlarının ve fiziksel çevresinin güvenli bir okul ortamı oluşturulmasında önemli bir yeri bulunmaktadır(Carter ve Carter 2001). Yaşanan olaylar okul binalarının tasarımı ve fiziksel imkânların kullanımının, istenmeyen davranışların ve suç olaylarının ortaya

çıkması ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır(Public Schools of North Caroline State Board of Education 1998). Bunun yanında okulda eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi için, fiziksel yapının ve düzenlemenin öğrenciyi okul dışına yöneltmeyecek ve zamanını okulun içinde geçirecek şekilde düzenlenmesi, yeterli düzeyde lavabo, tuvalet gibi araçların yeterli düzeyde bulunması gerekmektedir (Başar, Hüseyin 2003:19-20).

Okul büyüklüğü okulların fiziksel ortamını etkileyen önemli bir değişkendir. Okulların büyüklüğü öğrenci sayısı ile belirlenmektedir (Dönmez 2004). Okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeolumlu ve olumsuzetkileri olabileceği belirlenmiştir ancak ideal okul büyüklüğünün ne olması gerektiği ile ilgili olarak tartışmaların devam ettiği söylenebilir (Işık 2009). Bununla birlikte kalabalık okullarda öğretmen – öğrencietkileşiminin küçük okullara oranla daha az sağlanması nedeniyle öğrencilerin bu durumdan olumsuz etkilenebileceği, daha küçük sınıflardaki öğrencilerin daha kolay öğrenebileceği belirtilmektedir (Dönmez 2004; Kurul Tural 2002). Ayrıca öğrenci sayısındaki artış ile birlikte düzen sorunlarında da artış olabilmektedir (Başar Hüseyin, 2003: 20). Büyük okulların şiddeti beslediği ve ilişkilerin daha resmi nitelikli olması nedeniyle kapalı iklime sahip oldukları, küçükokulların ise kişilerarasietkileşim, öğrenci morali, yönetilebilirlik açısından daha avantajlı olduğu ve bu durumun küçük okulları daha güvenli kıldığı söylenebilir(Işık 2009; Işık 2004a;).

Okul binasının bulunduğu yer ve bölge okul fiziksel ortamı ile ilgili olarak önemli bir etkidir. Okulun bulunduğu yerin iklim koşulları, bu bölgedeki nüfus hareketleri, yerleşim yerinin niteliği ve okul çevresinin ekonomik durumu okul ortamını etkileyebilmektedir. Bir çevrede nüfusun hızla artması sınıfların kalabalıklaşmasına sebep olabildiği gibi, şehirlerde arazisi yeterli olmayan okullar için ek bina ihtiyacı doğduğunda, bu okullarda yer alan oyun ve spor alanlarının daraltılmak zorunda kalındığı görülmektedir. Bunun dışında yerleşim yerinin köy ya da şehir oluşu, bu bölgedeki eğitime gösterilen ilginin düzeyi, ya da okul çevresinin ve velilerin ekonomik durumu okul binasının ortamını ve olanaklarını doğrudan etkileyebilmektedir (Dönmez 2004; Public Schools of North Carolina State Board of Education 1998).

Okul binalarının yapılacağı yerin belirlenirken ulaşımın kolay olması, okulun sunabileceği beslenme vb. imkânların varlığı ile birlikte fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan sağlık bir çevrenin seçilmiş olması da önem taşımaktadır (Başar Mustafa Aydın 2003: 46). Ülkemizde okulların meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezi gibi yerlerden yüz metre uzaklıkta yer almasının kanunen bir zorunluluk olması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir (MEB 1961).

Araştırmalar okullarda medyana gelen şiddet ve zorbalık türündeki olaylarının kantin, koridor ve özellikle okul bahçesi gibi alanlarda, öğrencilerin denetimden uzak anlarda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Dönmez ve Özer 2009; Kartal ve Bilgin 2009). Kumar, O'Malley ve Johnston (2008)'ın okulların fiziksel özellikleri ile öğrenci davranışları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışması, okul ve çevresinde öğretmen denetiminden uzak alanların olmasının, öğrenci devamsızlığı ve zararlı madde kullanımını etkilediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında bazı okullarda okul bahçelerindeki oyun alanlarının azlığı ve uygun olmayan zeminle kaplı olması da öğrenciler için çeşitli yaralanma ve güvenlik riskleri doğurabilmektedir (Memduhoğlu ve Taşdan 2007).

Yeni dönemde mimari ve inşaat alanındaki gelişmelere paralel olarak binaların yapımıyla ilgili birçok alanda yeni teknolojilerin uygulandığı görülmektedir. Bununla birlikte, okul binalarının planlama ve yapım sürecinde maliyetlerin kısıtlayıcı etkenler olarak görülmesi, bu teknolojik gelişmelerin okul binalarında kullanımının önüne geçmektedir (Başar Mustafa Aydın, 2003: 52). Bununla birlikte okul binaları ve çevresinin fiziksel durumuna bağlı olarak meydana gelen güvenlik sorunlarını bazı tedbirlerle azaltmak mümkün olabilir. Bu konuda alınabilecek tedbirlerden bazıları şöyle özetlenebilir (Dönmez ve Özer 2009; Işık 2009; Memduhoğlu ve Taşdan 2007;):

1. Okul girişlerine teknolojinin kullanıldığı kontrol mekanizmaları eklenebilir.
2. Okul alanları ve çevresi güvenlik kameraları ile izleme yapılabilir.
3. Okul binaları planlanırken gözden uzak noktaları azaltılarak planlama gerçekleştirilerek bu eğitim öğretim esnasında bu alanlar sürekli denetlenebilir.

4. Okul binası teknik zorunluluklara göre inşa edilmeli ve belirli aralıklarla bakımı yapılmalıdır.

5. Okul binasındaki ısınma, aydınlatma ve havalandırma koşulları insan sağlığına uygun olması sağlanmalıdır.

6. Tuvalet, lavabo, kantin vb. ortak kullanım alanları öğrenciler için yeterli sayıda planlanmalı ve kullanılabilirliktir.

Bunların yanında okullarda engelli bireyler için kendilerine uygun olacak ve başkalarından destek almadan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tuvalet, dinlenme, beslenme alanlarının oluşturulması, koridor, merdiven, derslik ve beslenme alanlarında çalışmalarını kolaylaştıracak uygun fiziksel düzenlemelerin yapılması öğrenmeyi kolaylaştırıcı olması bakımından önem taşımaktadır (Başar Mustafa Aydın, 2003: 100- 101).

Okullarda güvenli bir çevre oluşturulabilmesi, önleme çalışmaları, kapsamlı bir kriz ve güvenlik planının oluşturulması ve okuldaki bütün bireylerle birlikte ailelerin ve toplumunda da çabalarını içeren ortak bir altyapının kurulması ile mümkündür. Okul çevresini güvenli kılabilmek için bütün bu grupların, soruna yol açan etkenleri ve çözüm yollarını değerlendirmesi, bunlara uygun stratejiler ve önlemeden müdahaleye kadar bütün süreçleri kapsayan eylem planları geliştirmesi ve uygulaması ile mümkün olacaktır (Kadel vd.1999)

Doğal Afetler ve Okullar: Okullarda acil müdahale gerektirecek deprem, yangın, kötü hava koşulları vb. olayların yaşanması mümkündür. Böyle bir durumda okulun birinci sorumluluğu öğrencilerinin güvenliğini sağlamak olmalıdır. Acil müdahale gerektiren bu durumlara zamanında ve uygun teknikle müdahale edilememesi onları felakete dönüştürebilir(Çelik 2007).

Afet kavramı fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğurarak ve insani faaliyetleri durdurarak ya da kesintiye uğratarak topluluğu etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkânları ile üstesinden gelemeyeceği olaylar ve sonuçlarıdır. Afetler doğal, teknolojik ya da insan kökenli sebeplerle gerçekleşebilir. Bununla beraber bütün afetler meydana geldiğinde yaşam için gerekli kaynaklarda ve

altyapıda zararlar ortaya çıkarabilir ve toplulukta bir şok etkisi doğurur (AFAD 2011).

Ülkemizde de öncelikle deprem olmak üzere, heyelan, sel, çığ düşmesi erozyon, kuraklık gibi doğal afetler yaşanmaktadır. 1990 ile 2003 yılları arasında meydana gelen deprem, çığ, su baskını vb. doğal afetler sonucunda en 19.964 kişi hayatını kaybetmiş, 1.078.200 kişi ise evsiz kalmıştır. Diğer taraftan ülkemiz nüfusunun %98'i farklı oranlarda deprem tehlikesine sahip bölgelerde yaşamaktadır. 1900- 2008 yılları arasında önemli ölçüde can ve mal kaybına sebep olabilecek iki yüze yakın deprem meydana gelmiş, bu depremler nedeniyle 100 bin kişi hayatını kaybetmiş, 600 bine yakın konut kullanılmaz hale gelmiştir (T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009). Bunun yanında afetlerin doğrudan yol açtıkları mali kayıplarla beraber üretim, pazar, stok, işsizlik gibi birçok alanda da kayıplara yol açarak önemli ekonomik zararlar doğurdıkları belirtilmektedir(Uluğ 2009).

Depremler doğal afetler içinde en çok yıkıcı olabilen felaketlerdir. Böyle bir durumda depremin oluşturacağı kayıpları azaltmak için deprem öncesinde gerekli hazırlıkların yapılmış olması önemlidir. Ancak çoğu ülkede büyük depremler uzun sayılabilecek belirli zaman aralıklarında meydana geldikleri için diğer bazı afet hazırlıklarına oranla daha az önemsenebilmektedir. Bu noktada en çok önem verilmesi gereken konulardan biri bireylere okul ve toplum düzeyinde deprem tehlikesine yönelik eğitim vermek olmalıdır. Okulun toplumdaki rolüne uygun düşecek bir şekilde bütün bireylerinde deprem bilinci oluşturması ve buna yönelik eğitimlere ağırlık vermesi büyük bir gerekliliktir. Bu durum depremlerde meydana gelebilecek kayıpları önlemde ve afetlerin toplum üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmada da önemlidir. Çünkü afet durumlarda okulların sığınak vb. durumlar için kullanılması ihtiyacı ortaya çıkabilmektedir (Dönmez ve Özer 2009).

Depreme dayanıklı okul binaları yapılması ve depremlere hazırlık güvenli bir okul ortamı için önemlidir. Bu noktada 1999 yılında Marmara Bölgesinde meydana gelen depremlerin sonuçları, depremin okullar ve eğitim üzerindeki etkisini göstermesi açısından düşündürücüdür. Depremler sonucunda bölgedeki 100 okul binası tamamen yıkılmış, 1500 tanesi hasar görmüştür. 1000 ilköğretim okulu ise yarısı çökmüş ya da büyük ölçüde hasarlı hale gelmiştir. Bunun yanında bölgedeki

öğretmen varlığının % 25'ini oluşturan 4360 kişilik bir öğretmen grubu depremler sonucunda bölgeden ayrılmıştır (UNICEF 2001b:12-13).

Okullarda depremlerin dışında gerçekleşebilecek diğer afetlere karşı da gerekli önlemlerin alınması okul güvenliği açısından önemlidir. Bunun için okul binaları ile ilgili yasaların toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması ve gerektiğinde değiştirilebilmesi, okul binaları ile ilgili yasaların uygulanmasının sağlanması ve binaların uzman kişiler tarafından kontrolünün yapılması gereklidir. Son dönemlerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni yapılacak okullar için tip geliştirme projelerinde yangın ve deprem güvenliği dikkate alınarak okulların deprem esnasında bir acil durum merkezi olarak kullanılabilmesini sağlayacak standartları ve yangın merdivenlerini zorunlu hale getirmiştir (Dönmez ve Özer 2009).

Binaların güvenli ve uygun tasarımının, yapımının ve kontrolünün dışında okullarda deprem, yangın, kötü hava koşullarının doğurduğu sonuçlar gibi acil müdahale gerektiren durumlarda öğrencilerin ve çalışanların güvenliklerini koruyacak mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. ABD'de yaklaşık 16 bin devlet okulun temsil eden bir çalışmada okullarda bu durumlardan biri olan yangın güvenliği konusunda en yaygın tedbirlerin yangın alarmları ve yangın söndürücüler olduğu belirtilmektedir (Shelton, Owens ve Song 2009). Bunun için felaket öncesinde hazırlık, zararları hafifletme, felaket anında müdahale ve felaket sonrası iyileştirme aşamalarını tamamını kapsayan okula özgü müdahale stratejilerinin oluşturulması da düşünülmelidir (Çelik 2007).

Okullarda mal güvenliği: Okullar öğrencilerin ve diğer bireylerin buldukları eşyalar için güvenli yerler olmalıdır. Bu anlamda okullarda güvenlikle ilgili olarak hırsızlık olayları ile karşılaşılabilir. Yaman, Çetinkaya Mermer ve Mutlugil(2009)'in yaptıkları çalışmada öğrenciler okulda ve sınıfta etik dışı bir davranış olarak gördükleri hırsızlık olaylarıyla karşılaştıkları ve bunu önlemek için sınıfta nöbetçi bıraktıklarını belirtmektedir. ABD'de 2001 yılı verilerine göre öğrencilere karşı işlenen suçların %62'si hırsızlık suçudur. Yine ABD'de yapılan bir başka çalışmada ise öğrencilerin % 47'si okullarında hırsızlık olayı 2008 yılı verilerine göre her bin öğrenciden 47'si okullarında eşyalarının çalındığını belirtmiştir (Binnis ve Markow 1999).

Okullarda öğrencilerin maruz kaldığı hırsızlık olaylarında daha çok giyecek, eşofman, yiyecek, elektronik cihazların çalındığı görülmektedir. Okul müdürleri ise bu vakaları bir suç olayı olarak görmekten çok bir disiplin sorunu olarak görme eğilimindedirler. Bunun yanında hırsızlık olayları sonucunda okullarda okul eşyaları da çalınabilmektedir. Çalışkan Maya (2011:169)“nın teknik lise müdürlerinin döner sermaye işlerini yönetirken karşılaştıkları riskler üzerine yaptığı çalışmada, okul müdürlerinin en çok karşılaştıkları risklerden birinin hırsızlık riski olduğunun belirtilmesi bu duruma bir örnek olarak verilebilir. Ayrıca okullarda yaşanan hırsızlık olaylarında çalışanlarına ait eşyalar da çalınabilmekte ya da silahlı veya sözlü tehditlerle zorla alınmaktadır (Dönmez ve Özer 2009).

Bunların dışında eğitim kurumlarında kurumun türüne, düzeyine, özelliklerine ve içinde bulunduğu çevre koşullarına göre sınıf, atölye, spor ve sanat salonları, laboratuvarlar, kütüphane, gibi eğitim ortamları, insan ve teknoloji kaynakları ve çeşitli etkinlikler esnasında, kaza, tehlikeli atık, yaralanma yanma, patlama, zehirlenme, ölüm, mal kaybı ya da hasarı türünden güvenlik riskleri ile karşılaşılabilir (Çalışkan Maya 2011: 74-75)

2.10.Okul Güvenliği Sorununun Çözümüne Yönelik Uygulamalar

Okullarda güvenlik sorununun çözümünde kullanılan stratejiler, öğrencilerin demografik özelliklerine ya da okul binasının yaş vb. fiziksel durumuna göre farklılaşabilmektedir. Araştırmalar, etnik ve dile bağlı azınlıkların ve ayrıca düşük gelir grubundan olan öğrencilerin yoğun olduğu okullarda güvenliğin daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. ABD’de 30 yaşın üzerinde olan okul binalarının güvenlik kamerası ya da gelişmiş yangın söndürme mekanizmalarının kullanımına uygun olmayışı da bu duruma başka bir örnektir (Shelton, Owens ve Song 2009: 25-28). Bununla birlikte okul güvenliği sorununun kaynağı yalnızca bu örneklerde geçenlerle sınırlı değildir. Sorununun kaynağında çok farklı alanlarla ilgili sorunlar olabilmekte ve birçok ülkede okullardaki bu sorunların çözümüne yönelik önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bununla ilgili olarak ABD’de kar amacı gütmeyen birçok gönüllü kuruluş yıllık program ve seminerler düzenleme, teknik yardım ve yayın desteği sunma gibi birçok işlevi yerine getirmektedir (Dönmez 2001).

Ülkemizde ise 2006 yılında MEB ile UNICEF işbirliğinde I. Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Önlemler Sempozyumu düzenlenmiş, bunun yanında MEB 2006-2011 yılları arasını kapsayacak „Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji Eylem Planı“ nı oluşturarak eyleme koyarak bu plan dahilinde “Güvenli Okul Güvenli Eğitim” projesini uygulamaya koymuştur (Yaman ve Ayar 2009). Bunun yanında 24-26 Nisan 2010 tarihleri arasında TBMM himayesinde MEB ve Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğinde gerçekleştirilen “Dünya Çocuklarının Mutlu Geleceği İçin Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumları”nın ikincisinde tema olarak “Güvenli Çevre ve Güvenli Okul” seçilmiş ve sonuç bildirgesinde okul güvenliğinin sağlanması için bir dizi önerilere yer verilmiştir. (Çocuk Sempozyumu 2010).

Okul güvenliğinin sorununun çözümüne yönelik uygulamalarda genel olarak iki yaklaşım görülmektedir. Bunlar okul iklimi-kültürü yaklaşımı ve polis modeli yaklaşımıdır (Dönmez ve Özer 2009; Dönmez 2001). Burada okul güvenliği sorununun çözümüne yönelik özel bir gruplandırma yapılmasından çok okullarda güvenlik sorununun çözümüne yönelik olarak alınan tedbirler ve yapılan uygulamalarla ilgili açıklamalara yer verilecektir.

Olumlu Okul İklimi Oluşturma: Okulların öğrenciler tarafından psikolojik olarak güvenli kabul edilmesinde önemli unsurlardan biri de okul iklimidir (Dönmez ve Özer 2009). Okul iklimini “bir okulu diğerinden ayıran ve okuldaki her bir üyenin davranışını etkileyen okul içi çevreyle ilgili nitelikler” olarak tanımlamıştır. Şişman (2002: 156) iklim kavramı için “bireylerin durumlar karşısında gösterdikleri tepki”, “bireylerin davranışı üzerinde etkili olan koşullar” ve “üyelerin örgütsel yapının özelliklerine ilişkin bireysel algıları” tanımlarına yer vermektedir. Bütün bu tanımlardan, okul ikliminin bireysel algılarla ilişkili olduğu ve okullarda öğrencilerin psikolojik güvenliği üzerinde etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

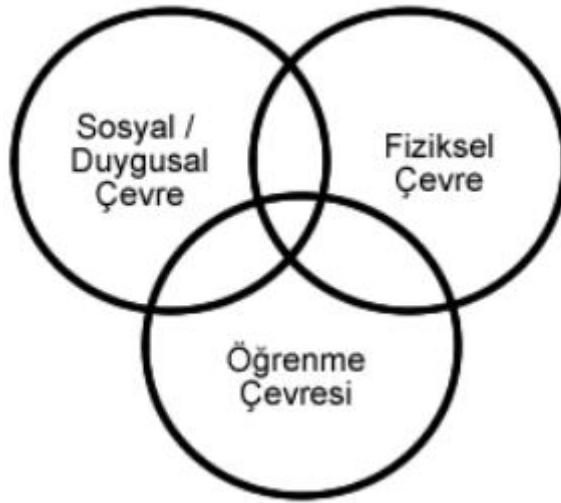
Okullarda olumlu bir iklimin oluşturulması okul sisteminin bir bütün halinde ele alınması ile mümkün olabilir. Bu tür bir programda temelde bir yandan olumlu davranışları destekleyerek olumsuz davranışların önüne geçmeli, diğer taraftan da öğrencilerin sosyal ve akademik başarılarını hedefleyen bireysel ve stratejik bir içeriğe sahip olmalıdır. Bunun için öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmada

kanıta dayalı uygulamalarda ısrar etmek ve bu sayede olumlu bir okul ikliminin öneminin okuldaki tüm çalışanlara gerekli eğitimlerle aktarılması gerekmektedir. Genel olarak olumlu bir okul iklimi oluşturmanın amaçları şu şekilde özetlenebilir (Pişkin, Öğülmüş ve Boysan 2011: 2):

1. Akademik düzeyde öğrenci başarısını en üst seviyeye taşımak
2. Öğrencilerin okula karşı duydukları sevgiyi artırmak
3. Okulda sorunlara yol açan kural ihlali davranışlarını azaltmak
4. Öğrencilerin ve çalışanların birbirlerine karşı sorumlu davranmalarını sağlamak
5. Öğrencilerin farklılıklara karşı hoşgörü ile yaklaşabilmesini sağlamak
6. Okulların daha etkin ve amaçlarına uyacak fonksiyonları yerine getirmesini sağlamak
7. Engelli ve başarısızlık riskine sahip öğrencilerin desteklenmesini sağlamak

Olumlu bir okul iklimi, okuldaki bütün öğrencilerin başarısı üzerinde büyük bir olumlu etkiye sahiptir. Araştırmalar okuldaki olumlu iklimle okul başarısının faktörlerinden olan akademik başarı, yüksek moral, çalışan üretkenliği, etkili yönetim, akademik ve sosyal gelişimin sürekliliği, saygı, güven, dayanışma, eğitimsel girdiler için fırsatlar, bireylerin birbirini önemsemesi ve yenilik gibi faktörler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Olumlu bir okul ikliminin oluşturulmasında etkili olan faktörler (a)sosyal/duygusal çevre, (b) öğrenme çevresi, (c) fiziksel çevre olmak üzere üç ana boyutta toplanabilir (Manitoba Education Training and Youth 2001a). Aşağıdaki şekil bu boyutların birbiri ile ilişkisini göstermektedir.

Şekil 1 : Olumlu okul iklimi boyutları

Kaynak: Manitoba Education Training and Youth (2001b:3.4)Creating a Positive School Climate.

Şekil 1.'de görünen sosyal/duygusal çevre boyutu ana hatları ile çalışanların olumlu davranış için model oluşturduğu, bütün öğrencilerin kabul gördükleri, okul etkinliklerine dahil edildikleri ve sorumluluk aldıkları, çalışanlar ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların saygı gördüğü, velilerin ve diğer toplum üyelerinin de sağlandığı bir ortama işaret eder. Fiziksel çevre boyutu ise temelde öğrencilerin gelmek isteyecekleri, bütün öğrencileri için fiziksel olarak uygun tasarlanmış ve onarılmış, yemek, oyun, spor alanlarının yeterli düzeyde olduğu, sınıfların kaliteli öğrenme materyalleri ile oluşturulduğu, yeterli ısı, ışık seviyesinin sağlandığı bir okul ortamını belirtmektedir. Öğrenme çevresi ise özünde öğrenmenin ilgi çekici ve önemli kılındığı, bütün öğrencilerin öğrenmelerinin, bireysel gelişimlerinin ve yeteneklerinin artmasının beklendiği, proaktif disiplin yaklaşımlarının benimsendiği, öğrencilerin etkili uygulamalarla öğrendikleri ve okul yöneticilerinin çalışanları, velileri ve öğrencileri bir araya getiren güçlü bir eğitimsel liderlik gösterdiği okul ortamlarını oluşturmaktadır (Manitoba Education Training and Youth 2001a:3.4)

Olumlu bir okul ikliminde, okul toplumunun bütün bireyleri arasında saygılı bir ilişki, adil ve tutarlı bir disiplin politikası, ailelerin aktif katılım ve desteği vardır. Olumsuz iklimlerde ise akademik başarı düşükken saldırganlık türü davranışlara yönelme riski yüksektir. Öğrenciler memnuniyet duydukları okul ortamına daha bağlı iken, kendilerini dışlanmış olarak hissettikleri okullara ise gitmek

istemeyecektir. Bu nedenle öğrencilerin okula olan bağlılıklarının okul iklimi ile ilişkili olduğu söylenebilir(Özdemir vd. 2010: 214-215).

Olumlu bir ikliminin okulda kabul görecekt davranış biçimlerini belirlemesinden dolayı okul güvenliği ile ilgili bireysel ve kuruma dayalı sorumlulukların düzenlenmesinde rolü olduğu ve öğrenciler arasındaki şiddeti azaltmada önemli bir etkisinin olduğu belirtilmektedir. Öğrencilere saygı duymaya önem verildiği, kuralların açık, tutarlı olduğu ve tarafsızca işletildiği ve karar alma süreçlerine öğrencilerin de dahil edildiği okullarda daha düşük seviyede şiddet olaylarının görüldüğü ortaya konulmaktadır (Çalık vd. 2009).

Okullarda olumlu davranışların desteklenmesi suretiyle olumlu okul ikliminin sağlanması ve okulu daha güvenli hale getirme çalışmalarında temel hedef okullardaki davranış problemlerini çözümlenebilmeyi sağlayacak etkinlikleri hayata geçirmeyi sağlayabilmelidir. Bu amaçla yapılacak olan çalışmalarda etkinlikler ekip çalışması ruhu ile hayata geçirilmeli ve yaşanabilecek sorunlarla başa çıkabilmek için kurumsal bir belleğin oluşturulması hedeflenmelidir. Bunun için yapılabilecek çalışmalardan bazıları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Pişkin, Öğülmüş ve Boysan 2011: 3-4)

1. Okul personelinin kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlayacak çalışanların düzenli ve sürekli olarak desteklendiği bir ortam oluşturulmalıdır
2. Öğretmenlerin problemleri davranışlarla başa çıkma ve olumlu davranış kazandırma konusundaki yeterlilikleri artırılmalıdır.
3. Özellikle risk grubundaki öğrencilerle birlikte bütün öğrencilerin takibi sağlanmalıdır.
4. Okul geneli ile ya da özeli durumlara ilişkin olarak alınan kararların nesnel verilere dayalı olarak alınması sağlanmalıdır.
5. Verilen kararlar, bu kararlara dayalı olarak gerçekleştirilen uygulamalar ve bu uygulamaların sonuçları takip edilmelidir.
6. Okulun sosyal ortamında var olan bütün bireylerin –öncelikli olarak öğrenciler olmak üzere- sosyal yeterlilikleri artırılmalıdır.

7. Öğrenci başarısının en üst seviyeye çıkarılması için bütün okul personelinin işbirliği sağlanmalıdır.

Okul Güvenlik Teknolojileri: Okullarda meydana gelen suç ve şiddet olayların azaltmak için güvenlik ihlalleri doğuracak şartları ortadan kaldırmanın ya da en az düzeye indirmenin yanında güvenlik ihlalini gerçekleştirenlerin yakalanabilme ihtimalinin artırılması gerekmektedir. Bunun için çoğunlukla okul alanlarında bu iş için görevlendirilmiş yetişkinlere yer vermeye çalışılmaktadır. Bu iş için görevlendirilen kişiler bazen öğrenci velileri olabildiği gibi bazen de özel güvenlik personeli olabilmektedir. Bununla birlikte bu tür uygulamaların yetişmiş güvenlik elemanı bulunamaması, kişilerin işini düzgün yapmaması, işgücü maliyetlerindeki artış, güvenlik personelinin dönüşümlü çalışması ile meydana gelen aksaklıklar, tekrar eden uygulamaların zamanla sıkıcı hale gelmesi gibi olumsuzlukları da bulunmaktadır. Okullarda uygun amaçlar için kullanılan güvenlik teknolojileri bu olumsuzlukların önüne geçmede ve güvenlik personeli olmadan güvenlikle zorlayıcı uygulamaların hayata geçirilmesi sağlanabilmektedir (Green 1999).

Teknolojinin gelişmesi ile birçok teknolojik araç okul güvenliğini sağlamada kullanılır hale gelmiştir. Elektronik giriş kontrol sistemleri, kapı engelleri ve kilitleri, ziyaretçi izleme ve arma yerleştirme, kamera sistemleri, silah algılayıcı sistemler, dijital ekranlar ve alarm sistemleri, acil durumları bildiren şalterler vb. bunlardan bazılarıdır. Bununla birlikte okullarda güvenliğini sağlamak için kullanılacak teknolojileri sağlarken teknoloji seçilip onun problemleri çözmesini beklemek yerine problemi ve öncelikleri tanımlayıp gerekli analizleri yaparak buna uygun çözüm yöntemleri geliştirmek daha doğru bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Güvenlik teknolojileri, okullara öğrenci güvenliğini artırmada birçok imkan sunmaktadır. Bununla birlikte bu teknolojiler okul güvenliği ile ilgili beklenenden daha farklı sonuçlar da ortaya çıkarabilir. Bu muhtemel sonuçlardan bazıları şunlardır :

1. Geniş güvenlik teknolojilerinin kullanıldığı bir ortam, bireylerde sürekli izlenildiklerine dair bir “büyük birader” etkisi ya da cezaevi hissi uyandırması ile okul ikliminin olumsuzlaştığı bir durum ortaya çıkarabilir.

2. Teknoloji tasarım ile ilgili olumsuzlukları ve eksiklikleri telafi etmede yetersiz kalarak, okuldaki bölgelerin gerçekten güvenli olup olmadıkları ile ilgili bir yanılgıya sebep olabilir.

3. Teknolojik donanımların kullanışsız, pahalı, amacı dışında kullanılan ve kullanıcı desteği olmayan ürünler olabilme ihtimali vardır. Yeni teknolojiler çok çabuk şekilde demode olabileceği gibi, destek ve onarım için servislere bağımlı olma durumu da ortaya çıkabilir. Üreticilerden ya da servisten kaynaklanacak sebeplerle okullar yüksek meblağlar ödedikleri araçları kullanamaz hale gelebilirler.

4. Bazı araçları tam kapasite ile çalıştırabilmek için uzmanların yönetimine ve izlemesine ihtiyaç duyulabilmektedir. Bazı kritik durumlarda güvenlik araçları kendilerini kilitleyebilmektedir. Güvenlik personeli maliyetlerinin azaldığı durumlarda da güvenlik teknolojilerinin işlevi azalabilmektedir.

5. Seçilen güvenlik teknolojisinin güvenlikle ilgili sorun alanı konusunda etkisiz kaldığı durumlarla karşılaşılabilir. Elektronik izleme teknolojisinin zorbalık davranışlarında kanıt olarak kullanılması avantajken, intihar gibi olaylarda işe yaramaması bu duruma bir örnek olabilir.

Okul Disiplin Politikaları: Disiplin kavramı “başkaları tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış insanların haklarını korumaya yönelik mekanizmalar” olarak tanımlanabilir (Humphreys 2001:17). Okullarda eğitim gören öğrenciler için var olan disiplin politikaları ve uygulamaları okul güvenliği ile ilgili sorunların çözümünde etkili olabilmektedir. Okullarda kurallara aykırı hareket eden öğrenciler için çoğunlukla öğrenciyi dışarıdan disipline edecek fiziksel ceza, uzaklaştırma ya da okuldan atma gibi yaptırım ve cezalar uygulanmaktadır. Bununla birlikte kısa süreli çözümlerin kronik ve uzun dönemli sorunlara yol açtığı durumlarla da karşılaşılabilir(Osher vd. 2010).

Adli yargı ile ilişkili olan kişilerin geçmişinde okul disiplin uygulamalarına tabi tutulmuş olmaları, disiplin uygulamaları ile karşılaşan öğrencilerin ileride okulu bırakması ve gençlik suçlarına karışması bu durumlara birer örnek olarak verilebilir. Bunun yanında okulda disiplini sağlamada adaletsiz olarak algılanan cezalandırıcı yaklaşımların antisosyal davranışlarla ve yükselen vandalizmle ilişkili olması da bu

durumun okullarda yol açtığı olumsuz sonuçlara bir örnek olarak gösterilebilir (Osher vd. 2010).

Okullarda öğrenciler arasında gerçekleşen saldırganlık ve zorbalık davranışları, öğrenciler arasındaki sportif ve akademik rekabet, grup içinde kabul edilme ya da grubun dışında bırakılma gibi durumlar disiplin sorunlarına neden olabilir. Bunların yanında öğretmenlerin düşük özgüveni ve başarısızlık korkusu, akademik başarıya aşırı derecede bağımlı olması, değişimden korkması, tükenmişlikleri ve fiziksel sağlık bozuklukları ile yöneticilerin hoşgörüsüz, katı, ulaşılmaz, tutarsız ya da umursamaz davranışları ve öğretmen ve öğrencileri takdir etmekten ve sorumluluğu adil dağıtmaktan uzak tutumları da disiplin sorunlarına yol açabilmektedir (Humphreys 2001). Bunun yanında okullarda gerçekleşen disiplin sorunları çok farklı toplumsal etmenlerle de ilişkilendirilebilmektedir. Bununla birlikte son 30-40 yılda en çok (a) bilgi patlamasının yaşanması ile otoriteye karşı duyulan saygıda azalma, (b) medyatik hale gelen toplumsal şiddet, (c) aile yapısında meydana gelen değişimler, (d) öğretmenlerin bilgilerinde yetersiz kalması bu problemler etkili olan başlıca toplumsal faktörler olarak görülebilir (Okutan 2002: 8).

Araştırmalar okul disiplin politikaları ile ilgili olarak bilinen bazı efsanelerin gerçeği yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Bununla ilgili olarak yapılan incelemelerde karşılaşılan sonuçlardan bazıları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Losen 2011):

Efsane: Doğru davranışa sahip olan öğrencilerin öğrenebilmesi için kuralları ihlal eden öğrencilere disiplin cezası verilmelidir.

Gerçek: Sıklıkla cezalandırılan öğrencilerin öğrenmelerini artırdığına dair bir kanıt yoktur. Gerçekte yüksek ceza oranlarının olduğu okullarda akademik başarının düşük olduğu görülmektedir. Araştırmalarda ayrıca cezaların okuldan ayrılma ya da okulu bırakma ile de ilişkili olduğu görülmektedir.

Efsane: Öğretmenlerin düzeni ve güvenliği sağlaması için öğrencileri cezalandırması gerekmektedir.

Gerçek: Ceza öğrenci disiplininde en son yöntem olarak kabul edilmekte, öğretmenlerden ve yöneticilerden öğrenci davranışını geliştirmek için farklı yöntemler kullanması beklenmektedir. Bununla birlikte öğrencilerde olumlu davranışı desteklemeye yönelik yöntemlerin disiplini sağlamada daha etkili olduğu görülmektedir.

Efsane: Cezalar gelecekteki ihlalleri engellemek ve caydırıcılığı sağlamak için gereklidir.

Gerçek: Öğrenciler denetimli alanlardan uzaklaştırıldıklarında, cezaların öğrencileri silaha bulaşma, suça karışma ve okuldan ayrılma gibi eylemlerle daha fazla karşılaştıkları görülmektedir.

Bu durumlarla birlikte okullarda yaşanan disiplin sorunlarında okul çalışanlarının rolü olabileceği düşünülebilir. Okulda bulunan öğretmenlerin ve yöneticilerin özetle aşağıdaki durumlarda disiplin sorunlarına ortam hazırlayacağı söylenebilir:

1. Öğrenme koşullarının yanlış anlaşılması, öğrencileri kendileri için anlamlı olmayan bilgileri öğrenmeleri konusunda zorlamak
2. Öğrencilerin bağımsız düşünce örüntüsü geliştirmeye yöneltilmesinde yetersizlik
3. Öğrencilere özerk ve bağımsız bir çevreye sağlamada yetersiz kalmak ve onların üzerinde yoğun bir kontrol oluşturmak
4. Yanlış davranışları öne çıkaran disipline edici süreçler

Yukarıda örneği verilen nedenlerle benzerleri düşünüldüğünde okullarda disiplin konusu, ceza uygulamalarından daha fazlasını gerektirmekte ve öğrencilerin kendilerini disipline edeceği bir anlayışı içermesi gerektiği görülmektedir(Osher vd.2010). Diğer taraftan öğretmenler açısından da disiplinin kısa vadeli amacı, kurumun kurallarına uyulmasını sağlamak olarak görülebilecekken, uzun vadede öğrencileri demokratik bir toplum hayatına hazırlayan bir anlayışın kabul edilmesi beklenmektedir(Psunder 2005).

Okul Güvenlik Planı: Güvenli okulların planlanması okulda var olan bütün öğrenciler, okul çalışanları ve okul çevresinin yararına olmaktadır. Okullarda gerçekleşen şiddet olaylarının hızla artması ve bu olaylar karşısında geleneksel yöntemlerin etkisiz kalması eğitimcilerin okulların daha güvenli hale gelebilmesi için proaktif bir şekilde eyleme geçmeye ve güvenli okul planları yapmaya yöneltmiştir. Şiddeti önleme ve sorumluluklarla ilgili bütüncül planlara ve bunların hazırlanmasını ve uygulamasını gerçekleştirecek çalışanlara sahip olan okullarda aşağıdaki olumlu sonuçların elde edildiği belirtilmektedir (Dwyer ve Osher 2000:2):

1. Akademik başarıda artış
2. Disiplin olaylarında ve cezalarda azalma
3. Öğrenmeye açık okul iklimi gelişiminde yükseliş
4. Çalışanların daha yüksek morale sahip olması
5. İnsani ve mali kaynakların daha etkili kullanımı
6. Güvenlik artışı

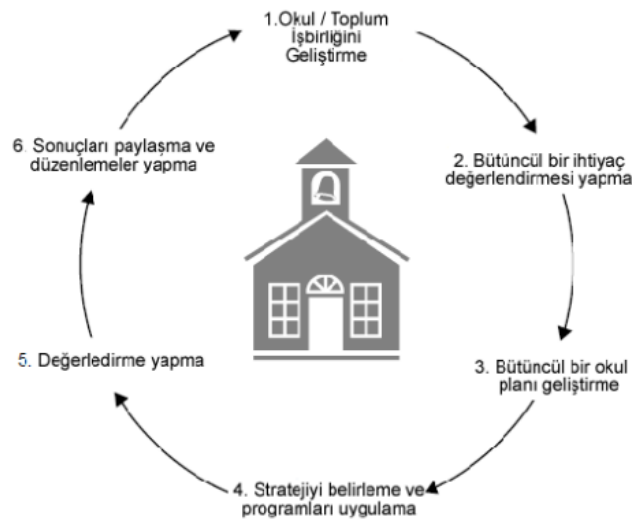
Güvenli okulların oluşturulması birbiriyle ilişkili olan ve işbirliği ile elde edilen çok sayıda faktörün bir araya getirilmesi ile mümkün olan bir süreçtir. Bu sürecin bileşenleri etkili bir şekilde hayata geçirildiğinde okulların güvenli bir öğrenme ortamına sahip olması sağlanabilir. Okullarda güvenliği sağlayacak bir plan oluşturulurken dikkate alınacak bileşenlerden bazıları şunlardır (Pollack ve Sundermann 2001: 14):

1. Okulun tamamına yayılmış önleme ve müdahale stratejileri oluşturma
2. Acil durumlarda yüklenilecek sorumlulukları planlama
3. Okul ilkeleri ve anlaşılabilir yasal kabuller geliştirme
4. Olumlu bir okul iklimi ve kültürü oluşturma
5. Mevcut çalışanların gelişimini sağlama

6. Uygun fiziksel olanakları ve teknolojileri sağlama
7. Okul ve yasa uygulayıcılar arasındaki işbirliğini geliştirme
8. Sağlık ve sosyal hizmet sağlayan birimlerle kurumsal bağlantılar sağlama
9. Aile ve çevre ile işbirliğini geliştirme
10. Kaynakları artırma ve kullanılabilir hale getirme

Bu bileşenlerle birlikte okul güvenliği planı hayata geçirilirken bir stratejik sürecin izlenmesi gerekmektedir. Okul güvenlik planını için stratejik süreç Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2 : Güvenli Okul Oluşturmada Stratejik Süreç

Kaynak: Pollack, L. ve Sundermann,C. (2001:15). Creating Safe Schools: A Comprehensive Approach. Juvenile Justice Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP). Volume VIII. Number 1. ss:13-20

Şekil 2’de yer alan süreçlerin okullar için güvenlik planı hazırlamada birbirini takip eden bütüncül bir şekilde uygulanması önemlidir. Okullar bu planları okul türüne ve sınıf seviyesini odak noktasına koyarak, özel ihtiyaçları dikkate alacak şekilde hazırlamalıdır (Pollack ve Sundermann 2001). Okullarda güvenliği sağlayabilmek için şiddetle ilgili tedbirlerin yer aldığı bu önleyici güvenlik planları,

okullarda kural koyucuların değerlendirmeleri ile okulun iklimine yönelik çalışmalardan elde edilen sonuçların birlikte incelenmesi ile daha etkili hale getirilebilir(Hutton ve Bailey 2008)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmalar, yapıldıkları çevreye ya da araştırma ortamına göre laboratuvar ve saha araştırmaları; düzeylerine göre kuramsal ve uygulama araştırmaları; yöntem ya da zamana göre tarihi, betimleme ve deneysel araştırmalar olarak adlandırılabilir (Kaptan, 1998: 45)

Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen çalışma betimsel tarama modelinde bir araştırma desenidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu haliyle incelemeyi amaçlayan; araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesnenin kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığı araştırma yaklaşımlarıdır(Karasar, 2006). Yapılan bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarına dayalı olarak ortaöğretim okullarının ne düzeyde güvenli olduklarını belirleyebilmek için; düzeyine göre uygulama, çevresine göre saha, yöntemine göre ise betimsel bir araştırma olarak nitelendirilebilir. Tarama modeli, araştırmanın okullarımızın güvenlik durumunu betimleme amacını karşılayan yöntem olduğu düşünülerek tercih edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini Bilecik il merkezindeki 2018–2019 öğretim yılında, resmi ortaöğretim okullarında örgün eğitime devam eden (9. 10. 11. ve 12.sınıf) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2018–2019 eğitim öğretim yılında Bilecik ili şehir merkezi belediye sınırları içerisinde 11’i resmi, 1’ü özel ortaöğretim okulu olmak üzere toplam 12 ortaöğretim okulu bulunmaktadır.Ancak araştırmamız resmi ortaöğretim okullarında örgün eğitime devam eden öğrencileri kapsadığı için özel öğretim kurumları ile anket uygulamada güçlükler

yaşanacağından dolayı 2 adet özel eğitim okulu öğrencileri araştırma kapsamına dahil edilmemişlerdir. Araştırmamızın alt amaçlarından biri de okul güvenliğine ilişkin algıların okul türüne göre değişip değişmediğidir. Bilecik İl Merkezinde bulunan 11 resmi ortaöğretim okulundan 2 tanesi Anadolu Lisesi olduğu için araştırmamıza 1 Anadolu Lisesi öğrencileri katılmıştır. Sonuç olarak araştırma kapsamına alınan 8 ortaöğretim kurumundaki toplam öğrenci sayısı 3045'dir. Bilecik İl Merkezindeki resmi ve özel olmak üzere toplam 12 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören öğrenci sayısı ise 3828'dir

Tablo 3 :Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Merkez İlçedeki Ortaöğretim Kurumları ve Eğitim-Öğretim Gören ve Öğrenci Sayıları

Sıra No	İl	İlçe	Okul Adı	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	Toplam
1	Bilecik	Merkez	Refik Arslan Öztürk Fen Lisesi	154	190	344
2	Bilecik	Merkez	15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi	199	312	511
3	Bilecik	Merkez	Yavuz Selim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	215	89	304
4	Bilecik	Merkez	Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	280	280
5	Bilecik	Merkez	Şeyh Edebali Anadolu İmam Hatip Lisesi	235	0	235
6	Bilecik	Merkez	Hayme Ana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0	364	364
7	Bilecik	Merkez	Bilecik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	593	4	597
8	Bilecik	Merkez	İbn-i Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	153	257	410
9	Bilecik	Merkez	Ertuğrulgazi Anadolu Lisesi	229	292	521
10	Bilecik	Merkez	Özel Eğitim Meslek Okulu	25	12	37
11	Bilecik	Merkez	Özel Eğitim Uygulama Okulu III.Kademe	15	8	23
12	Bilecik	Merkez	Özel Sınav Anadolu Lisesi	113	89	202
	Bilecik	Merkez	TOPLAM	1931	1897	3828

3.3.Örnekleme

Örnekleme, belli kurallara göre, belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil kabiliyeti var olduğu kabul edilen küçük kümelerdir. Araştırmalar çoğunlukla örnekleme kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenerek sonuca ulaşılır. (Karasar, 2005, s.110-111).

Örnekleme evrenin bir parçası olup hem araştırma, hem de istatistiksel bakımdan büyük önem taşımaktadır. Örneklemin en önemli özelliği yansız ve temsili olmasıdır (Kaptan, 1983, s.135).

Araştırmada, ele alınan temel problem bir takım alt problemlerle de açıklanmak isteniyorsa ve alt problemlerdeki bağımsız değişkenin boyutları farklı büyüklükte gruplardan oluşuyorsa, araştırma için uygulanacak örnekleme yöntemi, tabakalı örnekleme yöntemi olacaktır (Arseven, 1993: 100).

Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Bu nedenle bu araştırmada örnekleme seçiminde tabakalı örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.105).

Tabakalı örnekleme yönteminde önce evren alt evren gruplarına ayrılır (Arseven, 1993: 100). Bu amaçla araştırmanın örnekleme belirlenirken öncelikli olarak evren; okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi bağımsız değişkenlerine göre alt evren gruplarına ayrılmıştır.

Evren grubuna giren öğrenciler;

1. Okul türüne göre; Fen Lisesi-Anadolu Lisesi-Sağlık Meslek Lisesi-Erkek İmam Hatip Lisesi-Kız İmam Hatip Lisesi-Kız Meslek Lisesi-Endüstri Meslek Lisesi Ve Ticaret Meslek Lisesi

2. Cinsiyete göre; Kız öğrenciler ve Erkek öğrenciler,

3. Sınıf düzeyine göre; 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıf ve 12. Sınıf öğrencileri,

2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Bilecik İl Merkezinde araştırmamıza katılan ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin aile gelir durumu ve barınma durumları ile ilgili herhangi bir istatistiki bilgi bulunamadığı için öğrenciler Okul türü, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından alt evrenlere ayrılmıştır.

Tabakalı örneklemede esas olan, her tabakadan seçilecek eleman sayısı o tabakadaki eleman sayısının tüm evrendeki eleman sayısına oranı şeklinde olacaktır (Arseven, 1993: 100). Evreni tabakalarına ayırmak için kullanılacak ölçütlerin araştırmada kullanılan değişkenlerle ilgili olması önemlidir (Sencer ve Sencer, 1978, 466).

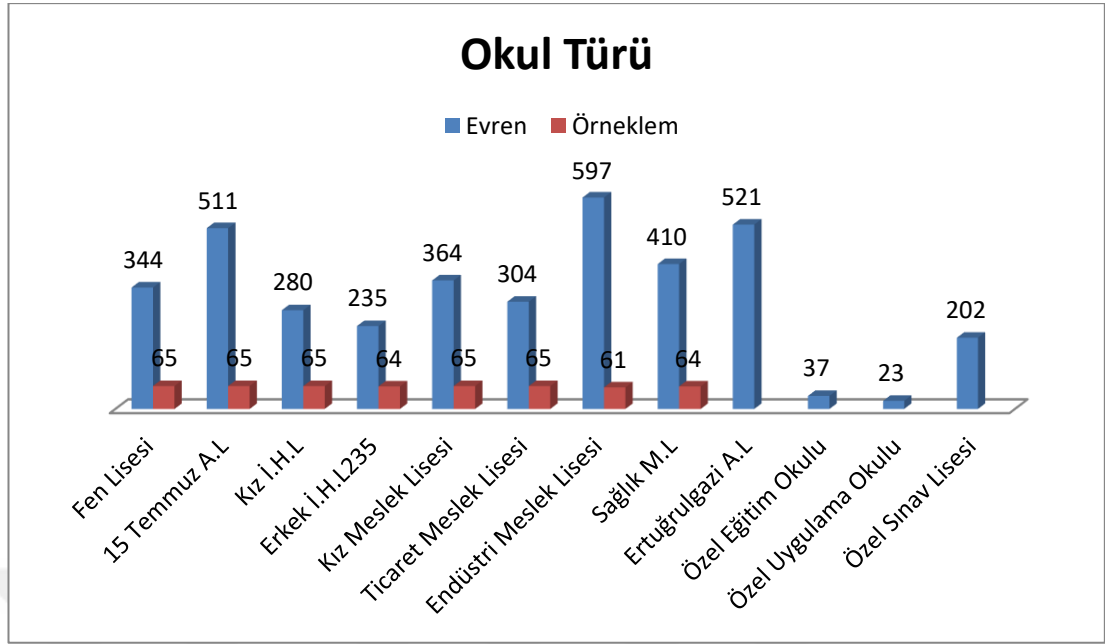
Tablo 4: Farklı Evren Büyüklüklerinde örneklem büyüklüğü ne kadar olmalıdır?

Farklı Evren Büyüklüklerinde örneklem büyüklüğü ne kadar olmalıdır?		%95 Güvenle	%99 Güvenle
	N	n	n
50		44	50
100		79	99
200		132	196
500		217	476
1000		278	907
2000		322	1661
5000		357	3311

Kaynak:Cohen,Manion ve Morrison (2000)

Örnekleme girecek öğrenci sayıları tespit edilirken Cohen,Manion ve Morrison (2000) hazırlamış oldukları farklı evren büyüklüklerinde örneklem büyüklüğü hesaplama tablosu göz önünde bulundurulmuştur. Her bir alt evrenden örnekleme girecek denek sayısı belirlendikten sonra örnekleme alınacak denekler kendi alt evrenlerinden tesadüfi yöntemle seçilmişlerdir. Evren ve örneklemdaki öğrenci sayılarının, okul türüne göre dağılımı grafik 1’de, cinsiyete göre dağılımı grafik 2’de, sınıf düzeyine göre dağılımı grafik 3’te verilmiştir.

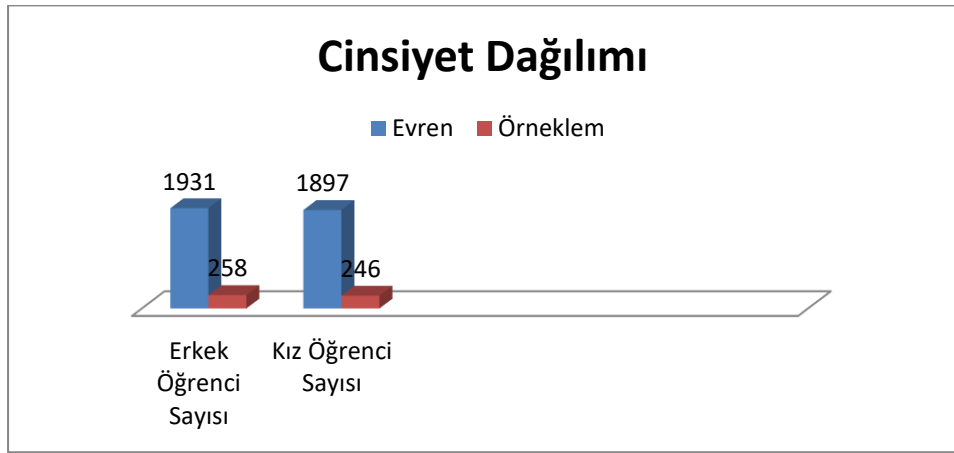
Grafik 1: Evren ve Örneklemdaki Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

Tablo 5: Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

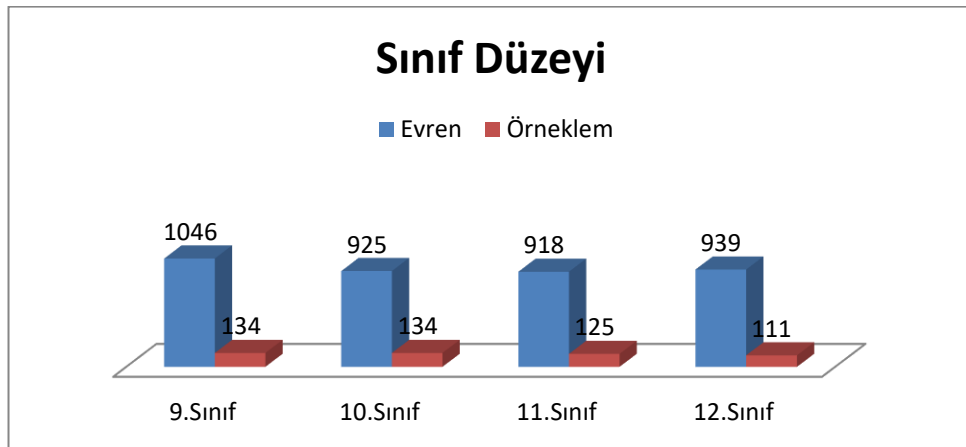
Okul Türü	Frekans	%
Fen Lisesi	65	12,9
Erkek İmam Hatip Lisesi	64	12,7
Anadolu Lisesi	65	12,9
Sağlık Meslek Lisesi	64	12,7
Kız İmam Hatip Lisesi	55	10,9
Kız Meslek Lisesi	65	12,9
Mesleki Ve Teknik Lisesi	61	12,1
Ticaret Meslek Lisesi	65	12,9
Toplam	504	100,0

Araştırmaya katılan lise öğrenci grubuna ait okul incelemelerine baktığımızda %12,9'unun (65 kişi) Fen Lisesi, %12,7'sinin (64 kişi) Erkek İmam Hatip Lisesi, %12,9'unun (65 kişi) Anadolu Lisesi, %12,7'sinin (64 kişi) Sağlık Meslek Lisesi, %10,9'unun (55 kişi) Kız İmam Hatip Lisesi, %12,9'unun (65 kişi) Kız Meslek Lisesi, %12,1'inin (61 kişi) Mesleki ve Teknik Lise, ve %12,9'unun (65 kişi) Ticaret Meslek Lisesi öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

Grafik 2 :Evren ve Örneklemdeki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı**Tablo 6 : Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı**

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	258	51,2
Kız	246	48,8
Toplam	504	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,2'si (258 kişi) erkek, %48,8'i (246 kişi) kız öğrencidir. Araştırma toplam 504 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Grafik 3: Evren ve Örneklemdeki Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Öğrencilerin sınıf dağılımlarının yer aldığı tablo 7'yi incelediğimizde dağılımın eşit olduğu görülmektedir. %26,6'sı 9. Sınıf, %26,6'sı 10.sınıf, %24,8'i 11.sınıf ve %22'si 12.sınıf öğrencileridir.

Tablo 7 : Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Dağılımı

Sınıf Düzeyi	Frekans	%
9.Sınıf	134	26,6
10.Sınıf	134	26,6
11.Sınıf	125	24,8
12.Sınıf	111	22,0
Toplam	504	100,0

3.4. Araştırmada Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Bilecik il merkezindeki ortaöğretim okullarında örgün eğitime devam eden öğrencilere , Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 17.04.2019 tarihinde alınan yazılı izinle (Ek-1) birlikte, araştırmacı tarafından uygulanmaya başlanmıştır.

Araştırmanın çalışma evreninde bulunan ortaöğretim okullarının hepsinin Bilecik il merkezinde olmasından dolayı her birine tek tek gidilmiş, okul yöneticilerinin araştırma verilerini doldurmaları için öğrencilerin katılım sağlamaları konusunda gerekli ilgiyi göstermeleri, verilerin doldurulması sırasında okullarda öğrencilere gerekli bilgiler verilmiş olmasında ve anketin doldurulması sırasında öğrenciler ile aynı yerde olma imkanı sağlanmıştır.

3.4.1. Anket Sorularının Hazırlanması

Öncelikle araştırmanın kavramsal bir çerçeveye oturtulması için konu ile ilgili alan yazını taranmıştır. Bu kaynak taraması sonucunda elde edilen bilgiler, öğrenci görüşleri ve konunun uzmanlarının uyarıları ve önerileri dikkate alınarak ortaöğretim kurumlarında okul güvenliğinin ne düzeyde sağlandığına ilişkin verileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından 30 maddeden oluşan bir veri toplama aracı hazırlanmıştır

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; ortaöğretim öğrencilerinin demografik (cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir durumu ve barınma durumu) özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmış kişisel bilgi formu bulunmaktadır. (Ek:2)

İkinci bölümde; Özer(2006) tarafından öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarını değerlendirmek için kullandığı 35 maddelik anket kullanılmıştır. Anket kullanımı için gerekli izin alınmıştır.(Ek:3) Bazı soruların ortaöğretim öğrencilerine yönelik olmadığı için uzman görüşü alındıktan sonra çıkartılıp 30 maddelik okul güvenliği ölçeği haline getirilerek kullanılmıştır.(Ek:2)

3.4.2. Veri Toplama Aracının Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik en genel anlamıyla herhangi bir gözlem aracının uygulanmasıyla elde edilen sonuçların kararlılık ve yinelenme derecesi ile ilişkilidir(Sencer, 1989, s.418). Bir ölçme aracının tutarlı sonuçlar vermesi, yani verilerin sağlıklı ve doğru olduğunun benzer yöntem ve tekniklerle ölçülmesidir(Yumlu, 1990, s.141).

Bir ölçme aracının güvenirliliği için aranılan iki temel ölçüt “değişik zamanlarda elde edilen cevaplar (puanlar) arasında tutarlılık (devamlılık katsayısı)” ve “aynı zamanda elde edilen cevaplar arasında tutarlılık (iç tutarlık katsayısı)” olarak açıklanabilir (Ş. Büyüköztürk, 2004, s: 163-164).

Cronbach Alpha güvenirliliği testin tüm alt bölümlerinin birbirlerine (hepsi dahil toplama) göre ya da bir alt bölümün tüm sorularının birbirlerine (hepi dahil toplama) göre tutarlı olup olmadığını sınamada kullanılır. Sonuçlar tüm bölümlerin (ya da o bölümdeki tüm soruların) birbiriyle ilişkili olduğu şeklinde yorumlanır. Katsayının yüksekliği iç tutarlılığın yüksekliğini gösterir (D. Y. Ergin, 1995, s: 145). Güvenirlilik kat sayısının en az ne kadar olması gerektiği de istatistik kitaplarında farklılaşmaktadır. Ş. Büyüköztürk (2004, s:165) güvenirlilik kat sayısının 0,70 ve daha yukarı olması gerektiğini belirtirken; M. Otrar (2006, s: 101) güvenirlilik kat sayısının 0.60'ın üzerinde olmasının yeterli görüldüğünü belirtmiştir. H. Tekin (1996, s:64) bu soruya net bir yanıt verilemeyeceğini, güvenirlilik kat sayısının çıkarılabilecek en üst seviyeye çıkarılması gerektiğini söylemiştir. D. Y. Ergin (1995, s:138) ise güvenirlilik kat sayısının 1'e yaklaştıkça güvenirliliğinin yüksek olduğunun kabul edileceğini belirtmiştir. İstatistik ile ilgili olarak incelenen

kaynaklar doğrultusunda güvenilirlik kat sayısının ne kadar yüksek olursa testin o kadar güvenli kabul edileceği sonucuna varılmıştır.

Cronbach Alpha güvenilirliğini belirlemek üzere yapılan ilk analiz sonucunda testin tamamı için toplam Cronbach Alpha değeri 0,894 olarak hesaplanmıştır.Yapılan araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa katsayıları hesaplandığında Ortaya çıkan iç tutarlık katsayıları ölçeğin güvenilir olduğuna işaret etmektedir

Tablo 8 : Okul Güvenliği Ölçeği Güvenilirlik Analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Okul Güvenliği Ölçeği	,894	30

3.4.3.Ölçek Türünün Kararlaştırılması

Öğrencilerden ölçekteki her bir maddenin karşısında yer alan seçeneklerden birini seçmeleri istenmektedir. Öğrencilerin maddelere katılma düzeyleri 1= “katılmıyorum”, 2= “kısmen katılıyorum”, 3= “orta düzeyde katılıyorum”, 4= “çoğunlukla katılıyorum” ve 5= “tamamen katılıyorum” anlamına gelen 5’li Likert tipi dereceleme ölçeği kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır.Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan ise 30’dur

3.4.4.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada lise öğrencilerinden elde edilen veriler spss 23,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak demografik bilgilere ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri ile demografik bilgilere ilişkin farklar parametrik testler (t-testi ve one-way anova testi) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Gruplar arası farklılığın belirlenmesi için “Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)” testi yapılmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. İki gruba ait değişkenlerde ise t-testinden faydalanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak değerlendirmeye alınmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak yorumlanarak ilgili alanyazın ile tartışılmış, elde edilen bulgular doğrultusunda ise sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

3.5. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın ana problem cümlesi olan ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerine ait bulgular ile araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Okul Güvenliği ile İlgili Algı Düzeylerine İlişkin Analiz Sonuçları

Anket Maddeleri	N	$\bar{x}$	Std. Sapma
S1	504	3,1706	1,46756
S2	504	1,7440	1,19806
S3	504	2,4048	1,38540
S4	504	1,5913	1,07363
S5	504	2,5516	1,40055
S6	504	2,3214	1,39719
S7	504	2,8333	1,39439
S8	504	4,0496	1,28592
S9	504	3,0218	1,50067
S10	504	2,1746	1,36604
S11	504	1,4544	,96556
S12	504	1,2976	,78929
S13	504	1,9504	1,29670
S14	504	1,4663	1,08434
S15	504	2,0397	1,40378
S16	504	1,4266	,96796
S17	504	1,8353	1,28250
S18	504	1,7321	1,26494
S19	504	2,8393	1,42540
S20	504	3,1448	1,60295
S21	504	1,9722	1,32540
S22	504	1,8155	1,18962
S23	504	1,5913	1,06433
S24	504	2,3075	1,45532
S25	504	1,9266	1,30322
S26	504	1,7897	1,32096
S27	504	3,0496	1,46107
S28	504	1,8829	1,34215
S29	504	2,6448	1,50376
S30	504	2,0456	1,36263

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarına yönelik anket maddelerine verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Tablo incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin en fazla katıldıkları anket maddesinin $\bar{x}=4,0496$ ile 8. madde olduğu “Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissedirim” öğrencilerin en az katıldıkları anket maddesi ise $\bar{x}=1,2976$ ile 12. madde olduğu “Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum.” belirlenmiştir. Anket maddesine verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirildiğinde öğrencilerin kendi okullarındaki bahçelerinde kendilerini oldukça güvende hissettikleri yine aynı şekilde öğrencilerin okul geliş ve okuldan dönüşte de kendini güvende hissettikleri görülmüştür.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde öğrenciler okul kantinlerinde satılan yiyeceklerin sağlık açısından güvenilir olduğuna, okul içinde ve çevresinde sigara içen öğrencilerin olduğuna, okulda bazı arkadaşlarının diğer öğrenciler tarafında dışlandığına, okula giriş ve çıkışlarda merdivenlerde sıkışıklık yaşandığına büyük katılım gösterdikleri görülmüştür.

Öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları incelendiğinde okula alkollü gelen öğrencilerin olduğu anket maddesi ile değerli eşya ve paralarının zorla çalındığı olur anket maddesine az bir katılım gösterdikleri görülmekte olup okullarımızın bu konuda güvenli olduğu söylenebilir.

Tablo 10 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin

Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	p değeri
S1	Erkek	258	3,26	1,462	,182
	Kız	246	3,08	1,471	
S2	Erkek	258	1,90	1,300	,002
	Kız	246	1,58	1,058	
S3	Erkek	258	2,34	1,363	,263
	Kız	246	2,48	1,407	
S4	Erkek	258	1,68	1,200	,061
	Kız	246	1,50	,916	
S5	Erkek	258	2,50	1,423	,434
	Kız	246	2,60	1,378	

S6	Erkek	258	2,36	1,443	,563
	Kız	246	2,28	1,349	
S7	Erkek	258	3,01	1,405	,003
	Kız	246	2,65	1,362	
S8	Erkek	258	4,19	1,196	,012
	Kız	246	3,90	1,361	
S9	Erkek	258	3,07	1,480	,463
	Kız	246	2,97	1,524	
S10	Erkek	258	2,30	1,422	,037
	Kız	246	2,04	1,294	
S11	Erkek	258	1,51	1,014	,204
	Kız	246	1,40	,910	
S12	Erkek	258	1,32	,832	,557
	Kız	246	1,28	,743	
S13	Erkek	258	1,98	1,364	,641
	Kız	246	1,92	1,225	
S14	Erkek	258	1,50	1,048	,475
	Kız	246	1,43	1,122	
S15	Erkek	258	2,05	1,419	,911
	Kız	246	2,03	1,391	
S16	Erkek	258	1,55	1,080	,003
	Kız	246	1,30	,817	
S17	Erkek	258	1,82	1,285	,754
	Kız	246	1,85	1,282	
S18	Erkek	258	1,88	1,368	,007
	Kız	246	1,58	1,129	
S19	Erkek	258	3,09	1,428	,000
	Kız	246	2,58	1,379	
S20	Erkek	258	3,17	1,585	,755
	Kız	246	3,12	1,624	
S21	Erkek	258	1,94	1,298	,553
	Kız	246	2,01	1,355	
S22	Erkek	258	1,71	1,097	,040
	Kız	246	1,93	1,272	
S23	Erkek	258	1,61	1,111	,710
	Kız	246	1,57	1,015	
S24	Erkek	258	2,33	1,461	,776
	Kız	246	2,29	1,452	
S25	Erkek	258	1,84	1,223	,132
	Kız	246	2,02	1,379	
S26	Erkek	258	1,73	1,371	,289
	Kız	246	1,85	1,266	
S27	Erkek	258	2,92	1,473	,039
	Kız	246	3,19	1,439	
S28	Erkek	258	1,85	1,312	,605
	Kız	246	1,91	1,375	

S29	Erkek	258	2,83	1,496	,006
	Kız	246	2,46	1,491	
S30	Erkek	258	2,15	1,388	,075
	Kız	246	1,93	1,329	

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak okul güvenliğine ilişkin algıları independent samples t-testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde;

“Okul giriş-çıkışlarında, merdivenlerde sıkışıklık yaşanır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda bazen değerli eşya ya da para çalındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin başka öğrencilerden korktukları için okula gelmedikleri/gelemedikleri olur” ifadesine ilişkin öğrencilerin algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda sürekli kavga eden veya kavga çıkaran belli öğrenciler vardır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit ettikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu düşünüyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur”, “Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum”, “Bazı öğretmenlerin dersinde kendimi tedirgin hissettiğim olur”, “Okulumuzda bazı öğrencilerin okula alkollü geldikleri olur”, “Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler, okul bahçesine rahatlıkla girebilirler” ifadelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler okul binasına rahatlıkla girebilirler”, “Okulumuzdaki bazı öğrenciler okul içerisinde ve çevresinde sigara içerler” ve “Okula gelirken ya da okuldan dönerken trafik kazası geçirmekten korkuyorum” ifadelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin sözlü veya fiziksel saldırı yapmasından korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrenciler, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme vb.) bulunurlar” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda, öğrencilerin çekindikleri çete grupları var” ve “Hava karadığında, okuldayken ya da okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur” ifadelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Bazı öğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar” ve “Okulumuzun ve eşyalarının bakımsız olması (kırık sıra ve pencereler, bozuk sınıf ve koridor zemini vb.) nedeniyle öğrencilerin yaralanmasına neden olan kazalar yaşanır” ifadelerine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki velilerin öğretmen yada yöneticilerle kavga ettikleri olur” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$).

Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.068$, $p= .039$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **kız** ($\bar{x}=3,19$) öğrenciler, erkek öğrencilere ($\bar{x}=1,71$) oranla bu düşünceye daha fazla katılım sağlamışlardır. Ortaöğretime devam eden kız öğrenci velilerinin erkek öğrenci velilerine oranla okula daha fazla geldikleri, velisi olduğu öğrencinin okuldaki akademik başarısı ile daha fazla ilgilendikleri, gerek öğretmenler ile gerek okul yöneticileri ile daha fazla iletişim

halinde oldukları düşünülerek kız öğrencilerin bu anket maddesine daha fazla katıldıkları görülmüştür.

“Okulumuzda öğrenciler tarafından dışlanan içine kapanık öğrenciler var” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$).

Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.059$, $p=.040$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **kız** ($\bar{x}=1,93$) öğrenciler erkek öğrencilere ($\bar{x}=2,92$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır. Kız öğrencilerin özellikle bu yaşlarda yapı olarak erkeklere göre daha hassas ve kırılğan oldukları göz önünde bulundurulduğunda bu anket maddesine daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=3.078$, $p=.002$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=1,90$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=1,58$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır. Erkek öğrencilerin okullarda daha fazla kavga olaylarına katıldıkları, gerek kendini koruma içgüdüğü gerek başkasını korkutma amacıyla okula suç teşkil eden aletler getirdiği düşünülmektedir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği olur” ifadesine yönelik öğrenci algılarının anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.962$, $p=.003$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=3,01$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=2,65$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır. Erkek öğrencilerin özellikle okul sıralarına kopya vb amaçlar ile yazı yazmaları, duygularını ifade etme biçimi olarak sıraları kazımaları gibi hareketleri kız öğrencilere oranla daha fazla yaptıkları düşünülmektedir.

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissedirim” ifadesine yönelik öğrenci algıların anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.522$, $p= .012$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=4,19$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=3,90$) göre bu daha fazla katılmışlardır.

“Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.091$, $p= .037$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=2,30$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=2,04$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır. Erkek öğrencilerin okul bahçesinde ve çevresinde daha fazla zaman geçirdikleri, özellikle büyük okullarda teneffüs aralarının kısa olmasından dolayı öğretmenlerin denetlemedikleri yerleri daha iyi tespit ettikleri düşünülmektedir.

“Okulumuzdaki öğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$).

Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.963$, $p= .003$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=1,55$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=1,30$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzdaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği olur” ifadesine yönelik öğrenci algıların anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.701$, $p=.007$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=1,88$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=1,58$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır.

“Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceğini düşünüyorum” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark

görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=4.027$, $p= .000$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=3,09$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}= 2,58$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzda bazı öğrencilere aşağılayıcı ve alaycı isimler takılır” ifadesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.782$, $p=.006$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **erkek** ($\bar{x}=2,83$) öğrenciler kız öğrencilere ($\bar{x}=2,46$) göre bu yargıya daha fazla katılmışlardır.

Öğrencilerin cinsiyete göre okul güvenliği ile ilgili algı düzeylerine ait analiz sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde 30 anket maddesinden 20 tanesinde güvenlik ile ilgili öğrenci görüşlerinde anlamlı bir fark görülmemişken 10 maddede güvenlik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.Okul güvenliği ile öğrenci görüşleri arasında anlamlı derecede farklılık olan 10 maddenin 8 tanesinde erkek öğrencilerin 2 tanesine kız öğrencilerin daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha hareketli olduğu,erkeklerin kesici,delici ve benzeri materyallere daha ilgili olduğu,okullarda çeteleşme yapılarının genelde erkek öğrencilerden oluştuğu için gerek kendini koruma gerekse bir başka öğrenciyi korkutma amaçlı suç teşkil eden kesici ve delici aletleri okula daha fazla getirdiği düşünülmektedir.

Tablo 11 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Anket Maddeleri	Varyans Kaynağı	Kareler		Kareler		
		Toplamı	Ser. Der.	Ortalaması	F	P
S1	Gruplar Arası	13,933	3	4,644		
	Gruplar içi	1069,392	500	2,139	2,172	,090
	Toplam	1083,325	503			
S2	Gruplar Arası	38,248	3	12,749		
	Gruplar içi	683,734	500	1,367	9,323	,000
	Toplam	721,982	503			
S3	Gruplar Arası	18,051	3	6,017		
	Gruplar içi	947,377	500	1,895	3,176	,024
	Toplam	965,429	503			
S4	Gruplar Arası	9,763	3	3,254		
	Gruplar içi	570,038	500	1,140	2,855	,037
	Toplam	579,802	503			
S5	Gruplar Arası	45,503	3	15,168		
	Gruplar içi	941,155	500	1,882	8,058	,000
	Toplam	986,659	503			
S6	Gruplar Arası	38,956	3	12,985		
	Gruplar içi	942,972	500	1,886	6,885	,000
	Toplam	981,929	503			
S7	Gruplar Arası	52,641	3	17,547		
	Gruplar içi	925,359	500	1,851	9,481	,000
	Toplam	978,000	503			
S8	Gruplar Arası	6,159	3	2,053		
	Gruplar içi	825,601	500	1,651	1,243	,293
	Toplam	831,760	503			
S9	Gruplar Arası	4,091	3	1,364		
	Gruplar içi	1128,669	500	2,257	,604	,613
	Toplam	1132,760	503			
S10	Gruplar Arası	2,986	3	,995		
	Gruplar içi	935,649	500	1,871	,532	,661
	Toplam	938,635	503			
S11	Gruplar Arası	,596	3	,199		
	Gruplar içi	468,354	500	,937	,212	,888
	Toplam	468,950	503			
S12	Gruplar Arası	1,170	3	,390		
	Gruplar içi	312,187	500	,624	,624	,599
	Toplam	313,357	503			
S13	Gruplar Arası	13,198	3	4,399		
	Gruplar içi	832,562	500	1,665	2,642	,049
	Toplam	845,760	503			

S14	Gruplar Arası	13,169	3	4,390		
	Gruplar içi	578,258	500	1,157	3,795	,010
	Toplam	591,427	503			
S15	Gruplar Arası	,616	3	,205		
	Gruplar içi	990,591	500	1,981	,104	,958
	Toplam	991,206	503			
S16	Gruplar Arası	7,711	3	2,570		
	Gruplar içi	463,573	500	,927	2,772	,041
	Toplam	471,284	503			
S17	Gruplar Arası	,181	3	,060		
	Gruplar içi	827,150	500	1,654	,037	,991
	Toplam	827,331	503			
S18	Gruplar Arası	9,539	3	3,180		
	Gruplar içi	795,300	500	1,591	1,999	,113
	Toplam	804,839	503			
S19	Gruplar Arası	26,514	3	8,838		
	Gruplar içi	995,469	500	1,991	4,439	,004
	Toplam	1021,982	503			
S20	Gruplar Arası	64,318	3	21,439		
	Gruplar içi	1228,108	500	2,456	8,729	,000
	Toplam	1292,427	503			
S21	Gruplar Arası	13,434	3	4,478		
	Gruplar içi	870,177	500	1,740	2,573	,053
	Toplam	883,611	503			
S22	Gruplar Arası	11,704	3	3,901		
	Gruplar içi	700,135	500	1,400	2,786	,040
	Toplam	711,839	503			
S23	Gruplar Arası	7,618	3	2,539		
	Gruplar içi	562,183	500	1,124	2,258	,081
	Toplam	569,802	503			
S24	Gruplar Arası	79,365	3	26,455		
	Gruplar içi	985,966	500	1,972	13,416	,000
	Toplam	1065,331	503			
S25	Gruplar Arası	21,510	3	7,170		
	Gruplar içi	832,774	500	1,666	4,305	,005
	Toplam	854,284	503			
S26	Gruplar Arası	6,335	3	2,112		
	Gruplar içi	871,371	500	1,743	1,212	,305
	Toplam	877,706	503			
S27	Gruplar Arası	76,827	3	25,609		
	Gruplar içi	996,933	500	1,994	12,844	,000
	Toplam	1073,760	503			

S28	Gruplar Arası	18,126	3	6,042		
	Gruplar içi	887,967	500	1,776	3,402	,018
	Toplam	906,093	503			
S29	Gruplar Arası	60,664	3	20,221		
	Gruplar içi	1076,762	500	2,154	9,390	,000
	Toplam	1137,427	503			
S30	Gruplar Arası	16,338	3	5,446		
	Gruplar içi	917,612	500	1,835	2,967	,032
	Toplam	933,950	503			

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okul güvenliğine ilişkin algı düzeyleri arasında farklılaşma olup olmadığı anova testi ile gerçekleştirilmiştir.

İlk madde olan “Okul giriş-çıkışlarında, merdivenlerde sıkışıklık yaşanması” na ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$). Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, 9.sınıf ($\bar{x}=3,07$), 10. sınıf ($\bar{x}=3,36$), 11.sınıf ($\bar{x}=3,29$) ve 12. sınıf ($\bar{x}=2,94$) öğrencilerinin “orta düzeyde” katıldıkları görülmektedir. Uygulanan varyans analizi sonuçlarına göre, öğrenci algılarında anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$).

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissederim” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu düşünüyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler okul binasına rahatlıkla girebilirler” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Hava karadığında, okuldayken ya da okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin sözlü veya fiziksel saldırı yapmasından korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken trafik kazası geçirmekten korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür($p<0,05$).

Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Okuldaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirmeleriyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=3.07$), 10. sınıf ($\bar{x}=3.36$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3.29$), 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2,94$) orta düzeyde katılmaktadır. Yapılan Anova testi sonucunda, öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($F=9.323$, $p=,000$). Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenebilmesi için yapılan Tukey testi sonucunda 9. sınıf öğrencilerinin 11.sınıf ve 12. sınıf öğrencilerine oranla, 10. sınıf öğrencilerinin 11. sınıf öğrencilerine oranla

öğrencilerin okula suç teşkil edecek kesici ve delici aletler getirmelerine yönelik görüşüne daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde okulda değerli eşya ya da para çalınmasıyla ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}= 2.39$), 10. sınıf ($\bar{x}= 2.45$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.65$) ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.10$) kısmen katılmaktadır.

Yapılan Anova testi sonucunda, öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($F=3.176$, $p=,024$). Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenebilmesi için yapılan Tukey testi sonucunda 11.sınıf öğrencilerin, 12. sınıf öğrencilerine oranla okulda değerli eşya ya da para çalınmasına yönelik görüşüne daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin başka öğrencilerden korkup okula gelmemesine ilişkin anket maddesine katılım göstermedikleri görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Sınıflar arasında gözlenen anlamlı farkın, hangi gruplar arasında olduğunun belirlenebilmesi için yapılan Tukey sonucunda 9. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencileri arasında fark olduğu belirlenmiştir. Ortalamaları incelediğimizde 9.sınıf öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin “Okulumuzdaki öğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur”, “ Bazı öğretmenlerin dersinde kendimi tedirgin hissettiğim olur”, “Okulumuzda bazı öğrencilerin okula alkollü geldikleri olur”, “Okulumuzda sürekli kavga eden veya kavga çıkaran belli öğrenciler vardır”, “Okulumuzdaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit ettikleri olur” ve “Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği olur” ifadelerine yönelik algı düzeylerinin sınıf seviyesi açısından karşılaştırdığımızda farkın anlamlı olduğu görülmektedir($p<0,05$). Farkın hangi sınıf grupları arasında olduğunu belirlemek için yapılan tukey testi sonucunda şu sonuca ulaşılmıştır. 9. Sınıf öğrencilerin algıları 12. Sınıf öğrencilere göre daha yüksektir.

Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceği düşüncesiyle ilgili anket

maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=2.83$), 10. sınıf ($\bar{x}=3.10$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}= 2.92$) orta düzeyde ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2,45$) kısmen katılmaktadır. Yapılan Anova testi sonucunda, öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($F=4.439$, $p=,004$). Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenebilmesi için yapılan Tukey testi sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin 12. sınıf öğrencilerine oranla, okulda deprem olması halinde okul binasının hasar görmesine yönelik görüşüne daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

Bulgular sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Okuldaki bazı öğrencilerin okul çevresi ve içerisinde sigara içmesine yönelik düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=3.31$) orta düzeyde, 10. sınıf ($\bar{x}=3.46$) çoğunlukla, 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3.21$) orta düzeyde ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2,50$) kısmen katılmaktadır. Tukey testi sonuçları incelendiğinde 9. Sınıf öğrencilerin okulda sigara içilmesine yönelik algıları diğer sınıf gruplarındaki öğrencilere göre daha yüksektir.

Okuldaki velilerin öğretmen yada yöneticilerle kavga etmeleri düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}= 1.60$) öğrencileri katılmamakta, 10. sınıf ($\bar{x}=1.81$) öğrencileri kısmen, 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.02$) kısmen ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.86$) kısmen katılmaktadır. Tukey testi sonuçları incelendiğinde 11. Sınıf öğrencilerin okulda veli ve öğretmenlerin kavga etmelerine yönelik görüşleri 9. sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.

Okulumuzdaki yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrenciler, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme vb.) bulunmalarına yönelik düşünceleri ile ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=2.49$), 10. sınıf ($\bar{x}=2.66$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.38$) kısmen ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.59$) katılım göstermemektedir. Ortalamalar incelendiğinde 12. Sınıf öğrencilerin Okulda yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü olan öğrencilerin, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme vb.) bulunmalarına yönelik görüşleri diğer sınıf gruplarına göre daha düşüktür. Ortaöğretim son sınıfı 12.sınıf olduğu, daha üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin olmadığı, okulda gerek fiziksel

gerek yaş olarak en büyük sınıf oldukları için bu anket maddesine 12.sınıf öğrencilerinin az katılım gösterdikleri düşünülmektedir.

Okulda öğrencilerin çekindikleri çete gruplarına yönelik düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=2.04$), 10. sınıf ($\bar{x}=2.11$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.93$) orta düzeyde ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.56$) kısmen katılmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde 12. Sınıf öğrencilerin okulda çete gruplarının var olmasına ilişkin görüşleri daha düşüktür.

Okulumuzda öğrenciler tarafından dışlanan içine kapanık öğrenciler var. düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=3.18$), 10. sınıf ($\bar{x}=3.53$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.94$), orta düzeyde ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2,43$) kısmen katılmaktadır.

Bazı öğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar. düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=1.72$) öğrencileri katılmamakta, 10. sınıf ($\bar{x}=2.01$) öğrencileri kısmen katılmakta, 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.12$) kısmen ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.66$) katılım göstermemektedir.

Okulumuzda bazı öğrencilere aşağılayıcı ve alaycı isimler takılır. düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. Sınıf ($\bar{x}=2.54$) öğrencileri kısmen, 10. sınıf ($\bar{x}=2.93$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.95$) orta düzeyde ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2,07$) kısmen katılmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde 12. Sınıf öğrencilerin diğer öğrenci gruplarına göre algı düzeyleri ve görüşleri daha düşük seviyededir.

Okulumuzun ve eşyalarının bakımsız olması (kırık sıra ve pencereler, bozuk sınıf ve koridor zemini vb.) nedeniyle öğrencilerin yaralanmasına neden olan kazalar yaşanır. düşüncesiyle ilgili anket maddesine 9. sınıf ($\bar{x}=2.11$), 10. sınıf ($\bar{x}= 2.28$), 11. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.81$) ve 12.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=1.95$) kısmen katılmaktadır. Ortalamaları incelediğimizde 10. Sınıf ve 11. Sınıf öğrenciler arasında anlamlı fark

olduğu anlaşılmıştır($p<,050$). 10. Sınıf öğrencilerin okul ve eşyalarının bakımsız olmasına yönelik görüşlerine ait algı düzeyleri daha yüksektir.

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Analiz Sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde 30 anket maddesinden 12 tanesinde güvenlik ile ilgili öğrenci görüşlerinde anlamlı bir fark görülmemişken 18 maddede güvenlik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

Okul güvenliği ile öğrenci görüşleri arasında anlamlı derecede farklılık olan on sekiz maddenin on tanesinde 9.sınıf öğrencilerin daha fazla katıldıkları görülmüştür.Genel olarak sınıf gruplarındaki farklılıkların kaynağını incelediğimizde küçük sınıfların okul güvenliğine ilişkin algıları daha yüksektir.9.sınıf öğrencilerinin okulda ilk seneleri olması,yeni arkadaş çevresine girmeleri,yeni öğretmenler ile uyum sağlama süreçleri,okul kurallarına alışma süreçleri göz önünde bulundurulduğunda kendi içlerinde olumsuz bir tutum oluşturdukları düşünülmektedir.

Tablo 12 : Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin Aile Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Anket						
Maddeleri	Gelir Durumu	N	Mean	Std. Sapma	F Değeri	P Değeri
S1	2000e kadar	113	3,41	1,474	1,728	,160
	2001den4000e kadar	229	3,14	1,499		
	4001den 6000e kadar	106	2,96	1,420		
	6000den fazla	56	3,20	1,381		
	Toplam	504	3,17	1,468		
S2	2000e kadar	113	1,88	1,266	,695	,555
	2001den4000e kadar	229	1,69	1,179		
	4001den 6000e kadar	106	1,72	1,193		
	6000den fazla	56	1,73	1,152		
	Toplam	504	1,74	1,198		
S3	2000e kadar	113	2,42	1,368	,073	,974
	2001den4000e kadar	229	2,42	1,423		
	4001den 6000e kadar	106	2,35	1,360		
	6000den fazla	56	2,41	1,345		
	Toplam	504	2,40	1,385		

S4	2000e kadar	113	1,79	1,235		
	2001den4000e kadar	229	1,52	1,003		
	4001den 6000e kadar	106	1,53	,958	1,733	,159
	6000den fazla	56	1,61	1,186		
	Toplam	504	1,59	1,074		
S5	2000e kadar	113	2,79	1,372		
	2001den4000e kadar	229	2,51	1,391		
	4001den 6000e kadar	106	2,62	1,431	3,144	,025
	6000den fazla	56	2,11	1,358		
	Toplam	504	2,55	1,401		
S6	2000e kadar	113	2,75	1,527		
	2001den4000e kadar	229	2,14	1,328		
	4001den 6000e kadar	106	2,34	1,330	5,251	,001
	6000den fazla	56	2,14	1,368		
	Toplam	504	2,32	1,397		
S7	2000e kadar	113	2,94	1,453		
	2001den4000e kadar	229	2,71	1,391		
	4001den 6000e kadar	106	3,04	1,414	1,656	,176
	6000den fazla	56	2,73	1,213		
	Toplam	504	2,83	1,394		
S8	2000e kadar	113	3,91	1,386		
	2001den4000e kadar	229	4,14	1,201		
	4001den 6000e kadar	106	3,96	1,373	1,035	,377
	6000den fazla	56	4,14	1,242		
	Toplam	504	4,05	1,286		
S9	2000e kadar	113	2,99	1,527		
	2001den4000e kadar	229	2,97	1,497		
	4001den 6000e kadar	106	3,01	1,464	,854	,465
	6000den fazla	56	3,32	1,539		
	Toplam	504	3,02	1,501		
S10	2000e kadar	113	2,44	1,575		
	2001den4000e kadar	229	1,98	1,239		
	4001den 6000e kadar	106	2,14	1,298	3,994	,008
	6000den fazla	56	2,48	1,427		
	Toplam	504	2,17	1,366		
S11	2000e kadar	113	1,58	1,084		
	2001den4000e kadar	229	1,43	,978		
	4001den 6000e kadar	106	1,42	,882	,814	,487
	6000den fazla	56	1,38	,799		
	Toplam	504	1,45	,966		

S12	2000e kadar	113	1,43	,972		
	2001den4000e kadar	229	1,26	,784	1,499	,214
	4001den 6000e kadar	106	1,24	,626		
	6000den fazla	56	1,29	,653		
	Toplam	504	1,30	,789		
<hr/>						
S13	2000e kadar	113	2,08	1,290		
	2001den4000e kadar	229	1,79	1,161	2,760	,042
	4001den 6000e kadar	106	1,97	1,390		
	6000den fazla	56	2,29	1,569		
	Toplam	504	1,95	1,297		
<hr/>						
S14	2000e kadar	113	1,62	1,242		
	2001den4000e kadar	229	1,42	,945	1,033	,377
	4001den 6000e kadar	106	1,45	1,318		
	6000den fazla	56	1,38	,728		
	Toplam	504	1,47	1,084		
<hr/>						
S15	2000e kadar	113	2,09	1,479		
	2001den4000e kadar	229	1,88	1,282	2,338	,073
	4001den 6000e kadar	106	2,17	1,444		
	6000den fazla	56	2,36	1,589		
	Toplam	504	2,04	1,404		
<hr/>						
S16	2000e kadar	113	1,47	,955		
	2001den4000e kadar	229	1,31	,809	2,152	,093
	4001den 6000e kadar	106	1,53	1,089		
	6000den fazla	56	1,61	1,275		
	Toplam	504	1,43	,968		
<hr/>						
S17	2000e kadar	113	1,86	1,315		
	2001den4000e kadar	229	1,70	1,214	2,121	,097
	4001den 6000e kadar	106	1,93	1,267		
	6000den fazla	56	2,14	1,470		
	Toplam	504	1,84	1,282		
<hr/>						
S18	2000e kadar	113	1,90	1,376		
	2001den4000e kadar	229	1,60	1,160	1,809	,145
	4001den 6000e kadar	106	1,76	1,299		
	6000den fazla	56	1,88	1,349		
	Toplam	504	1,73	1,265		
<hr/>						
S19	2000e kadar	113	2,81	1,413		
	2001den4000e kadar	229	2,75	1,428	1,414	,238
	4001den 6000e kadar	106	2,89	1,436		
	6000den fazla	56	3,18	1,403		
	Toplam	504	2,84	1,425		
<hr/>						

S20	2000e kadar	113	3,54	1,564		
	2001den4000e kadar	229	3,09	1,579	3,248	,022
	4001den 6000e kadar	106	2,92	1,602		
	6000den fazla	56	3,00	1,684		
	Toplam	504	3,14	1,603		
S21	2000e kadar	113	2,31	1,483		
	2001den4000e kadar	229	1,90	1,292		
	4001den 6000e kadar	106	1,88	1,201	3,343	,019
	6000den fazla	56	1,77	1,265		
	Toplam	504	1,97	1,325		
S22	2000e kadar	113	1,78	1,186		
	2001den4000e kadar	229	1,72	1,119		
	4001den 6000e kadar	106	1,97	1,276	1,383	,247
	6000den fazla	56	1,96	1,293		
	Toplam	504	1,82	1,190		
S23	2000e kadar	113	1,86	1,209		
	2001den4000e kadar	229	1,46	,920		
	4001den 6000e kadar	106	1,67	1,201	4,190	,006
	6000den fazla	56	1,43	,931		
	Toplam	504	1,59	1,064		
S24	2000e kadar	113	2,65	1,457		
	2001den4000e kadar	229	2,12	1,386		
	4001den 6000e kadar	106	2,35	1,474	3,412	,017
	6000den fazla	56	2,32	1,597		
	Toplam	504	2,31	1,455		
S25	2000e kadar	113	2,26	1,450		
	2001den4000e kadar	229	1,79	1,192		
	4001den 6000e kadar	106	1,94	1,315	3,526	,015
	6000den fazla	56	1,79	1,317		
	Toplam	504	1,93	1,303		
S26	2000e kadar	113	1,88	1,310		
	2001den4000e kadar	229	1,81	1,400		
	4001den 6000e kadar	106	1,77	1,267	,784	,503
	6000den fazla	56	1,55	1,094		
	Toplam	504	1,79	1,321		
S27	2000e kadar	113	3,36	1,476		
	2001den4000e kadar	229	2,94	1,424		
	4001den 6000e kadar	106	3,03	1,470	2,378	,069
	6000den fazla	56	2,89	1,510		
	Toplam	504	3,05	1,461		

S28	2000e kadar	113	1,96	1,356	,427	,734
	2001den4000e kadar	229	1,82	1,312		
	4001den 6000e kadar	106	1,95	1,390		
	6000den fazla	56	1,86	1,368		
	Toplam	504	1,88	1,342		
S29	2000e kadar	113	2,93	1,585	1,839	,139
	2001den4000e kadar	229	2,58	1,469		
	4001den 6000e kadar	106	2,58	1,460		
	6000den fazla	56	2,46	1,525		
	Toplam	504	2,64	1,504		
S30	2000e kadar	113	2,13	1,436	,308	,819
	2001den4000e kadar	229	2,03	1,373		
	4001den 6000e kadar	106	2,06	1,365		
	6000den fazla	56	1,93	1,173		
	Toplam	504	2,05	1,363		

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık gelir durumlarına bağlı olarak okul güvenliği anketine ilişkin karşılaştırmaları one way anova analizi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin aylık gelir durumları ile aşağıda maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). P değerleri 0,05 ten büyüktür.

“Okul giriş-çıkışlarında, merdivenlerde sıkışıklık yaşanır.”

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur.”

“Okulumuzda bazen değerli eşya ya da para çalındığı olur.”

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin başka öğrencilerden korktukları için okula gelmedikleri/gelemedikleri olur.”

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği olur.”

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissederim.”

“Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu dűřünüyorum.”

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur.”

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum.”

“Okulumuzda bazı öđrencilerin okula alkollű geldikleri olur.”

“đrencilerin ve okul personelinin gűvenliđi açısından tehlikeli olan kiřiler, okul bahçesine rahatlıkla girebilirler.”

“Okulumuzdaki ğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur.”

“đrencilerin ve okul personelinin gűvenliđi açısından tehlikeli olan kiřiler okul binasına rahatlıkla girebilirler.”

“Okulumuzdaki ğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği olur.”

“Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceđini dűřünüyorum.”

“Okulumuzdaki velilerin ğretmen yada yöneticilerle kavga ettikleri olur.”

“Hava karadığında, okuldayken ya da okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur.”

“Okulumuzda ğrenciler tarafından dışlanan içine kapanık öğrenciler var.”

“Bazı ğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar.”

“Okulumuzda bazı öğrencilere aşağılayıcı ve alaycı isimler takılır.

“Okulumuzun ve eşyalarının bakımsız olması (kırık sıra ve pencereler, bozuk sınıf ve koridor zemini vb.) nedeniyle öğrencilerin yaralanmasına neden olan kazalar yaşanır.”

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık gelir durumlarına bağlı olarak okul güvenliği anketine ilişkin algı düzeyleri karşılaştırmaları one way anova analizi ile yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin aylık gelir durumları ile aşağıda belirlenen maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir($p<0,05$).Maddelere yönelik öğrenci algı düzeyleri arasındaki farklılık kaynağı Tukey testi ile elde edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okuldaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit etme düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=3,41$) geliri olanlar ile 6000 TL ve üstü ($\bar{x}=3,20$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerlerin olması düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=2,75$) geliri olanlar ile 2001-4000 TL ($\bar{x}=2,14$) arası geliri olanlar ve 6000 TL ve üstü ($\bar{x}=2,14$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, öğrencilerin bazı öğretmenlerin derslerinde tedirgin hissetme düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 2001-4000 TL ($\bar{x}=1,79$) arası geliri olanlar ile 6000 TL ve üstü ($\bar{x}=2,29$) geliri olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 6000 TL ve üstü gelire sahip olan öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okulda sürekli kavga eden ve kavga çıkaran öğrencilerin var olması düşüncesiyle ilgili anket

maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=3,54$) geliri olanlar ile 4001-6000 TL ($\bar{x}=2,92$) arası geliri olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okulda bazı öğrencilerin okul içi ve çevresinde sigara içme düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=3,54$) geliri olanlar ile 4001-6000 TL arası ($\bar{x}=2,92$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okuldan gelirken yada dönerken trafik kazası geçirme düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=2,31$) geliri olanlar ile 2001-4000 TL arası ($\bar{x}=1,90$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okuldan gelirken yada dönerken birilerinin sözlü veya fiziksel saldırılarına yönelik düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=1,86$) geliri olanlar ile 2001-4000 TL arası ($\bar{x}=1,46$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okuldaki yaşça büyük yada fiziksel olarak güçlü olan öğrencilerin diğer öğrencilere karşı sözel yada fiziksel saldırı düşüncesiyle ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=2,65$) geliri olanlar ile 2001-4000 TL arası ($\bar{x}=2,12$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular aylık gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, Okulda var olan öğrenci çete gruplarıyla ilgili anket maddesine yönelik ortalamalar incelendiğinde 0-2000 TL arası ($\bar{x}=2,26$) geliri olanlar ile 2001-4000 TL arası ($\bar{x}=1,79$) gelire sahip olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde 0-2000 TL arası gelire sahip öğrencilerin katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Gelir durumu değişkenine göre öğrenci algıları incelendiğinde otuz anket maddesinden yirmibir maddede istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmezken dokuz maddede öğrencilerin algı düzeylerinde anlamlı farklılık görülmüştür. Anlamlı fark belirlenen bu maddeler öğrencilerin katılım düzeyleri olarak karşılaştırıldığında aile gelir durumunu 0-2000 TL olarak belirten öğrencilerin ilgili maddelere daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Aile gelir durumunun düşük olmasından dolayı öğrencilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluklar yaşamasına, daha hırçın ve asabi olmasına, aileden uzaklaşarak kötü alışkanlıklar edinmesi, okul içinde veya dışında çete tarzı oluşumlara daha kolay girebilmesi, diğer öğrenciler tarafından alay edilebilmesi gibi olumsuz durumlarla karşılaşabildikleri için bu gruptaki öğrencilerin ilgili maddelere daha fazla katılım sağladıkları düşünülmektedir.

Tablo 13: Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin

Barınma Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Anket Maddeleri	Barınma Durumu	N	Mean	Std. Deviation	t değeri	p değeri
S1	Ailemle ile birlikte	412	3,18	1,491	,369	,712
	Okul Pansiyonu	88	3,11	1,343		
S2	Ailemle ile birlikte	412	1,76	1,212	1,250	,212
	Okul Pansiyonu	88	1,59	1,035		
S3	Ailemle ile birlikte	412	2,42	1,367	,400	,689
	Okul Pansiyonu	88	2,35	1,478		
S4	Ailemle ile birlikte	412	1,63	1,111	1,872	,062
	Okul Pansiyonu	88	1,40	,865		
S5	Ailemle ile birlikte	412	2,62	1,418	2,352	,019
	Okul Pansiyonu	88	2,24	1,278		
S6	Ailemle ile birlikte	412	2,42	1,407	3,189	,002
	Okul Pansiyonu	88	1,90	1,251		
S7	Ailemle ile birlikte	412	2,89	1,400	1,772	,077
	Okul Pansiyonu	88	2,60	1,318		

S8	Ailemle ile birlikte	412	4,08	1,271	,594	,553
	Okul Pansiyonu	88	3,99	1,300		
S9	Ailemle ile birlikte	412	2,99	1,469	1,206	,228
	Okul Pansiyonu	88	3,20	1,613		
S10	Ailemle ile birlikte	412	2,20	1,366	,945	,345
	Okul Pansiyonu	88	2,05	1,338		
S11	Ailemle ile birlikte	412	1,47	,982	1,180	,239
	Okul Pansiyonu	88	1,34	,815		
S12	Ailemle ile birlikte	412	1,30	,818	,454	,650
	Okul Pansiyonu	88	1,26	,634		
S13	Ailemle ile birlikte	412	1,97	1,294	,991	,322
	Okul Pansiyonu	88	1,82	1,273		
S14	Ailemle ile birlikte	412	1,44	,984	1,168	,243
	Okul Pansiyonu	88	1,59	1,483		
S15	Ailemle ile birlikte	412	2,05	1,411	,418	,676
	Okul Pansiyonu	88	1,98	1,364		
S16	Ailemle ile birlikte	412	1,45	1,009	1,391	,165
	Okul Pansiyonu	88	1,30	,761		
S17	Ailemle ile birlikte	412	1,87	1,291	1,323	,186
	Okul Pansiyonu	88	1,67	1,210		
S18	Ailemle ile birlikte	412	1,78	1,322	1,664	,097
	Okul Pansiyonu	88	1,53	,958		
S19	Ailemle ile birlikte	412	2,88	1,433	1,412	,159
	Okul Pansiyonu	88	2,65	1,365		
S20	Ailemle ile birlikte	412	3,21	1,602	1,911	,057
	Okul Pansiyonu	88	2,85	1,587		
S21	Ailemle ile birlikte	412	2,06	1,366	3,444	,001
	Okul Pansiyonu	88	1,53	,994		
S22	Ailemle ile birlikte	412	1,84	1,210	,803	,422
	Okul Pansiyonu	88	1,73	1,111		
S23	Ailemle ile birlikte	412	1,63	1,088	1,652	,099
	Okul Pansiyonu	88	1,42	,919		
S24	Ailemle ile birlikte	412	2,39	1,485	2,629	,009
	Okul Pansiyonu	88	1,94	1,272		
S25	Ailemle ile birlikte	412	2,00	1,337	2,440	,015
	Okul Pansiyonu	88	1,63	1,107		
S26	Ailemle ile birlikte	412	1,85	1,370	2,098	,036
	Okul Pansiyonu	88	1,52	1,028		
S27	Ailemle ile birlikte	412	3,09	1,454	1,284	,200
	Okul Pansiyonu	88	2,88	1,469		
S28	Ailemle ile birlikte	412	1,94	1,376	2,246	,025
	Okul Pansiyonu	88	1,59	1,151		

S29	Ailemle ile birlikte	412	2,67	1,505	,833	,405
	Okul Pansiyonu	88	2,52	1,501		
S30	Ailemle ile birlikte	412	2,11	1,404	2,427	,016
	Okul Pansiyonu	88	1,73	1,111		

Araştırmaya katılan öğrencilerin barınma türlerine göre okul güvenliğine ilişkin algılarına yönelik görüşleri independent samples t-testi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin (%0,6-3 kişi) apart tarzı özel yurttan ve (%0,2- 1 kişi) arkadaşları ile evde kaldığını belirtmiştir. Bu sebepten ötürü bu iki kategori analize dahil edilmeyerek, okul pansiyonu ve ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler arasında farklılık araştırılmıştır.

Bulgular öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde;

Okul giriş-çıkışlarında, merdivenlerde sıkışıklık yaşanmasına ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda bazen değerli eşya ya da para çalındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin başka öğrencilerden korktukları için okula gelmedikleri/gelemedikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissedirim” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu düşünüyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okul binası ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var düşüncesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

Bazı öğretmenlerin derslerinde öğrencilerin kendilerinin tedirgin hissetmelerine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

Okuldaki bazı öğrencilerin okula alkollü gelmelerine yönelik diğer öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$).

“Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler okul binasına rahatlıkla girebilir” düşüncesine yönelik öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$).

“Okuldaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edilme durumuna yönelik öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$).

Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceği düşüncesine yönelik öğrenci görüşleri arasında fark görülmemiştir($p>0,05$).

Okulda bazı öğrencilerin okul çevresi ve içerisinde sigara içmesine yönelik düşünceleri, barınma türlerine göre öğrenci algı düzeylerinde anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0,05$).

“Okulumuzdaki velilerin öğretmen yada yöneticilerle kavga ettikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

Öğrencilerin “Okula gelirken yada dönerken birilerinin fiziksel veya sözlü saldırı yapmasından korkma durumları” ile barınma türleri arasında öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda bazı öğrencilere aşağılayıcı ve alaycı isimler takılır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

“Okulumuzda öğrenciler tarafından dışlanan içine kapanık öğrenciler var” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin barınma türlerine göre okul güvenliği anketine ilişkin karşılaştırmaları t-testi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan test sonucunda öğrencilerin barınma türleri ile aşağıda belirlenen maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir($p<0,05$).

“Okulumuzda sürekli kavga eden veya kavga çıkararak belli öğrenciler vardır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.352$, $p=.019$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,62$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=2,24$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit ettikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=3.189$, $p=.002$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,42$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,90$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Okula gelirken yada okuldan dönerken trafik kazası geçirmekten korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=3.444$, $p= .001$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,06$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,53$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzdaki yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrenciler, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme vb.) bulunurlar” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür.($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.629$, $p= .009$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,39$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,94$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzda, öğrencilerin çekindikleri çete grupları var” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları barınma durumlarına göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.440$, $p= .015$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,00$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,63$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Hava karardığında okuldayken veya okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. ($t=2.098$, $p=.036$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=1,85$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,52$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Bazı öğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür.($p < 0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.246$, $p= .025$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($X =1,94$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($X =1,59$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

“Okulumuzun ve eşyalarının bakımsız olması (kırık sıra ve pencereler, bozuk sınıf ve koridor zemini vb.) nedeniyle öğrencilerin yaralanmasına neden olan kazalar yaşanır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p < 0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin barınma türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t=2.427$, $p= .016$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, **ailesiyle birlikte kalan** ($\bar{x}=2,11$) öğrenciler okul pansiyonunda kalan öğrencilere ($\bar{x}=1,73$) göre bu görüşe daha fazla katılmışlardır.

Öğrencilerin Barınma durumu değişkenine göre öğrenci algıları incelendiğinde otuz anket maddesinden yirmiiki maddede istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmezken sekiz maddede öğrencilerin algı düzeylerinde anlamlı derecede farklılıklar görülmüştür.Bu maddeler incelendiğinde tümünde evinde ikamet eden,her gün evden okula gidip gelen öğrencilerin katılım düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.İlgili anket maddeleri irdelendiğinde öğrencilerin okula gidip gelirken trafik kazası geçirmekten korktukları,hava karardığında okuldan dönerken kendimi tedirgin hissederim gibi maddeler olduğu görülmüş olup ortaöğretim kurumlarında günlük ders saati sayısının fazla olması,destekleme ve yetiştirme kurslarının ders saatlerinden sonra yapılması,kış mevsiminde havaların erken kararması gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin bu görüşlere katılma düzeylerinin daha fazla olduğu düşünülmektedir.

**Tablo 14:Öğrencilerin Okul Güvenliği İle İlgili Algı Düzeylerinin
Okul Türü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları**

Ölçek Maddeleri	Okul Türü	Kareler Toplamı	Ser. Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P Değeri
S1	Gruplar arası	238,084	7	34,012	19,959	,000
	Gruplar içi	845,241	496	1,704		
	Toplam	1083,325	503			
S2	Gruplar arası	73,628	7	10,518	8,047	,000
	Gruplar içi	648,355	496	1,307		
	Toplam	721,982	503			
S3	Gruplar arası	181,603	7	25,943	16,417	,000
	Gruplar içi	783,826	496	1,580		
	Toplam	965,429	503			
S4	Gruplar arası	60,049	7	8,578	8,186	,000
	Gruplar içi	519,753	496	1,048		
	Toplam	579,802	503			
S5	Gruplar arası	112,255	7	16,036	9,097	,000
	Gruplar içi	874,404	496	1,763		
	Toplam	986,659	503			
S6	Gruplar arası	92,969	7	13,281	7,410	,000
	Gruplar içi	888,960	496	1,792		
	Toplam	981,929	503			
S7	Gruplar arası	87,334	7	12,476	6,948	,000
	Gruplar içi	890,666	496	1,796		
	Toplam	978,000	503			
S8	Gruplar arası	66,935	7	9,562	6,201	,000
	Gruplar içi	764,825	496	1,542		
	Toplam	831,760	503			
S9	Gruplar arası	156,270	7	22,324	11,339	,000
	Gruplar içi	976,490	496	1,969		
	Toplam	1132,760	503			
S10	Gruplar arası	103,144	7	14,735	8,748	,000
	Gruplar içi	835,491	496	1,684		
	Toplam	938,635	503			
S11	Gruplar arası	30,604	7	4,372	4,947	,000
	Gruplar içi	438,346	496	,884		
	Toplam	468,950	503			
S12	Gruplar arası	13,018	7	1,860	3,071	,004
	Gruplar içi	300,339	496	,606		
	Toplam	313,357	503			

S13	Gruplar arası	50,869	7	7,267		
	Gruplar içi	794,891	496	1,603	4,534	,000
	Toplam	845,760	503			
S14	Gruplar arası	31,779	7	4,540		
	Gruplar içi	559,648	496	1,128	4,024	,000
	Toplam	591,427	503			
S15	Gruplar arası	169,318	7	24,188		
	Gruplar içi	821,889	496	1,657	14,597	,000
	Toplam	991,206	503			
S16	Gruplar arası	26,362	7	3,766		
	Gruplar içi	444,922	496	,897	4,198	,000
	Toplam	471,284	503			
S17	Gruplar arası	143,736	7	20,534		
	Gruplar içi	683,595	496	1,378	14,899	,000
	Toplam	827,331	503			
S18	Gruplar arası	61,659	7	8,808		
	Gruplar içi	743,180	496	1,498	5,879	,000
	Toplam	804,839	503			
S19	Gruplar arası	119,623	7	17,089		
	Gruplar içi	902,359	496	1,819	9,393	,000
	Toplam	1021,982	503			
S20	Gruplar arası	184,276	7	26,325		
	Gruplar içi	1108,151	496	2,234	11,783	,000
	Toplam	1292,427	503			
S21	Gruplar arası	118,188	7	16,884		
	Gruplar içi	765,423	496	1,543	10,941	,000
	Toplam	883,611	503			
S22	Gruplar arası	83,380	7	11,911		
	Gruplar içi	628,460	496	1,267	9,401	,000
	Toplam	711,839	503			
S23	Gruplar arası	52,736	7	7,534		
	Gruplar içi	517,066	496	1,042	7,227	,000
	Toplam	569,802	503			
S24	Gruplar arası	70,481	7	10,069		
	Gruplar içi	994,851	496	2,006	5,020	,000
	Toplam	1065,331	503			
S25	Gruplar arası	92,319	7	13,188		
	Gruplar içi	761,965	496	1,536	8,585	,000
	Toplam	854,284	503			
S26	Gruplar arası	44,655	7	6,379		
	Gruplar içi	833,052	496	1,680		
	Toplam	877,706	503		3,798	,000

S27	Gruplar arası	64,192	7	9,170		
	Gruplar içi	1009,568	496	2,035	4,505	,000
	Toplam	1073,760	503			
S28	Gruplar arası	34,594	7	4,942		
	Gruplar içi	871,500	496	1,757	2,813	,007
	Toplam	906,093	503			
S29	Gruplar arası	75,982	7	10,855		
	Gruplar içi	1061,445	496	2,140	5,072	,000
	Toplam	1137,427	503			
S30	Gruplar arası	119,678	7	17,097		
	Gruplar içi	814,273	496	1,642	10,414	,000
	Toplam	933,950	503			

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türlerine göre okul güvenliği anketine ilişkin karşılaştırmaları one way anova analizi ile yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin okul türleri ile okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerinde bütün maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p < 0,05$). Okul güvenliğine ilişkin maddelere yönelik öğrencilerin okul türleri arasındaki farklılıklar Tukey testi ile elde edilmiştir.

“Okul giriş çıkışlarında merdivenlerde sıkışıklık yaşanır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür ($p < 0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde (2-7 ve 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri 1-5-8-4 ve 6 numaralı lise öğrencilerinden daha yüksektir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür ($p < 0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 8-7-ve 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri 1-2-4-5 ve 6 numaralı lise öğrencilerinden daha yüksektir.

“Okulumuzda bazen değerli eşya yada para çalındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 2-8-4 ve 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri 1-5-6 ve 7 lise öğrencilerinden daha yüksektir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin başka öğrencilerden korktukları için okula gelmedikleri/gelemedikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 3 nolu lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğer okul gruplarındaki öğrencilerden daha yüksektir.

“Okulumuzda sürekli kavga eden veya kavga çıkaran belli öğrenciler vardır” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde 3-6 ve 7 numaralı lise öğrencilerinin katılımları diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit ettikleri olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$). Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde 3-6 ve 7 numaralı lise öğrencilerinin katılımları diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). Ortalamalar incelendiğinde 2-8-3 ve 7 numaralı lise öğrencilerinin katılımları diğerlerine göre daha yüksektir.

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissederim” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). Ortalamalar incelendiğinde 1-5-8 ve 7 numaralı lise öğrencilerinin katılımları diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu düşünüyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 1-5-4- ve 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri daha yüksektir.

Okul binası ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var düşüncesine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). 3 numaralı lisesi öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$). 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Bazı öğretmenlerin derslerinde öğrencilerin kendilerinin tedirgin hissetmelerine yönelik öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0,05$). 3 ve 2 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Okuldaki bazı öğrencilerin okula alkollü gelmelerine yönelik öğrenci algı düzeylerinde arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p<0,05$). 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

“Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler okul binasına rahatlıkla girebilir” düşüncesine yönelik öğrenci algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p<0,05$).3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okuldaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edilme durumuna yönelik öğrenci algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p>0,05$).3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceği düşüncesine yönelik öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p>0,05$). 3-7-2 ve 1 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Okulda bazı öğrencilerin okul çevresi ve içerisinde sigara içmesine yönelik öğrenci algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p>0,05$).5-2-8 ve 3 numaralı lise öğrencilerinin katılım düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

“Okulumuzdaki yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrenciler, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme vb.) bulunurlar” ifadesine ilişkin öğrenci algılarında anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin okul türlerine göre incelendiğinde, bu görüşe ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 3 numaralı lise öğrencilerinin bu görüşe katılım düzeyleri daha yüksektir.

“Okulumuzda, öğrencilerin çekindikleri çete grupları var” ifadesine ilişkin öğrenci algılarında anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları okul türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde 3 numaralı lise öğrencilerinin bu görüşe katılım düzeyleri daha yüksektir.

“Hava karardığında okuldayken veya okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur” ifadesine ilişkin öğrenci algılarında anlamlı bir fark

görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin okul türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.3 ve 6 numaralı lise öğrencilerinin bu görüşe olan katılım düzeyleri daha yüksek olarak gözlenmiştir.

“Bazı öğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar” ifadesine ilişkin öğrenci algı düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür($p<0,05$).Araştırma bulguları öğrencilerin okul türlerine göre incelendiğinde, bu algıya ilişkin öğrenci algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.4 ve 3 numaralı lise öğrencilerinin bu görüşe olan katılım düzeyleri daha yüksek olarak belirlenmiştir

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin okul türleri ile okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerinde bütün maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir.Okulların anket maddelerine katılım düzeyleri genel olarak incelendiğinde 3 numaralı lisede eğitim-öğretim gören öğrencilerin otuz anket maddesinden ondört maddeye yüksek katılım gösterdiği görülmüştür.3 numaralı okulun bazı öğrencilerinin taşınmalı eğitim kapsamında olması,yerleşim yerinden biraz dışarıda olması,okulun bahçe duvarının olmaması ve dışarıdan gelebilecek tehditlere açık olması,bina olarak engebeli bir arazide çukurda kalması,akademik olarak başarılı öğrencilerin tercih etmemesi gibi nedenlerden dolayı burada öğrenim gören öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin anket maddelerine katılımlarının fazla olduğu düşünülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TARTIŞMA,SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Tartışma

Bu bölümde araştırma sonucunda, öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri elde edilmiş ve bunlar tartışılmıştır.Araştırmada elde edilen bulgular ile alan yazında yapılmış olan ilgili araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılmaya çalışılmıştır.Böylelikle araştırma bulgularının diğer araştırma bulgularıyla olan benzerlik ve farklılıklarına dikkat çekilmiştir. Araştırma bulguları, alan yazındaki araştırma bulgularıyla birlikte ele alınırken, araştırmanın alt amaçları göz önünde bulundurulmuştur.

Öncelikle araştırma bulgularına verilen cevapların ortalamaları alınarak genel problem durumu ile ilgili tartışmaya yer verilmiştir.Daha sonra bulgular araştırmanın alt amaçlarından olan üç alt başlık altında (cinsiyet,sınıf düzeyi,gelir durumu) tartışmaya açılmıştır. Buna göre, araştırmanın birinci tartışma alt başlığı ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet açısından okul güvenliği algı düzeyleri olurken, ikinci alt başlık ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyi açısından okul güvenliği algı düzeyleri, üçüncü alt başlık ise, ortaöğretim öğrencilerinin gelir düzeyi açısından okul güvenliği algı düzeylerine yönelik değerlendirmelere yer verilmiştir

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde 9: Okul kantininde satılan gıdaların sağlıklı olduğu yönündeki görüşe $\bar{x}=3,0218$ ile öğrencilerin genel anlamda katıldıkları görülmekte olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada ise öğrenciler “Okul kantinindeki yiyecekler sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yöneliktir” maddesine katılmamaktadır.Bir başka deyişle öğrenciler, okul kantinlerindeki yiyecekleri sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olmadığını düşündükleri için araştırma sonuçları arasında farklılaşma görülmektedir.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde 29: Okulumuzdaki bazı öğrencilere alaycı ve aşağılayıcı isimler takılmasına yönelik anket maddesine $\bar{x}=2,6448$ ile öğrencilerin kısmen katıldıkları görülmüştür. Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada da benzer soru öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin bu görüşe katıldıkları tespit edilmiş olup araştırma bulguları arasında benzerlik oluşmuştur.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde12: Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla almasından korkuyorum ifadesine $\bar{x}=1,2976$ ile öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada da benzer soru öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup araştırma bulguları arasında benzerlik oluşmuştur.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde 20: Bazı öğrencilerin okul içinde ve çevresinde sigara içmesiyle ilgili $\bar{x}=3,1448$ ile öğrencilerin bu görüşe katıldıkları tespit edilmiş olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada da benzer soru öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin bu görüşe katıldıkları tespit edilmiş olup araştırma bulguları arasında benzerlik oluşmuştur.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde3: Okulumuzda bazen değerli eşya ya da para çalındığı olur ifadesine $\bar{x}=2,4048$ ile öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada da benzer soru öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup araştırma bulguları arasında benzerlik oluşmuştur.

Anket maddelerine verilen cevapların ortalamaları değerlendirildiğinde

Madde15: Okul bahçesine tehlikeli olan kişiler girebilir ifadesine $\bar{x}=2,0397$ ile öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırmada da benzer soru öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiş olup araştırma bulguları arasında benzerlik oluşmuştur.

1-Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Güvenliği Algıları

Araştırma toplam 504 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde %51,2'si (258 kişi) erkek, %48,8'i (246 kişi) kız öğrencidir.

Araştırma sonucunda öğrenci görüşlerini cinsiyet değişkenine göre incelediğimizde 2 anket maddesinde kızların,8 anket maddesinde erkeklerin lehine anlamlı fark bulunmuştur.Cinsiyet değişkeni açısından elde edilen sonuçlar şöyledir:

Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla;

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur.”

Bazı öğrencilerin tarafından okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirildiği ile ilgili güvenlik algısında erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmüş olup bu görüşe erkek öğrencilerin daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir.Bulgu tek başına değerlendirildiğinde Türkmen'in (2004) ve Özer'in (2006) yılında yapmış olduğu araştırma bulguları ile örtüşmektedir.Verilen cevapların ortalamalarına bakıldığında 1,7440 ortalama değer ile öğrencilerin genel anlamda bu görüşe katılmadıkları görülmüş olup Çalikoğlu'nun (2012) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir

“Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (duvar,kapı,masa vb)zarar verdiği olur.”

Yapılan araştırmada okul demirbaşlarına zarar verilmesi ile ilgili güvenlik algısında kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmüştür.Erkek öğrencilerin bu görüşe daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir.Kız öğrencilerin daha ağırbaşlı olması,erkek öğrencilerin bu yaşlarda kendini kanıtlamak ve güç gösterisinde bulunmak istemesi, erkek öğrencilerin şiddet olaylarına daha yatkın olması gibi nedenlerden dolayı okul demirbaşlarına daha fazla zarar verdikleri düşünülmekte olup,araştırma bulguları Türkmen'in (2004) yılında yaptığı araştırma bulguları ile örtüşmektedir.Ayrıca Çalikoğlu'(2012) ve Yıldırım'ın (2017) yılında

yapmış oldukları araştırmalarda da öğrenciler tarafından okullarda okul demirbaşlarına zarar verildiği tespit edilmiştir.Özen'in (2006) yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarında ise bazı öğrencilerin okul demirbaşlarına zarar verme ile ilgili güvenlik algısına kız öğrencilerin daha fazla katıldığı tespit edilmiş olup araştırma sonuçlarımız ile farklılaşma göstermiştir.Özen'in (2006) yılında yaptığı araştırma ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerini kapsadığı için araştırma sonuçları arasında farklılaşma olduğu düşünölmektedir.

“Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var.”

Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerlerin olduğu ile ilgili güvenlik algısında da erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu görölmüştür.Erkek öğrencilerin bu görüşe daha fazla katıldıkları tespit edilmiş olup Türkmen'in (2004) yılında yapmış olduğu araştırma ile örtüşmektedir.Verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde 2,1746 ortalama ile öğrencilerin bu görüşe çok fazla katılmadıkları görölmekte olup araştırma bulgularının Çalıkoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu ve “Okul binası öğrencilerin olumsuz davranışlar geliştirmesine uygundur” maddesine öğrencilerin çok fazla katılmadıkları belirtilmiş olduğundan araştırma sonuçlarımız ile örtüşmektedir.

“Okulumuzdaki öğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur.”

Öğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği ile ilgili güvenlik algısında kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu görölmüş olup erkek öğrencilerin bu görüşe daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir.Araştırma sonuçları Türkmen'in(2004) ve Özer'in (2006) yılında yaptığı araştırma bulguları ile örtüşmektedir.Bütün öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur maddesine verilen vevapların ortalamasının 1,4266 olduğu görölmekte olup genel anlamda öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiştir.Çalıkoğlu'nun (2012) araştirmasında ise öğrenciler, öğretmenlerinin öğrenciler tarafından tehdit edildiği ya da dövöldüğu görüşüne katılmamaktadır.

Buna göre öğrencilerin okullarında, öğretmenlerinin öğrenci tarafından tehdit edilmesi ya da dövülmesi gibi bir durumla karşılaşmadıklarını belirttikleri için araştırma sonuçlarımız benzerlik göstermektedir.

“Okulumdaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği olur.”

Öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği konularındaki okul güvenliğine ilişkin anket maddelerine erkek öğrencilerin katılım oranı daha yüksek olup elde edilen bu bulgular Özer'in (2006) araştırma bulguları ile örtüştüğü belirlenmiştir.

Kız öğrenciler ise erkek öğrencilere oranla;

Öğrenciler tarafından dışlanan, içine kapanık bazı öğrencilerin olduğu görüşlerine daha fazla katılmaktadırlar ve elde edilen bu bulgular Özer'in (2006) araştırma bulguları ile örtüştüğü belirlenmiştir.

“Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissederim.”

Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissederim ile ilgili anket maddesine araştırmamızda erkek öğrenciler ile kız öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu bu görüşe erkek öğrencilerin daha fazla katıldıkları görülmüştür. Türkmen'in (2004) yılında yapmış olduğu araştırma da ise öğrencilerin kendini okulda güvende hissetmesi ile ilgili maddede kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup araştırma sonuçlarımız ile örtüşmemektedir.

“Okul giriş çıkışlarında merdivenlerde sıkışıklık yaşanır.”

Okul giriş ve çıkışlarında sıkışıklık yaşanır maddesiyle ilgili kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Türkmen'in (2004) yılında yapmış olduğu araştırmada da ilgili maddede kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup araştırma sonuçlarımız ile örtüşmektedir. Verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde ise 3,1706 ortalama ile öğrencilerin genel anlamda bu görüşe katıldıkları görülmüş olup Çalikoğlu'nun (2012) yılında yapmış olduğu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, erkek öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin sorunların daha çok yaşandığı görüşünde oldukları söylenebilir. Kız öğrenciler ise erkek öğrencilere oranla, Öğrenciler tarafından dışlanan, içine kapanık bazı öğrencilerin olduğu ve bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (örn. duvarlar, kapılar, sıralar vb.) zarar verdiği görüşündedirler. Erkek öğrencilerin bu dönemlerde kendini ispat etme, ön plana çıkma isteği, okulun çevresinde daha fazla zaman geçirme çevreyi iyi tanıma, okullarda oluşan çete gibi gruplara girme konusunda daha istekli olması, okul içinde ve dışındaki çete kavgalarına karışma olasılıklarının daha fazla olması ve bu nedenle okula suç teşkil eden kesici, delici ve yaralayıcı aletleri yanında taşınması ve bu tür olaylara sıklıkla şahit olmasından dolayı erkek öğrencilerin okul güvenliği boyutundaki anket maddelerine katılma düzeyleri daha yüksek çıktığı düşünülmektedir.

2-Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Okul Güvenliği Algıları

Öğrencilerin sınıf dağılımlarının yer aldığı tablo 4'ü incelediğimizde dağılımın eşit olduğu görülmektedir. %26,6'sı 9. Sınıf, %26,6'sı 10.sınıf, %24,8'i 11.sınıf ve %22'si 12.sınıf öğrencileridir.

Araştırma sonucunda öğrenci görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde 12 anket maddesinde 9. Sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Sınıf düzeyi değişkenine göre elde edilen sonuçlar ile sınıf gruplarındaki farklılıkların kaynağını genel olarak incelediğimizde alt sınıfların okul güvenliğine ilişkin algıları daha yüksektir. 9. Sınıf öğrencilerin okulda ilk seneleri olduğu düşünülecek olursa ortama alışmamış olmaları, liseye uyum sağlama süreci, daha büyük bir okul, farklı çevre, dersle birlikte sınıf değiştirme gibi faktörlerden dolayı kendi içlerinde olumsuz bir tutum oluşturmaktadır.

Sınıf düzeyi değişkenine ilişkin sonuçların genel olarak ifade edilmesi gerekirse, alt sınıfların üst sınıflara oranla okul güvenliğini daha fazla sorun olarak algıladıkları söylenebilir. Sınıf düzeyine göre okul güvenliğine ilişkin algı düzeyleri

ile elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde Özer'in (2006) bulguları ile örtüştüğü tespit edilmiştir.

Geyin'in (2007) yaptığı bir araştırma sonucu ise 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilere nazaran; 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ise 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilere nazaran okullarındaki iklimi manidâr düzeyde daha güvenli algıladıklarını göstermektedir. Sınıf seviyeleri yükseldikçe okul iklimini güvenli algılayışta bir düşüş olduğu söylenebilir.Sınıf seviyesine göre okul güvenliğine ilişkin algı düzeyleri araştırmasında bulunan veriler ile Geyin'in (2007) yılındaki araştırmasında elde ettiği bulgularla farklılaştığı tespit edilmiştir.Araştırma sonuçlarının farklılaşma nedeninin Geyin'in (2007) yılında yapmış olduğu araştırmanın sadece genel liseleri kapsamı ve nüfus yoğunlu fazla,öğrenciler için risk kapsamı çok geniş olan İstanbul İlinde yapmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

3-Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Okul Güvenliği Algıları

Öğrencilerin aile aylık gelir dağılımlarını incelediğimizde %22,4'ünün (113 kişi) 0-2000 TL arası gelire sahip olduğu, %21'inin (106 kişi) 4001-6000 TL arası gelire sahip olduğu, %11,1'inin (56 kişi) 6000 TL üzeri gelire sahip olduğu ve %45,4'ünün (229 kişi) 2001-4000 TL arası gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda öğrenci görüşlerinin gelir düzeyi değişkenine göre 9 anket maddesinde gelir düzeyi en düşük çocuklarda anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Gelir düzeyi değişkenine göre elde edilen sonuçlar ile gelir gruplarındaki farklılıkların kaynağını genel olarak incelediğimizde düşük gelirli öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu,bu öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamada güçlükler yaşadığı,çevresel ve toplumsal faktörleri tehdit olarak algıladığını söyleyebiliriz.

Gelir düzeyi değişkenine ilişkin sonuçların genel olarak ifade edilmesi gerekirse, gelir durumu 0-2000 TL olan öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Son yıllarda toplumdaki gelir

adaletsizliğinin ve yoksullaşma oranının artması, ergenlerde şiddet olayının artmasının nedenlerindedir (Balcioğlu,2000). Araştırmalar ekonomik bŸyümenin şiddet riskini azalttığını, gelir eşitsizliğini de şiddet riskini artırdığını göstermektedir. Genel olarak ailenin sosyo-ekonomik dŸzeyinin dŸřük olması gelecek şiddetle ilişkilidir (Krug ve ark., 2002b).

4.2.Sonuç

GŸnŸmŸzde okullar, toplumun bŸtŸn bireylerinin eğitiminde bir şekilde etkili olan kurumlar halindedir. Kişinin eğitilmesinde ve kendisine uygun bir sosyal rol edinmesinde okulun ōnemli bir role ve işleve sahip olduğu sŸylenebilir. Bu aığdan bakıldığında okul, ōđrenciye hayatında ihtiyaı duyacağı bilgi ve yaşantıların uygun ve doğru bir şekilde aktarıldığı eğitim kurumu olarak da kabul edilebilir. Bu aktarımın sorunsuz bir şekilde gerıekleşebilmesi iıin ōđrencilerin kendilerini tamamen gŸvende hissetmeleri gerekmektedir. ıŸnkŸ bireyin kendini gŸvende hissettiği ōlıŸde ōđrenmeye karşı aıık ve istekli hale gelmektedir. Bu durum da okullarda hem ōđrencilerin hem de onların eğitiminden sorumlu olan bireylerin gŸvenliđinin sağlanması zorunluluğunu doğurmaktadır.

GŸvenli okulların oluşturulabilmesi iıin okuldaki bŸtŸn bireylerin kendilerini fiziksel, ruhsal ve toplumsal yŸnden gŸvende hissedebilecekleri bir okul ortamının oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca okulların fiziksel koşullarının ve fiziksel ıevresinin de gŸvenli bir şekilde oluşturulmuş olması şarttır. Bu durumda okul gŸvenliđinin, okuldaki bireylerin sağlık, temizlik, beslenme sorunları, psikolojik ve toplumsal gŸvenlikleri ve okulların fiziksel ortam ve fiziksel ıevrelerindeki gŸvenlik ile doğrudan ilişkili olduğu sŸylenebilir. Bir okulun gŸvenli olması,o okuldaki bŸtŸn bireylerin gŸvenliđin bŸtŸn alt boyutlarında kendilerini tamamen gŸvende hissetmeleri ile mŸmkŸn olabilmektedir.

Bu araştırmada ortaōđretim ōđrencilerinin okul gŸvenliđine ilişkin gŸrŸřlerinin ōđrenilmesi amaılanmıştır. Bu amaıla ōđrencilerin ōncelikle demografik ōzellikleri ōđrenilmeye ıalışılmıştır.Anket formu ek-1 de ōđrencilerin cinsiyeti,sınıf dŸzeyi,aile gelir durumu,barınma durumları ve okul tŸrleri hakkında bilgi toplanmıştır.Anket formu ek-2 de ise ōđrencilere 30 maddelik okul gŸvenliđine

ilişkin ifadeler verilmiş ve bu ifadelere katılma düzeyleri hakkında 5li likert ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar SPSS programı ile analiz edilerek öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algı düzeylerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu görüşlerin cinsiyete, sınıf seviyesine, gelir durumuna, barınma durumuna ve okul türüne göre anlamlı farklılığı incelenmiştir. Bu nedenle betimsel nitelikli bu araştırmada amaca uygun olduğu düşünülen tarama modelinden yararlanılmıştır.

Araştırmada bulgular, literatür taraması ve veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anketin uygulanması sonucunda elde edilen verilere dayandırılmıştır. Araştırma sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse ortaöğretime devam eden öğrencilerimizin kendilerini okul bahçesinde güvende hissettikleri, okula gelirken ve giderken kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Okul kantinlerinde satılan gıdaların güvenli olduğu yönündeki görüşe öğrenci katılımının fazla olduğunu ancak okul ve çevresinde sigara içen öğrencilerin olduğu ile ilgili maddeye de katılımın fazla olduğu görülmektedir. Araştırmanın alt amaçlarına göre değerlendirme yapacak olursak;

- Cinsiyete göre erkek öğrencilerin
- Sınıf seviyesine göre 9. sınıf öğrencilerin
- Barınma durumuna göre evinde ikamet eden öğrencilerin
- Gelir durumuna göre aile geliri en düşük (0-2000 TL) olan öğrencilerin
- Okul türüne göre 3 numaralı lise öğrencilerinin

okul güvenliğine ilişkin görüşlerinde ve anket maddelerine katılma oranlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

4.3.Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde çalışmanın sonuçlarına dair Milli Eğitim Bakanlığı ve Üst Yönetim ile okul/kurum yöneticilerine önerilere yer verilmiştir.

4.3.1.Milli Eğitim Bakanlığı ve Üst Yönetim İçin Öneriler

1-Eğitim kurumlarının yapımında fiziki olarak büyük okullardan ziyade küçük ve kontrol edilebilir okulların inşa edilmesi daha güvenli bir okul ortamı sunabilir.Milli Eğitim Bakanlığı olarak kullanılan tip projelerin (okul,pansiyon vb.) inşa edilecek bölgenin coğrafi ve beşeri şartlarına göre okul güvenliği konusu göz önünde bulundurularak revize edilmesi sağlanmalıdır.

2-Belediyeler ile işbirliği içinde çalışılarak okul ve çevresinde tütün ürünleri satışı yapan yerlerin tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması sağlanmalıdır.

3-Öğrenci disiplin yönetmelikleri gözden geçirilmeli;başta tütün ve ürünlerinin kullanımı gibi öğrencilerde gözlenen istenmeyen davranışları önlemek amacıyla yönetmelik maddelerinde caydırıcılığı arttırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

4-Mevcut binaların deprem analizleri yapılarak gerekli tedbirlerin alınması için çalışmalar yapılmalıdır.

5-Değerler eğitimine daha fazla önem verilerek öğrencilerimizin birbirlerine öğretmenlerine ve topluma karşı saygılı,görev ve sorumlulukları bilen birer vatandaş olarak yetiştirilmeleri için gerekli müfredat ve çalışmaların yapılması sağlanmalıdır.

6-Okullarımızın mevcut binalarında derslik sayılarına göre kontenjan planlaması yapılarak öğrenci kayıtlarının bu doğrultuda yapılması sağlanmalıdır.

7-Okul güvenliğini tehdit eden faktörler veri şeklinde Okul ve Bakanlık veri tabanında tutularak okulların güvenlik açıkları tespit edilerek okul güvenliği risk haritalarının çıkarılması sağlanmalıdır.

8-Ders müfredatlarına öğrencilerin bilinçlenmesi için okul güvenliği ile ilgili konular eklenebilir.

9-Yayımlanan yönetmeliklerde (Taşıma yoluyla eğitime erişim yönetmeliği, Okul servisleri yönetmeliği vb.) okul güvenliğine uygun maddeler eklenmelidir.

4.3.2.Okul/Kurum Yöneticileri İçin Öneriler

1-Bina durumu göz önünde bulundurularak kontenjandan daha fazla öğrenci kaydının yapılmaması sağlanmalıdır.

2-Okul rehberlik öğretmenin özellikle tütün ve ürünlerinin zararları hakkında öğrencileri bilgilendirici görüşmeler yapması sağlanmalıdır.

3-Tütün ve ürünleri kullanan öğrenciler varsa tespit edilmeli,öğrenci velileri ile görüşmeler yapılarak gerekli önlemler alınmalıdır.

4-Bina demirbaşlarının öğrenciler üzerine zimmetlenmesi,öğrenciler ile okul başlamadan önce sözleşme imzalanması gibi uygulamalar ile okul demirbaşlarına verilen zararların en aza indirilmesi sağlanmalıdır.

5-Sınıflarda ayın öğrencisi gibi uygulamalar ile öğrencilerin birbirlerine karşı olan tutum ve davranışlarının olumlu yönde geliştirilmesi sağlanmalıdır.

6-Okul güvenliği konusunda öğrencilerimizin bilgilendirilmesi (sağlıklı gıda,seminer,yangın tatbikatı,deprem tatbikatı vb.) sağlanmalıdır.

7-Öğrencilere okul güvenliği temalı kısa film, belgesel, tiyatro vb. belirli günlerde öğrencilere izletilerek bilinç oluşturulabilir.

8-Güvenlik içerikli broşürler ve afişler okul koridorlarına asılabilir.

9-Okulun fiziki şartlarına göre öğrencilerin kontrolünün sağlanması açısından nöbetçi öğretmen sayısı rasyonel olarak planlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Adelman, H. ve Taylor, L. (2002), Fostering school, family and Community involvement. safe and secure: Guides to creating safer schools.

Âdem, Mahmut. Eğitim Planlaması, Ekinoks Yay., Ankara, 2009.

AFAD. Olağandışı Durumlarda Yaşamı Sürdürme. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, İstanbul, 2011.

Akdağ Şenyurt, Arzu; Gizem Tanay; Hakan Özgül; Lütfiye Kelleci Birer; Özlem Kara. Türkiye’de Engellilik Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu 1 Ocak – 30 Haziran 2010. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2011.

Akın, Ayşe; Nalân Hodoğlugil; Gonca Oktay Koçoğlu; Devaraj A. Supramaniam; Yunus Aydın; Ali Bacanlı; Cüneyt Barut; Koray Başar; Pınar Çağlar, “Altındağ Merkez Sağlık Ocağı Bölgesindeki Beş Okulda Okul Sağlığı Uygulamalarının Değerlendirilmesi.” Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni, , Cilt 19, Sayı (3), Temmuz 2000, 1-5.

Aktepe, Evrim. “Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 2009; 1, 95-119.

Alaimo, Katherine; Christine M. Olson; Edward A. Frongillo Jr; Ronette R. Briefel “Food Insufficiency, Family Income, and Health in US Preschool and School-Aged Children”, American Journal of Public Health, Vol. 91, No. 5, 2001, 781-786.

Arabacı, İ.Bakır. “Ortaöğretim Okullarında Sağlık Hizmetlerinin Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)” Eğitim ve Bilim., Cilt 35, Sayı 158, 2010, 101-114.

Ardıç, Ali. Öğrencilerin Okul Kantinlerindeki Tüketim Tercihleri ve Kantinlerin Değerlendirilmesi, MEB, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Araştırması, Kaynak Kitaplar Serisi, Ankara, 2008.

Atman, Ü. C. (2004). Çocuğa Yönelik Şiddet: İhmal / İstismar Çocuk Formu Dergisi Mayıs-Ağustos 2004, 72-76.

Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8,206-214

Balcı, A., (1993).Sosyal Bilimlerde Araştırma (Yöntem, Teknik ve İlkeler).3. Baskı, Ankara: Pegem-A yayıncılık.

Başar, Hüseyin. Sınıf Yönetimi. Geliştirilmiş 10. Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.

Başar, Mustafa Aydın. İlköğretim Kurumlarının Olanakları(Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2003, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Başaran, İ. E.,(2007). Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Ekinoks.

Başbüyük, O. ve Karakuş, Ö. (2010). Sosyal Düzensizlik ve Toplum Destekli Güvenlik Politikaları Sosyoloji Araştırma Dergisi, 13(2), 65-97

Bellamy, I. (1981). Towards a Theory of International Security. Political Studies.(29/1) 99-108.

Binnis, Katherine; Dana Markow. The Metropolitan Life Survey Of The American Teacher, 1999: Violence In America's Public Schools – Five Years Later A Survey Of Students, Teachers And Law Enforcement Officers. Conducted for: THE METROPOLITAN LIFE INSURANCE COMPANY. New York: Louis Harris & Associates, Inc., 1999.

Booth, K. (2003). Güvenlik ve Özgürleştirme. Avrasya Dosyası Güvenlik Bilimleri Özel.(Çev. Çiğdem Şahin). 9 (2). 51-70.

Bökeoğlu, Ö. Ç. ve Yılmaz, K. (2008). İlköğretim Okullarında Örgütsel Güven Hakkında Öğretmen Görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Bahar, Sayı:54, 211-233.

Brener, Nancy D.; Lani Wheeler; Linda C. Wolfe; Mary Vernon-Smiley; Linda Caldart-Olson, "Health Services: Results From the School Health Policies and Programs Study 2006." Journal of School Health, 77, 2007, 464-485.

Bucher, Katherina T; M.Lee Manning. "Creating Safe Schools" Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, v79 n1, 2005, 55-60.

Burnett, Gary; Garry Walz. "Gangs in the Schools". ERIC Digest 99 (ED372175), 1994.

Buzan, B. (1991). People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era.Great Britain: Harvester Wheatsheaf.

Carter, Sherry P.; Stanley L. Carter. "Planning Safer Schools". American School and University; v73 n12, 2001, 168-70.

Cerit, Y. (2009). "Öğretmenlerin Örgütsel Güven Düzeyleri ile İşbirliği Yapma Düzeyleri Arasındaki İlişki", Eğitim Fakültesi Dergisi, XXII (2), ss.637-657.

Çalık, Temel; Yaşar Özbay; Arif Özer; Türker Kurt; Mehmet Kandemir. "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zorbalık Statülerinin Okul İklimi, Prososyal Davranışlar, Temel İhtiyaçlar Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 15, Sayı 60, 2009, 555-576.

Çalışkan Maya, İlknur Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi. Anı Yayıncılık, Ankara, 2011

Çelik, Kazım. Okullarda Acil Durum Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2007.

Çetinkaya, Selma; Seher Arslan; Naim Nur; Ö.Faruk Demir; Deniz Özdemir; Haldun Sümer. “Sivas İl Merkezinde Sosyoekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Depresyon Düzeyi” New/Yeni Symposium Journal. Cilt 46 | Sayı3, Temmuz 2008, 99-103.

Çocuk Sempozyumu. Dünya Çocuklarının Mutlu Geleceği İçin 2. Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumu Sonuç Bildirgesi. 2010

Dedeoğlu, B. (2008). Uluslararası Güvenlik ve Strateji İstanbul: YeniYüzyıl Yayınları.

Demir, S. (2009). Avrupa Güvenlik Mimarisinin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'nin Bu Güvenlik Mimarisindeki Yeri Güvenlik Stratejileri Dergisi S.9,9-50.

Dönmez, Burhanettin. “Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı:25, 2001,63-74.

Dönmez, Burhanettin “Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul”. Ed: Yüksel Özden. Sınıf Yönetimi, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004, 89-115.

Dönmez, Burhanettin; Niyazi Özer. Yöneticiler, Öğretmenler, Öğrenciler ve Veliler için Okul Güvenliği ve Güvenli Okul, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.

Driscoll, J.W. (1978). Trust And Participation If Organizational Decision Making As Predictors Of Satisfaction. Academy of Management Journal, 21:44,44-56.

Durmuş, Emine. “Cinsel Taciz: Üniversite Öğrencilerinin Algı ve Tepkileri”. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildirisi, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 2004. 1-11,

Dünya Sağlık Örgütü, World Report of Violence and Health (2002).

Dwyer, Kevin; David Osher. Safeguarding Our Children: An Action Guide. U.S. Departments of Education and Justice, American Institutes for Research., Washington, D.C , 2000.

Erden, M., (1985).Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Alkım Yayınları

Erol, Ferhat. Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2009.

Espelage,Dorothy .L.; Susan M. Swearer . Bullying in North American Schools Second Edition,. Routledge Taylor & Francis, New York, 2011.

Fidan, N. ve Erden, M. (1998). Eğitime Giriş. Ankara: Meteksan Matbaacılık.

Fidan, N. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem Akademi.

Fox, James Alan; Delbert S. Elliott; R. Gil Kerlikowske; Sanford A. Newman; William Christeson. Bullying Prevention Is Crime Prevention A report by FIGHT CRIME: INVEST IN KIDS, Fight Crime: Invest In Kids, Washington DC, 2003.

Gaustad, Joan. “Gangs” ERIC Digest Series Number EA52 ED321419, 1990.

Gefen, D. Karahanna E. ve D. Straub (2003). Trust and TAM in Online Shopping: An Integrated Model, MIS Quarterly, 27:1, 51-90.

Gershoff, Elizabeth T.Report on Physical Punishment in the United States: What Research Tells Us About Its Effects on Children. Columbus, OH, Center for Effective Discipline, 2008.

Gordon, Douglas. School Health Centers, National Clearing House For Educational Facilities, Washington, DC, 2010.

Gottfredson, G. D ve Gottfredson, D. C. (1985). *Victimization in schools*. New York: Plenum Press

Gök, Fatma. “Eğitim Hakkı: Türkiye Gerçeği”. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildirisi, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 2004,

Green, Marry. W. *The Appropriate and effective use of security technologies in U.S. Schools: A Guide for schools and law enforcement agencies.*: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, Washington, DC 1999.

Hoy, W. K. ve Tschannen-Moran, M. (2003). *The conceptualization and measurement of faculty trust in schools: the omnibus t-scale*. (Edt: W. K.Hoy ve C. G. Miskel). *Studies in leading and organizing schools*. (pp. 181–208). Greenwich: Information Age Publishing.

Huff, L. ve L. Kelley (2003), *Levels of Organizational Trust in Individualist Versus Collectivist Societies: A Seven Nation Study*. *Organization Science*, Vol 14:1.

Humphreys, Tony. *Disiplin Nedir? Ne Değildir? Çeviri: Berat Çelik, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2001.*

Hutton, Thomas; Kirk Bailey. *School Policies and Legal Issues Supporting Safe Schools*. The Hamilton Fish Institute on School and Community Violence & Northwest Regional Educational Laboratory. The George Washington University, Washington. DC, 2008.

Işık, Halil.” *Öğrenme Ortamlarının Fiziksel Düzeni*”. Editörler: Mehmet Şişman-Selahatin Turan, *Sınıf Yönetimi, Öğreti*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004a, 11-24.

Işık, Halil. “Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”, Milli Eğitim Dergisi Sayı: 164 2004b, 154-161.

Işık, H. (2006). Çocuk Suçluluğu ve Okullar İle İlişkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 287-299

Işık, Halil. “Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Kavramsal Bir Analiz”, İlk öğretmen Eğitimci Dergisi, Ocak 2009, 26-31.

Kadel, S. (1995). Reducing school violence: building a framework for school safety. Office of educational research and improvement, ERIC document reproduction service no: ED391227.

Kadel, Stephanie; Jim Watkins; Joseph Follman; Cathy Hammond. Reducing School Violence: Building a Framework for School Safety. SERVE - SouthEastern Regional Vision for Education United States, 1999.

Kapıcı, Emine Gül. “İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi.”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt: 37, sayı: 1, 2004, 1-13.

Karal, D. (2011). Korkmadan Öğrenmek. Okul ve Okul Çevresi Güvenliği USAK Sosyal Bilimler Araştırma Merkezi

Kartal, Hülya; Asude Bilgin. “Bullying and school climate from the aspects of the students and teachers.” Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research, 36, 2009, 209-226.

Kartal, D. (2011). Korkmadan öğrenmek: okul ve okul çevresi güvenliği (11–06). Uşak: Uşak sosyal araştırmalar merkezi

Kayabaş, Ergün; Özgür Mehmet Kütküt. Türkiye’de Din veya İnanç Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu 1 Ocak – 30 Haziran 2010. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2011.

Kepenekçi, Y. ve Özcan, A. (2000). Okullarda Suçun Önlenmesi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 33(1), 153-163.
10.1501/Egifak_0000000033

Kılıçcı, Yedigâr. Okulda Ruh Sağlığı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.

Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir değerlendirme. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. 29(152). 149-17.

Kolbe, Lloyd J. "School health programs Education reform (The Goals of Modern school Health Programs)", National Association of State Boards of Education. The State Education Standard | Autumn 2002, 4-11.

Krug, Etienne G.; Linda L. Dahlberg; James A. Mercy; Anthony B. Zwi; Rafael Lozano. World Report on Violence and Health. World Health Organization, Geneva, 2002.

Kumar, Revathy; Patrick M. O'Malley; Llyod D. Johnston. "Association between physical environment of secondary schools and student problem behavior. A National Study 2000-2003", Environment and Behavior, Vol 40(4),2008, 455-486.

Kurul Tural, Nejla. "Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:35 Sayı 1-2, 2002, 39-54.

Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2009). Öğrencilerin Okul Ortamında Kurallara Uygun Davranma Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 10, Sayı 1, 183-196.

Lewicki, R.J. ve B.B. Bunker (1996). Developing And Maintaining Trust In Work Relationships. Roderick M Kramer ve Rom T.Tyler (Ed), Trust in

Organizations:Frontiers of Theory and Research, 114-139, Sage Publications, London.

Lewis, J.D. ve A. Weigert (1985). Trust as a Social Reality. Social Forces, 63.

Losen, Daniel J. School Discipline: What the Research Tells Us--Myths and Facts.,ERIC ED524710, NEPC Discipline Resource Sheet. National Education Policy Center, 2011.

Louis, K.S. (2007). Trust and improvement in schools. J Educ Change, 8, 1-24.

Mahiroğlu, Ahmet; Bekir Bulu. “Orta ğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları”. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, (1) 1, 2003, 81-95.

Manitoba Education Training and Youth. Positive School Climate. In: Towards Inclusion From Challenges to Possibilities: Planning for Behaviour. Manitoba Education, Training and Youth, School Programs Division. Manitoba R3J 0Y9, 2001a.

Manitoba Education Training and Youth. Creating a Positive School Climate. In: Towards Inclusion: Tapping Hidden Strengths Planning for Students Who Are Alcohol-Affected. Manitoba Education, Training and Youth, School Programs Division. Manitoba R3J 0Y9, 2001b.

Mayer, R.C., J.H. Davis ve F.D. Schoonman (1995). An Integrative Model of Organizational Trust. Academy of Management Review, 20, 709-734.

MEB. İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961.

MEB-UNICEF (2006). Eğitim ortamlarında Şiddetin nlenmesi ve azaltılması hizmet-ii eğitim eğitimci kitabı. Ankara: MEB

Memduhoğlu, Hasan Basri; Murat Taşdan. “Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(34), 2007, 68-80.

Nansel ,Tonja R.; Mary Overpeck; Ramani S. Pilla; W. June Ruan; Bruce Simons-Morton; Peter Scheidt. “Bullying Behaviors Among US Youth Prevalence and Association With Psychosocial Adjustment”. JAMA, Vol 285, No. 16, 2001, 2094-2100.

Nicholson, Lois; James Wyche. Schools and Health: Our Nation's Investment., USA: National Academies Pres., Washington, DC, 1997.

NSW Department of Community Service .“Çocuk Tacizini ve İhmalini Önlemek” , 2005.

Oğuzkan, A. F. (1974). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Okutan, Mehmet. “Disiplin Problemlerinin Sürekliliği.”, Editör: Emin Karip. Sınıf Yönetimi., PegemA Yayıncılık, Ankara, 2002, 6-12.

Olweus, Dan. “Sweden”. In Peter K. Smith; Yohji Morita; Josine Junger-Tas; Dan Olweus; Richar Catalano & Philip Slee (Eds), The Nature Of School Bullying: A Cross-National Perspective. Routledge, London and New York, 1999, 7-27.

Osher, David; George G Bear; Jeffrey R Sprague; Walter Doyle. “How Can We Improve School Discipline?”, Educational Researcher, Vol. 39, No. 1,2010, 48–58.

Ovayolu, Nimet; Özlem Uçan; Selver Serindağ. “Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri”. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, 2007, 13-22.

Ögel, K., Tarı, I. ve Eke, C. Y. (2006). Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme. İstanbul: Yeniden Yayınları no:17.

Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 213-224.

Özer, Niyazi; Burhanettin Dönmez. "Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler", Milli Eğitim Sayı:173, 2007, 299-313.

Pepler, Debra J.; Wendy Craig. Making a Difference in Bullying. Report #60, 2000,

Pişkin Metin; Selahiddin Öğülmüş; Murat Boysan. Güvenli Okul Ortamı Oluşturma Öğretmen ve Yönetici Kitabı. Liselerde Şiddetin Saptanması ve Okul Temelli Şiddeti Önleme Programının Geliştirilmesi Projesi Kitapçığı, TÜBİTAK Ankara Üniversitesi, 2011.

Pollack, Ira; Carlos Sundermann. "Creating Safe Schools: A Comprehensive Approach", Juvenile Justice Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP). Volume VIII. Number 1, 2001, 13-20.

Psunder, Mateja. "Identification of discipline violations and its role in planning corrective and preventive discipline in school", Educational Studies, 31(3), 2005, 335-345.

Public Schools of North Carolina State Board of Education Safe Schools Facilities Planner Environmental Control, School Size, Health and Life Safety, School Climate and Order. Raleigh: Public Schools of North Carolina State Board of Education Department of Public Instruction, 1998.

Reinboldt, Wendy. "Adolescent Interactions with Gangs Family and Neighborhoods: An Ethnographic Investigation", Journal of Family Issues, Beverly Hills: Vol:22, is: 2, 2001, 211-242.

Robbins, S.P ve D.A. Deconze, (2001). Fundamentals Of Management; Essential Concepts And Applications. New Jersey: Prentice Hall.

Rosiak, John. "Developing Safe Schools Partnerships with Law Enforcement", Forum on Public Policy Online. Vol 2009 No:1 Spring 2009 Edition, 1-18.

Rousseau, D., Sitkin, M., Burt, S.B. vd. (1998). Not So Different After At All: A Cross- Discipline View of Trust. Academy of Management Review, 23: 393-405.

Sargut, S. (2001). Kùltùrler Arası Farklılaşma ve Yönetim, Ankara: İmge Kitapevi.

Seven, Serdal. Çocuk Ruh Sağlığı, Pegem Akademi, Ankara, 2008.

Shapiro, D.L., Sheppard, D.H., ve C. Cheraskin (1992). Business On A Handshake. Negotiation Journal, 8:4,365-377.

Shelton, A.J., Owens, E.W., & Song, H. (2009). An examination of public school safety measures across geographic settings. JSchHealth, 79, 24-29.

Sherer, Yiping C.; Amanda B. Nickerson. "Anti-Bullying Practices in American Schools: Perspectives of School Psychologists", Psychology in the Schools, Vol. 47(3), 2010, 217-229.

Smith, Peter K.; Paul Brain. "Bullying in Schools: Lessons From Two Decades of Research". Aggressive Behaviour. Volume 26, 2000, 1-9.

Stephens, R.D. (1995). Safe Schools: A Hand Book for Violence Prevention. National Educational Service, Bloomington.

Stewart, E.A. (2003). School social bonds, school climate, and school misbehavior: a multilevel analysis. Justice Quarterly. 20(3), 575- 604.

Suarez, T. M. (1992). Creating safe environments for learning in north carolina's public schools. North Carolina Educational Policy Research Center. ERICDocument Reproduction Service No:ED373406.

Sünbül, A. M., (2004). Öğretim Sürecinin Planlayıcısı ve Uygulayıcısı Olarak Öğretmen Eğitime İlişkin Çeşitlemeler, Ed. M. Gürsel, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Şişman, Mehmet. Örgütler ve Kültürler, PegemA Yayınları, Ankara, 2002.

T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. Kentleşme Şurası 2009. Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk Yönetimi Komisyonu 4. T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara, 2009.

T.C. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı, Editörler: Hilal Özcebe, Betül Ulukol, Salih Mollahaliloğlu, Nazan Yardım, Feray Karaman, T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2008.

Taşdan, M & Memduhoğlu, H.B.. (2008). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 3(34), 69-83.

Tezcan, M., (1997).Eğitim Sosyolojisi. Ankara.

Tschannen-Moran, M. (1998). Trust and collaboration in urban elementary schools (Unpublished Doctoral Dissertation). Ohio: The Ohio State University.

Tschannen-Moran, M. & Hoy, W. (2000). A Multidisciplinary analysis of the nature, meaning and measurement of trust. Review of Educational Research, 70 (4), 547- 593.

Türk Eğitim Sen. Şiddet ve Taciz Anket İlköğretim 7.ve 8. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin “Okulda Şiddet” ve “Taciz” Kavramlarına İlişkin Kavramsallaştırmaları. Türk Eğitim Sen Genel Merkezi, Ankara, 2005.

Tüzün, İ. K., (2007) “Güven, Örgütsel Güven ve Örgütsel Güven Modelleri”, Başkent Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Ankara,

Uludağ, Ş. (2001). Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi

Uluğ, Atilla “Nasıl Bir Afet Yönetimi?”. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Kent Sempozyumu Bildirisi, 2009,

UNICEF. Corporal Punishment In Schools In South Asia, 2001a.

UNICEF. Less Fearful, More Active. The Psychological School Project for Children Affected by the 1999 Earthquakes in Turkey, UNICEF, Ankara, 2001b.

Verdugo, Richard.R.; Jeffrey M.Schneider. “School Quality, Safe Schools: An Empirical Analysis”. Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 3(1), 2005. 96-117.

Yağcı, E. (2009). Üçüncü Bölüm. A. Solak.(Ed), Eğitim ve Şiddet(87-101). Ankara: HEGEM Yayıncılık

Yaman, Melek; Nurcan Yabancı; Ayşe Şimşek; Döndü Kılıç. “Taşınmalı ve Normal Eğitim Kapsamındaki Öğrencilerin Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi”. Milli Eğitim Dergisi, 35(174), 2007, 304-317.

Yaman, Erkan; Nuray Ayar. “Okul Güvenliğine Farklı Bir Yaklaşım: Okul Polisi Uygulaması.”, SAÜ Fen Edebiyat Dergisi (2009-II) , 2009, 147-171.

Yaman, Erkan; Ezgi Çetinkaya Mermer; Sennur Mutlugil. “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Etik Davranışlara İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Araştırma.”, Değerler Eğitimi Dergisi Cilt 7, No. 17, 2009, 93-108.

Yeşilyaprak, B., (2006). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri: Gelişimsel yaklaşım
Ankara: Nobel Basımevi

Zand, D. E. (1971). Trust And Managerial Problem Solving. *Administravite Science Quarterly*, 17, 229-239.

Welsh, W. (2000), The effects of school climate on school disorder, *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, 567, 88–107.

Wong, Carol A.; Jacquelynne S. Eccles; Arnold Sameroff. “The influence of Ethnic Discrimination and Ethnic Identification: On African-American Adolescents” School and Socio-Emotional Adjustment”. *Journal of Personality* 71:6, December 2003, 1197-1232.

Worchel, P. (1979). Trust and Distrust. In G.W. Austin ve S Worchel (Eds.),
The Social

Psychology and Intergroup Relations, Belmont, CA:Wadsworth

Ek:1 Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Araştırma İzin Onayı

T.C.
BİLECİK VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 21174680-604.01.01-E.7730985
Konu :Anket Çalışması

17/04/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün
22.08.2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelge.

İlgi Genelge gereği, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Altı GÜDER'in 2018-2019 eğitim-öğretim yılında "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı Düzeyleri" konulu anket çalışmasını ilimiz merkezindeki resmi/özel ortaöğretim kurumlarında yapmak istemektedir.

Genelge gereği Anketle'nin Müdürlüğümüzce onaylanmış ve Mühürlermiş nüshalarının Kurum Müdürlüğünün sorumluluğunda uygulanması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ramazan ÇELİK
Milli Eğitim Müdürü

OTUR
17/04/2019

Rahmi KÖSE
Vali a.
Vali Yardımcısı.

Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Eğitim Müdürlüğü T.C. Cumhurbaşkanlığı No: 3-11100
E-Posta: 22012901182@meb.gov.tr / 22012901182@meb.gov.tr
E-posta: 22012901182@meb.gov.tr / 22012901182@meb.gov.tr

Bilgi için: Saliha AYRAZ
Saliha AYRAZ
Tel: 0228 280 100

Yardımcı Müdür
534
0228 280 1112

Ek:2 Okul Güvenliği Anketi

Değerli Öğrenci,

“Ortaöğretim (Lise) Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algıları(Bilecik İli Örneği)” konulu araştırmanın bilgi toplama aracı olan bu anket iki bölümden oluşmaktadır.Her bölümde yer alan soruların nasıl cevaplandırılması gerektiği bölüm başlarında açıklanmıştır.Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.Cevaplarınızı bu açıklamalara göre eksiksiz ve içtenlikle vermeniz araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkileyebileceğini unutmayınız.Araştırmanın bulguları ayrıca özet halinde okullarınıza gönderilecek ve sonuçtan haberdar olmanız sağlanacaktır.Bu anket yoluyla elde edilecek bilgiler tamamen gizli tutulacaktır.Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur.

Soruları içtenlikle cevaplandırarak,araştırmaya yapacağınız önemli katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Ali GÜDER

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır.Her soruda size uygun seçeneği “( )” içerisine “X” işareti atarak belirtiniz.

Okulunuz :.....Lisesi

Cinsiyetiniz : ( )KIZ ( )ERKEK

Sınıfınız : ( )9.SINIF ( )10.SINIF ( )11.SINIF ( )12.SINIF

Ailenizin Aylık Gelir Durumu :( )0-2000 TL Arası ( )2000-4000TL Arası

( )4001-6000TL Arası ( )6000 TL ve üstü

Barınma Durumunuz : ( ) Ailem İle Birlikte ( )Okul Pansiyonunda

( )Özel Yurt-Apart ( )Arkadaşlarım İle Evde

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde okul güvenliği ile ilgili ya da okulunuzun güvenliği ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeye katılma düzeyinizi ölçekteki sıklık derecesine göre değerlendiriniz.

Aşağıdaki ifadelere tamamen katılıyorsanız ⑤ i, çoğunlukla katılıyorsunuz ④ ü, orta düzeyde katılıyorsunuz ③ ü, kısmen katılıyorsunuz ② yi, katılmıyorsanız ① i, işaretleyiniz. Örnek ●	TAMAMEN KATILYORUM	ÇOĞUNLUKLA KATILYORUM	ORTA DÜZEYDE KATILYORUM	KISMEN KATILYORUM	KATILMIYORUM
1-Okul giriş çıkışlarında merdivenlerde sıklıkla yaşanır.	⑤	④	③	②	①
2-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula suç teşkil eden kesici ve delici aletler getirdikleri olur.	⑤	④	③	②	①
3-Okulumuzda bazen değerli eşya ya da para çalındığı olur.	⑤	④	③	②	①
4-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin başka öğrencilerden korktukları için okula gelmedikleri/gelemedikleri olur.	⑤	④	③	②	①
5-Okulumuzda sürekli kavga eden veya kavga çıkaran belli öğrenciler vardır.	⑤	④	③	②	①
6-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin diğer öğrencileri tehdit ettikleri olur	⑤	④	③	②	①
7-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okul bina ve demirbaşlarına (duvar,kapı,masa vb)zarar verdiği olur.	⑤	④	③	②	①
8-Derslerden önce ve teneffüslerde okul bahçesindeyken kendimi güvende hissedirim	⑤	④	③	②	①
9-Okul kantininde satılan yiyeceklerin sağlık koşulları açısından güvenilir olduğunu düşünüyorum.	⑤	④	③	②	①
10-Okul binası içinde ve bahçesinde öğretmenlerin ve yöneticilerin hiç denetlemedikleri yerler var.	⑤	④	③	②	①
11-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin değerli bir eşyasının ya da parasının başka öğrenciler tarafından zorla alındığı olur.	⑤	④	③	②	①
12-Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin paramı ya da eşyalarımı zorla alacağından korkuyorum.	⑤	④	③	②	①
13-Bazı öğretmenlerin dersinde kendimi tedirgin hissettiğim olur	⑤	④	③	②	①
14-Okulumuzdaki bazı öğrencilerin okula alkollü geldikleri olur.	⑤	④	③	②	①
15-Öğrencilerin ve okul personelinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler,okul bahçesine rahatlıkla girebilir.	⑤	④	③	②	①

Aşağıdaki ifadelere tamamen katılıyorsanız ⑤ i, çoğunlukla katılıyorsanız ④ ü, orta düzeyde katılıyorsanız ③ ü, kısmen katılıyorsanız ② yi, katılmıyorsanız ① i, işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Örnek ●					
16.Okulumuzdaki öğretmenlerin, bazı öğrenciler tarafından tehdit edildiği olur.	⑤	④	③	②	①
17. Öğrencilerin ve okul personellerinin güvenliği açısından tehlikeli olan kişiler <u>okul binasına</u> rahatlıkla girebilirler.	⑤	④	③	②	①
18.Okulumdaki öğrencilerin, bazı öğretmenler tarafından tehdit edildiği olur.	⑤	④	③	②	①
19.Okuldayken bir deprem olması halinde, okul binasının hasar göreceğini düşünüyorum.	⑤	④	③	②	①
20.Okulumuzdaki bazı öğrenciler okul içerisinde ve çevresinde sigara içerler.	⑤	④	③	②	①
21.Okula gelirken ya da okuldan dönerken trafik kazası geçirmekten korkuyorum.	⑤	④	③	②	①
22. Okulumuzdaki velilerin öğretmen ya da yöneticilerle kavgaya ettikleri olur.	⑤	④	③	②	①
23. Okula gelirken ya da okuldan dönerken birilerinin sözlü veya fiziksel saldırı yapmasından korkuyorum.	⑤	④	③	②	①
24.Okulumdaki yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrenciler, diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme, saç çekme, vb.) bulunurlar.	⑤	④	③	②	①
25.Okulumuzda, öğrencilerin çekindikleri çete grupları var.	⑤	④	③	②	①
26.Hava karardığında, okuldayken ve okuldan dönerken kendimi tedirgin hissettiğim olur.	⑤	④	③	②	①
27.Okulumuzda öğrenciler tarafından dışlanan, içine kapanık öğrenciler var.	⑤	④	③	②	①
28.Bazı öğretmenler cinsiyet, ırk, mezhep vb. nedenlerden dolayı öğrenciler arasında ayırım yapmaktadırlar.	⑤	④	③	②	①
29.Okulumuzda bazı öğrencilere aşağılayıcı ve alaycı isimler takılır.	⑤	④	③	②	①
30.Okulumuzun ve eşyalarının bakımsız olması (kırık sıra ve pencereler, bozuk sınıf ve koridor zemini vb.) nedeniyle öğrencilerin yaralanmasına neden olan kazalar yaşanır	⑤	④	③	②	①

Ek:3 Anket Formu İzin Onayı

NİYAZİ ÖZER <niyazi.oz@inonu.edu.tr>
 Mon 4/15/2019 5:34

Merhaba sayın Hocam,

Öncelikle ilginiz için teşekkür ederim. Anketi çalışmanızda atıf yapmak koşuluyla kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dileklerle.

ali güder <aliguder206@hotmail.com>, 12 Nis 2019 Cum, 10:35 tarihinde şunu yazdı:

Değerli hocam öncelikle iyi günler diliyorum çalışmalarınızda başarılar diliyorum.Yüksek Lisans, "İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algıları", İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ (YL) Ocak, 2006. yapmış olduğunuz tez çalışmasında kullanmış olduğunuz ek-1 okul güvenliği anketini uygun görüşlerinizle kullanmak istiyorum.Saygılarımı sunuyorum

İletişim:506 675 26 86

Ali GÜDER

**Ek:4 Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Merkez İlçedeki
Ortaöğretim Kurumları ve Eğitim-Öğretim Gören ve Öğrenci Sayıları**

Sıra No	İl	İlçe	Okul Adı	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	Toplam
1	Bilecik	Merkez	Refik Arslan Öztürk Fen Lisesi	154	190	344
2	Bilecik	Merkez	15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi	199	312	511
3	Bilecik	Merkez	Yavuz Selim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	215	89	304
4	Bilecik	Merkez	Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	280	280
5	Bilecik	Merkez	Şeyh Edebali Anadolu İmam Hatip Lisesi	235	0	235
6	Bilecik	Merkez	Hayme Ana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0	364	364
7	Bilecik	Merkez	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	593	4	597
8	Bilecik	Merkez	İbn-i Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	153	257	410
9	Bilecik	Merkez	Ertuğrulgazi Anadolu Lisesi	229	292	521
10	Bilecik	Merkez	Özel Eğitim Meslek Okulu	25	12	37
11	Bilecik	Merkez	Özel Eğitim Uygulama Okulu III.Kademe	15	8	23
12	Bilecik	Merkez	Özel Sınav Anadolu Lisesi	113	89	202
	Bilecik	Merkez	Toplam	1931	1897	3828

Veriler Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Biriminden Elde Edilmiştir.